

Xalq qəzeti

№ 17 (30711) 26 yanvar 2025-ci il, bazar

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

Azərbaycan global iqtisadi məkanın maraq dairəsində

Davos görüşləri ölkəmizin iqtisadi potensialını bir daha nümayiş etdirdi

Hər il ənənəvi olaraq İsveçrənin Davos şəhərində keçirilən Dünya İqtisadi Forumunda (DİF) respublikamızın da iştirakı dünyada cərəyan edən iqtisadi meyillər haqqında dolğun məlumatlar almağa, eyni zamanda, ölkəmizin iqtisadi potensialı, xarici investisiyaların cəlb olunması imkanlarının təqdimatına, dünyaya lazımı mesajların ötürülməsinə əlverişli şərait yaradır. Toplantıda irəli sürülən yeni fikirlər, təkliflər global iqtisadiyyata yeni istiqamətlər verir. Bunlar iqtisadi güc mərkəzlərinin bir-biri ilə dialoquna xidmət edir və ölkəmizin dünya ictimaiyyəti üçün hesabatına çevrilir.

Dövlətimizin ildən-ilə artan nüfuzu və iqtisadi imkanları, regionda baş verən hadisələr, eləcə də yeni reallıqlar fonunda keçən Davos–2025 forumu ölkəmizə daha mühüm siyasi və iqtisadi dividendlər əldə etmək üçün əlverişli şərait yaratdı, dövlətimizin başçısının rəhbərliyi ilə həyata keçirilən inkişaf strategiyasının mühüm istiqamətlərindən biri olan Azərbaycan iqtisadiyyatının biznes və investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı məsələlər ətrafında geniş söhbət – müzakirələr aparıldı.

(ardı 7-ci səhifədə)

Lavrovun “quş”undan rus mediasının “bayquş”luğunadək

Moskvanın dost itirən vaxtıdır mı?

Hər şey Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun mətbuat konfransında bildirdiklərindən sonra başladı. Kremlin baş diplomati karyerası ərzində, bəlkə, ən ağlagəlməz paralel apardı. O, Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindən söz açarkən, AZAL-ın təyyarəsinin vurulması ilə 2020-ci ildə Rusiyaya məxsus hərbi helikopterin Naxçıvan istiqamətində vurulmasını eyniləşdirdi. Bu, azmış kimi, ictimai rəyi çaşdırmağa çalışaraq, AZAL-ın təyyarəsinin “qara qutu”sunun, guya, yayılmış versiyaları inkar edən məlumatlar verdiyini vurğuladı.

Meydana elementar sual çıxır: Lavrov nəyə görə 2020-ci ildə Azərbaycan tərəfindən vurulmuş helikopterlə bağlı məsələni yada salır? Qəribəlik ondadır ki, Rusiya XİN başçısı helikopter olayını xatırlamaqla, özü də fərqlənmədən AZAL-ın təyyarəsinə kənar təsir göstərdiyini etiraf edir və təxminən belə deyir: Biz indi təyyarəni vurmuşuq, siz də beş il əvvəl helikopteri vurmuşdunuz. Biz problem eləmədik, siz də etməyin. Dünyasını dəyişənlərə gəlincə, onların canı cəhənnəmə?!

Bəli, Rusiya XİN başçısı məhz belə qəddar mantıqdan çıxış edir. Çıxış edir və ardınca ölkənin qaragüruh mediası işə düşür və təyyarəni, “gah quşlarla” toqquşdurur, gah da qaz balonunu partladır. İstəməz yada futbol üzrə Şimali Koreya millisinin, guya dünya çempionu olmasına dair yerli medianın yaydığı məlumatlar düşür. Təsəvvür edin, ölkədə internet yoxdur, çox az adamın dünyanın informasiya məkanına çıxışı var, futbol millisinin mundialda “qalib gəldiyini” eşidən koreyalılar toy-bayram edirlər. Allaha şükür ki, Rusiya hələlik Şimali Koreya deyil. Ölkədə internetə çıxış imkanı var.

(ardı 3-cü səhifədə)

Gizlənpaç

Yaxud Moskva və İrəvan arasında “dəyişən siyasi hava”nı şərtləndirən motivasiyalar barədə

Rusiya–Ermənistan münasibətlərinin son iki yüz ildə hansı mərhələlərdən keçdiyini, onun ortaq maraqları ehtiva edən yarığızlı xarakterini, Cənubi Qafqazla bağlı sonradan üzə çıxacaq gizli planlarını tarix elmindən uzaq sıravilər də bilməmiş deyil. Xüsusilə SSRİ dağılandan sonra bu münasibətlərdə müşahidə olunan “enişli-yoxuşlu” dövr, istər-istəməz, maraqlı suallar doğurur.

Ermənistanı siyasi və iqtisadi cəhətdən idarə edən Rusiya onu ucuz qazla, demək olar ki, pulsuz silahla təmin edir, bölgədə təsir imkanlarını daha da gücləndirmək üçün ondan özünün forpostu kimi yararlanırdı. Birinci Qarabağ müharibəsində Moskvanın birbaşa yardımı və iştirakı ilə Azərbaycan torpaqlarını işğal etmiş Ermənistanın İkinci Qarabağ savaşında məğlubiyyətdən sonra Rusiya ilə münasibətləri “çat verməyə” başladı. İki əsrlik müttəfiqlik stajı “unuduldu” və küskün İrəvan “Rusiyanın acığına” üzünü Avropaya çevirməyə başladı. İndi məlum olur ki, bütün bu diplomatik gedişlər gözədən pərdə asmaq üsulu, imitasiya, tindən bir-birinə “düşməncəsinə atəş açmalarını” nümayiş etdirmək üçün düşünülmüş “gizlənpaç oyunu” imiş.

(ardı 4-cü səhifədə)

Laçın – Qayıdışın möcüzə ünvanı

Xocalıdan Laçına gedirəm! Cəmi üç sözdən ibarət bu sadə cümlə özündə yurd acılarımızın sona çatdığını, möhtəşəm qələbələrimizin bəxş etdiyi qüruru, yərə-göyə sığmayan sevinci birləşdirir. Bu cümlə reallığa çevrilmiş arzularımızın ən sadə ifadəsidir. Azad Xocalıdan azad Laçına gedirəm! Məsafə yaxın, Laçını yenidən görmək istəyi isə sonsuzdur. Soyuq yanvar gecəsinin yolların əsasən qüzeylərinə ağ qar kimi döşədiyi şaxta tez-tez sürəti azaltmağına səbəb olur. Bu da ətrafdakı gözoxşayan gözəllikləri daha yaxşı görməyə imkan yaradır. Şuşa ilə Laçın arasındakı yolun əsrarəngiz mənzərəsini tərənnüm etməyə sözlər kifayət etməz. Mütləq bu yolla getmək və görmək lazımdır.

Dağlar qoynunda yerləşən Laçın bizi həmişəki kimi özünəməxsus qonaqpərvərliklə, xoş, günəşli hava ilə qarşılayır. Elə bil heç qış deyil, bu yerlərə əbədi bahar gəlib. Gündən-günə gözəlləşən, inkişaf

edən şəhərdə həyat qaynayır, küçələrində şütlüyən avtomobillərin ardı-arası kəsilir. Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramına uyğun olaraq geri qayıdan özəli sakinlərinin sayı artıqca Laçın da yenidən öz xoş-

bəxt günlərini yaşamağa başlayıb. Qeyd edək ki, indiyədək Laçın şəhərində 2090 nəfərdən ibarət 570 ailənin, Zabux kəndində 823 (217 ailə) və Susda 215 nəfərin (59 ailə) daimi məskunlaşması təmin edilib. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun işğaldan azad edilmiş digər ərazilərində olduğu kimi, Laçında da öz doğma yurdlarına dönmüş sakinlərin işlə təminatı, onların sosial-məişət qayğılarının həlli hər zaman diqqət mərkəzində saxlanılır. Burada mütəmadi olaraq əmək yarmarkaları keçirilir, laçınlılar müxtəlif qurumlarda, zavod və fabriklərdə özlərinə iş tapırlar.

(ardı 9-cu səhifədə)

220 il əvvəlki yaraları yenidən qanatmaq kimə sərf edir?

Səhifə ➞ 4

Tramp ölkənin xarici yardımlarını dayandırırıb

Səhifə ➞ 11

Dostluq görmək istəyən Azərbaycana gəlsin!

Səhifə ➞ 11

Milli musiqimizin sənət hesabatı

Səhifə ➞ 10

Milli Məclisin yaz sessiyası fevralın 3-ü başlayacaq

Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsində yaz sessiyasının müddəti barədə bildirilir: “Yaz sessiyası fevralın 1-də başlanır və mayın 31-dək davam edir. Fevralın 1-i və sentyabrın 30-u istirahət, səsvərmə, iş günü hesab edilməyən bayram gününə düşərsə, sessiya bu gündən sonra gələn birinci iş günü öz işinə başlayır”.

2025-ci il fevralın 1-i şənbə, 2-si bazar gününə təsadüf etdiyindən Daxili Nizamnaməyə əsasən, yaz sessiyasının ilk plenar iclası fevralın 3-də keçiriləcək.

XQ

Serbska Prezidentinin Azərbaycan səfiri ilə görüşü

Azərbaycanın Bosniya və Herseqovinadakı səfiri Vilayət Quliyev bu ölkədə iki inzibati vahiddən biri olan Serbska Respublikasının Prezidenti Milorad Dodikin dəvəti ilə Banya-Luka şəhərində səfər edib. Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin serb üzvü, hazırda sədrlik səlahiyyətlərini yerinə yetirən xanım Jelka Tsviyanoviçin iştirakı ilə Vilayət Quliyevlə geniş tərkibdə görüş keçirilib.

Görüşdə Bosniya və Herseqovina, xüsusən də Serbska Respublikası ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub. Prezident İlham Əliyevlə ötən ilin oktyabrında görüşdüyünü xatırladan Milorad Dodik ölkəmizin son illərdə qazandığı uğurların, beynəlxalq miqyasda nüfuzunun və rolunun artdığını vurğulayıb. O, Azərbaycanın iş adamlarını və

biznes dairələrini daha geniş əməkdaşlığa dəvət edib.

COP29 sammiti günlərində işğaldan azad olunan Qarabağa, eləcə də tarixi Şuşa şəhərinə səfər etdiyini xatırladan Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri Jelka Tsviyanoviç Azərbaycanın son illərdə keçdiyi inkişaf yolunun postsosialist ölkələri, xüsusən də oxşar münəfiqlərlə

üzlən Bosniya və Herseqovina üçün ibrətamiz örnək olduğunu bildirib. Xanım Jelka Tsviyanoviç Prezident İlham Əliyevin Qərbi Balkan regionuna diqqətinin, xüsusən də 2023-cü ilin aprelində Sarayevoya səfəri çərçivəsində imzalanmış Azərbaycan-Bosniya və Herseqovina strateji tərəfdaşlıq sazişinin bütün sahələrdə əməkdaşlıq üçün mühümlüyünü vurğulayıb.

Səfir Vilayət Quliyev müzakirə olunan məsələlərin həqiqətən də mühüm əhəmiyyət daşıdığını, hər iki tərəfin maraqlarına cavab verdiyini qeyd edərək ölkəmizin bütün səviyyələrdə dialoqa açıq olduğunu bildirib.

XQ

Zelenskinin Azərbaycan barədə açıqlaması

Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski Moldova Prezidenti Maya Sandu ilə birgə mətbuat konfransında Azərbaycanın qaz ehtiyatı barədə də açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycanın Ukrayna, Moldova və digər Şərqi Avropa ölkələrini təmin etmək üçün kifayət qədər qazı mövcuddur.

O qeyd edib ki, Azərbaycanın regiona ixrac edilməsi mümkün olan qaz həcmi var və bu ixracı artırmaq mümkündür: “Bu, yalnız Moldovaya deyil, Slovakiya kimi ölkələrə də aiddir. Azərbaycanın tedarük marşrutları mövcuddur, əsas məsələ isə siyasi iradənin olmasıdır”.

XQ

Bayrağımız Yeni Kaledoniyada dalğalandı

Yanvarın 23-24-də Kanakida (Yeni Kaledoniya) Fransa müstəmləkəsi olan əraziləri özündə birləşdirən Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsinin ilk kongresi keçirilib.

Kongresdə Yeni Kaledoniya, Fransız Polineziyası, Martinik, Qvadelup, Fransız Qvianası və Korsikanın müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparan parlamentarilər, siyasi partiyaların liderləri, qeyri-hökumət təşkilatlarının rəhbərləri, ictimai hərəkatların başçıları və digərləri iştirak edib.

Bakı Təşəbbüs Qrupunun nümayəndələrinə kongresdə iştirak üçün viza verilməməsi səbəbindən təşkilat sözügedən kongresin işinə onlayn qatılıb. Bu xüsusda, BTQ-in rəhbəri Abbas Abbasov kongresdə video-formatda çıxış edib.

O, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Kanak xalqına qarşı törədilmiş cinayətləri açıq şəkildə pislədiyini və müstəmləkə altında olan regionlara dəstəyini ifadə etdiyini xatırladı.

Kanak xalqı minnətdarlıq əlaməti olaraq Azərbaycan bayrağını yenidən paytaxt

Numea şəhərində ucaldıb.

Xatırladaq ki, Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsi 2024-cü ilin iyulunda Bakı

Təşəbbüs Qrupunun dəstəyi ilə Bakıda Fransanın son koloniallarının nümayəndələri tərəfindən yaradılıb.

İran səfirliyinin müvəqqəti işlər vəkili XİN-ə çağırılıb

Yanvarın 25-də İran İslam Respublikasının Azərbaycandakı səfirliyinin müvəqqəti işlər vəkili Seyid Cəfər Ağayi Məryan Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb.

Görüş zamanı son zamanlar hökumət dairələrinə yaxın İran mətbu orqanlarında Azərbaycan əleyhinə, ölkəmizin rəhbərliyinə qarşı açıq-aşkar şəkildə aparılan kampaniyaya etiraz bildirilib.

Xüsusilə uzun fasilədən sonra Tehran-da keçirilmiş Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikası arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının 16-cı iclasından və səmərəli rəsmi görüşlərdən sonra Azərbaycanın İrandakı səfirinin XİN-ə çağırılaraq əsassız şəkildə etiraz bildirilməsinin və İran mətbuatında kampaniyanın genişləndirilməsinin anlaşılmazlıq yaratdığı qeyd olunub.

Bununla yanaşı, Ərdəbildə toplantı zamanı Azərbaycana qarşı səsləndirilən təhqiramiz ifadələrə görə imam cümə Seyid Həsən Amelinin üzr istəməsi əvəzinə, Amelinin dəstəkləyən kampaniya aparılması, Qazvin imam cüməsi daxil bir sıra din xadimlərinin Azərbaycan əleyhinə fəa-

liyyətdə iştirakının qəbul edilməz olduğu diqqətə çatdırılıb. Bu kimi addımların iki ölkə arasında münasibətlərə zərər vurmaq məqsədi daşdığı, bunların qarşısının alınmasının zəruri olduğu vurğulanıb.

İranın müvəqqəti işlər vəkili bəzi xoşagəlməz bəyanat və hərəkətlərdən təsəffülandığını bildirib, məsələni ölkəsinin səlahiyyətli orqanlarına çatdıracağına söz verib.

XQ

Bahar Muradova Kürdəmirdə vətəndaşlarla görüşüb

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova Kürdəmirdə vətəndaşlarla görüşüb.

Görüş zamanı Kürdəmir, Zərdab və Ucar rayon sakinlərinin müraciətləri dinlənib. Qaldırılan məsələlərin hərtərəfli öyrənilməsi və qısa müddətdə həll edilmə-

si üçün müvafiq tapşırıqlar verilib. Həlli araşdırma tələb edən müraciətlər qeydə alınaraq, icraatə götürülüb.

XQ

Azərbaycan diplomatı ABŞ-la işgüzar əməkdaşlıqdan danışdı

Azərbaycanın BMT yanında daimi nümayəndəsi Tofiq Musayev Nyu-Yorkdakı Türk Evində “Türkiyə, Gürcüstan, Azərbaycan və Amerika Birləşmiş Ştatlarının işgüzar əməkdaşlığı” adlı tədbirdə iştirak edib. Bu barədə Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinin sosial şəbəkədəki sahifəsində məlumat verilib.

Tədbir Türk-Amerika Ticarət və Sənaye Palatası tərəfindən Amerika-Azərbaycan Ticarət Palatası və Gürcüstanın Nyu-Yorkdakı Baş konsulluğu ilə birgə təşkil olunub.

Tofiq Musayev çıxışında mühüm regional enerji və nəqliyyat layihələrindən bəhs

edib və Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan arasında yaradılmış üçtərəfli formatı xatırladı. Diplomat regionda Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olmağa töhfə verən investisiya imkanlarını da vurğulayıb.

XQ

Xəzər dənizində zəlzələ olub

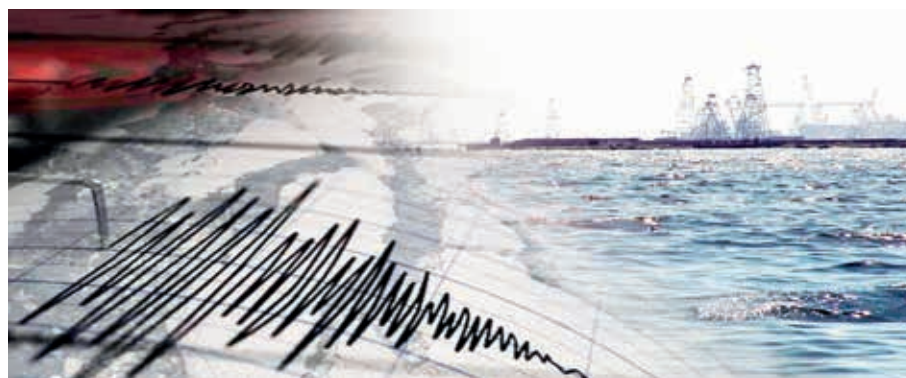
Yanvarın 25-də Xəzər dənizində zəlzələ qeydə alınıb.

Bu barədə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi məlumat yayıb.

Zəlzələlərin tədqiqatı bürosunun məlumatına əsasən, saat 17:22-də qeydə alınan

zəlzələnin magnitudası 3.1-ə bərabər olub. Yeraltı təkanların ocağı 66 kilometr dərinlikdə yerləşib.

XQ

Lavrovun “quş”undan rus mediasının “bayquş”luğunadək

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Hər kəs hər şeydən xəbərdardır və sair. Belə bir vəziyyətdə Rusiyanın bəzi kütləvi informasiya vasitələrinin yuxarının “fas” komandasına verdiyi reaksiya, həqiqətən, anlaşılmır. Yəni, rus mediası nəyi tirajladığının fərqində deyil? Görəsən, Rusiyada təyyarəmizin “quşlarla toqquşub” qəzaya uğradığı cəfəngiyyətinə inanan nə qədər adam var? Ölkə mediası yerli ictimaiyyəti, bütövlükdə rus cəmiyyətini bu qədərmi avam sayır? Lavrovun “informasiya idrarcılığı” ilə güllünc duruma düşmək lazımdır?

Tipik yalançılarda belə bir xüsusiyyət var. Onlar yalanı o qədər təkrarlayırlar ki, axırda özləri də ona inanırlar. Deyəsən, Moskvanın “təbliğatçıları” eyni yolla gedirlər. Həm özlərini, həm də rus xalqını aldatmaq istəyirlər. Yaxşı tatalım, yerli əhalini inandırılar. Qazancıları nə olacaq? Bu qədər cəfəngiyyət tirajlamaq təyyarə olayına görə düz əməlli üzrxahlıq etməkə və kompensasiya ödəməmək üçündür? Təyyarəni fəlakətə sürükləyənləri müəyyənləşdirib onlara cəza kəsmək beləmi çətindir? Yoxsa, günahkarlar Rusiya üçün vəzəçilməz şəxslərdir? Normal insan düşüncəsi bu sayaq sualları qarşısında acizdir. Nə deyəsən?

Amma bir halda ki, ortada Lavrovun apardıdığı “paralel” var, o zaman biz də bəzi məqamları vurğulayaq. Məlumdur ki, Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderlərinin 44 günlük müharibəyə son qoyan üçtərəfli bəyanatı 2020-ci il noyabrın 9-dan 10-na keçən gecə imzalanıb. Rusiyaya məxsus helikopter isə noyabrın 9-da saat 18:30-da vurulub. Yəni müharibənin hələ davam etdiyi bir dövrdə. Sual olunur: helikopter Ermənistan-Azərbaycan sərhədinin Naxçıvana yaxın hissəsində nə gəzirdi?

Bəlkə Rusiya özünün hakim rol oynadığı Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvü olan Ermənistanla müharibədə kömək göstərmək istəyirdi? Ağla hər cür versiya gəlir. Gəlməyə bilməz. Çünki hələ müharibənin qızğın fazasında Ermənistan tərəfindən Azərbaycana, o cümlədən Bakıya tuşlanmış uzaqmənzi raketlərin çıxış nöqtəsinin Gümrüdəki 102-ci rus hərbi bazası olduğuna dair fikirlər dolaşırdı. Hərçənd, Azərbaycan dövləti həmin vaxt məsələyə təmkinli yanaşdı. Helikopter olayına da həmçinin.

Həqiqətən, rus sülhməramları Qarabağda yerləşdirilməmiş, aktiv hərbi əməliyyatların getdiyi bir vaxtda Rusiyaya məxsus hərbi helikopter hansı məqsədlə Ermənistan-Azərbaycan dövlət sərhədinin tam yaxınlığında peyda olmuşdu? Niyə uçuş günün qaranlıq vaxtında, aşağı hündürlükdə, hava müdafiəsi sisteminin radar müşahidəsindən kənar zonada həyata keçirilmişdi? Nəhayət, rus helikopterinin erməni hərbi kolonunu müşayiətində məqsəd nə idi? Axı Azərbaycan Ermənis-

tan ərazisinə hücum etməmişdi ki, KTMT üzvü kimi ikincinin müdafiəsinə ehtiyac yaranırsın. Moskva zəhmət çəkib suallarla bağlı müvafiq izahat versin. Amma bu dəfə “quş buraxması”. Çünki bir qayda olaraq, Rusiya “quş” deyil, “xoruz buraxır” və bu mənzərə kənardan çox eybəcər görünür.

Bəli, hərbi əməliyyatlar bitməmiş sərhədə yaxınlaşan naməlum helikopter legitim hədəf idi. Buna baxmayaraq, Azərbaycan dövləti konfrontasiyaya getmədi, Lavrov kimi söz oyununu oynamadı. Prezident İlham Əliyev rusiyalı həmkarı ilə telefon söhbətində üzrxahlıq etdi, üstəlik helikopterin tam qiyməti, həlak olan hərbiçilərin ailələrinə kompensasiya ödənildi. Görəsən, Rusiya XİN başçısı bunları bilmir? Bilmirsə, ehtimal ki, həmin vaxt başı Ermənistanla müharibədə kələkbaqlıq köməyi göstərməyə qarışmışdı.

Kələkdən söz düşmüşkən, görünür, son günlər Rusiyada artan anti-Azərbaycan ritorikası da məhz Lavrovun düşüncə tərzinin məhsuludur. Media ilə yanaşı,

ölkənin müxtəlif dairələri sözügedən ritorika çərçivəsində söytüş və təhqirlərə yol verirlər. Deməli, təyyarəsi vurulan da biz, əndazəsiz yaramazların tənalərinə tuş gələn də biz?! Görünür, Rusiysayağı ədalət budur. Başqa nə düşüncəsən?

Amma düşünmək üçün digər məqam da var. Çünki məlum təyyarə olayı ilə bağlı Rusiya mediası 2023-cü il antiterror əməliyyatı zamanı Qarabağda rus sülhməramlılarının ölümü məsələsini də qabardır. Nəinki qabardır, üstəlik Rusiya və Ermənistanın müxtəlif kanallarında hadisə yerindən çəkilmiş fotolar yayılır, Azərbaycanın ünvanına ittihamlar səslənir və s. İş o yerə çatıb ki, Rusiyadakı ermənipərəst təşkilatlar da bəyanatlarında rus hərbiçilərinin ölümündən söz açıq və çalışırlar ki, Bakı və Moskva arasındakı hazırkı gərginliyi bir qədər də kötrükləsinlər. Onlarla işimiz yoxdur, amma görək bu xüsusda da bəzi məsələlər nəzərə alınsın.

Ola bilər, indi diqqətə çatdıracaqlarımız Rusiyada kimlərinə xoşuna gəlməyəcək. Çünki erməni təəssübkeşliyinə sadıqdırlar. Amma həqiqətlər açılmalıdır. Məsələn, bilinməlidir ki, Azərbaycan lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başlamazdan əvvəl Rusiya tərəfini bu barədə məlumatlandırıb, məramı sülh olmayan sülhməramlılara əməliyyat zamanı gözə görünməməyi, gizləndikləri yerlərdə olmağı, kazarmalarda qalmağı bildirib.

Lakin naməlum səbəbdən bir neçə rus hərbiçisi avtomobillə döyüş ərazisinə hərəkət edib. Azərbaycan Silahlı Qüvvələ-

rinin təmsilçiləri isə onları erməni hərbiçilər zənn edərək atəşə tutublar. Nəticədə ikincilər həyatlarını itiriblər. Görəsən, rus hərbiçilərinin məqsədi nə idi? Kim və ya kimlər onlara yerlərini tərk etmələri barədə göstəriş vermişdi? Hər halda boşuna çıxmazdılar...

O da məlumdur ki, antiterror tədbirlərində rus sülhməramlılarının başlıca “missiyası” Ermənistan Qarabağ separatçılarına silah-sursat daşınmasını təmin etmək olub. Onlar bölgəyə yön alan neçə-neçə hərbi avtomobil karvanına bələdəcliliyi həyata keçiriblər. O zaman belə düşünmək mümkündür ki, Azərbaycanın xəbərdarlığına məhəl qoymayıb yerlərdən çıxanlar da eyni məqsəd üçün hərəkətə gəliblər. İnsan duran yerdən niyə özüni ölməyə atсын ki?

Lakin Azərbaycan tərəfi yenə Rusiya ilə ziddiyyətlərə getmədi, hadisəyə görə Prezident səviyyəsində üzrxahlıq olundu və müvafiq tədbirlər görüldü. İndi Azərbaycanı eyni alicanablıq Rusiyadan gözlədiyini anlayanlar yoxdurmu? Görünür,

yoxdur. Deməli, belələri heç bir dəyərləri gözləmirlər. Əlbəttə, gözləməyirlər ki, Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası aparırlar.

Sonda qeyd edək ki, ölkəmiz, həmişəki kimi, öz prinsiplərində qətidir. Prezident İlham Əliyev də bildirib ki, Rusiya tərəfi AZAL-ın təyyarəsinin vurulduğunu etiraf etməlidir. Daha doğrusu, üzrxahlığın motivi aydın şəkildə bildirilməlidir. Yəni, hazırda hadisənin Rusiya səmasında baş verməsinə görə edilmiş üzrxahlıq konkret deyil. Eyni zamanda, zərərçəkmişlərə kompensasiya ödənilməli və günahkarlar cəzalandırılmalıdır. Bunlar olmayacaqsı, deməli, Rusiya qeyri-dost mövqe tutur. Bu yolu seçənlər anlamalıdırlar ki, Azərbaycanla münasibətlərdəki əvvəlki ab-hava qalmayacaq. Dostluqdan söz düşmüşkən, son illər Rusiyanın barmaqla sayılacaq dostu qalıb. Yaxşı olar ki, Kremlə məxsus beyin mərkəzləri bu məqamı nəzərə alsınlar və Azərbaycanı qaralamaq kimi həyasızlığın daşını atsınlar. Kimisə qorumaq, kimlərinə əməlini ört-basdır etmək yönümlü davranışlarının, özlərini yüksək tutmalarının, qarşılarındakıları heçə saymağa hesablanmış hərəkətlərinin yekunda nəyə gətirib çıxaracağını ətraflı götür-qoy etsinlər. Zəhmət çəkib dost Azərbaycanı itirməyin astanasında dayandıqlarının da fərqi nə varsınlar.

Ə.RÜSTƏMOV
XQ

Azərbaycanın quru qoşun komandanı Türkiyədə

Türkiyə Silahlı Qüvvələri Quru Qoşunlarının komandanı Selçuk Bayraktaroğlu və qardaş ölkədə səfərdə olan Azərbaycan müdafiə nazirinin müavini, Quru Qoşunları komandanı, general-polkovnik Hikmət Mirzəyev Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin 6-cı Korpus komandanlığı və Birləşmiş Xüsusi Təyinatlı Əməliyyat Qrupunun ölkənin cənubundakı Kilis vilayətində yerləşdiyi əraziyə baş çəkiblər.

Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyindən bildirilib ki, Azərbaycan nümayəndə heyəti Türkiyə ordusunun Suriya ilə sərhəddəki postlarından birində də olub. S.Bayraktaroğlu Azərbaycan Silahlı

Qüvvələrinin nümayəndələrinə Türkiyə ordusunun istifadə etdiyi silah və sistemlər barədə məlumat verib, Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin təcrübələrindən danışib.

Türkiyə və Azərbaycan Quru Qoşunla-

rı komandanlıqları arasında əməkdaşlığın və koordinasiyanın dərinləşdirilməsi yolları ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Türkiyədə səfərdə olan Azərbaycan Respublikası müdafiə nazirinin müavini – Quru Qoşunların komandanı, general-polkovnik Hikmət Mirzəyev, bu ölkənin Silahlı Qüvvələrinin Baş qərargah rəisi, ordu generalı Metin Gürak ilə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, Metin Gürakla görüşdə nazir müavini Azərbaycan-Türkiyə arasında mövcud olan dostluq və qarşılıq münasibətlərinin hərbi əməkdaşlığımızın inkişafına göstərdiyi müsbət təsiri xüsusi qeyd edib, icra olunan birgə fəaliyyətlərin bundan sonra da genişləndiriləcəyinə əmin olduğunu bildirib.

Göstərilən yüksək qonaqpərvərliyə görə minnətdarlıq bildirən general-polkovnik səfər çərçivəsində keçirdiyi görüşlərlə bağlı xoş təəssüratlarını çatdırıb.

Görüşdə tərəflər hərbi, hərbi-texniki, hərbi-təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlığın perspektivləri, eləcə də qarşılıqlı maraqlı doğuran mövzulara dair geniş fikir mübadiləsi aparıblar.

XQ

“Böyük manipulyator”

Mark ENDEVELD

(əvvəli qəzetin ötən saylarında)

Şayiələrə qarşı mübarizə

Bu o deməkdir ki, Brijit Makron seçki kampaniyası zamanı yayılan bəzi “şayiələr” həzm edə bilmədi... Məsələ burasındadır ki, Parisdə çıxan bütün qəzetlərin redaksiyalarında, eləcə də bütün Fransada, bütün ailələrdə stol arxasında söhbət gedir ki, bəs Brijit Makronun ər, əslində, homoseksualdır. Bu söhbət hələ 2015-ci ilin payızından – Emmanuel iqtisadiyyat naziri olanda, onun o zamankı siyasi düşmənləri Manuel Valls ilə Nikola Sarkozi tərəfindən yayılmağa başlayıb.

Belə deyirlər ki, guya 2015-ci ilin yayında Emmanuel Makronla onun müəlifəzə servisdən (SDLP) olan cəngəldənlərinin biri arasında intim münasibət olub... Bu söz-söhbət polis komissarlıqlarında, kəşfiyyat xidmətlərində, eləcə də Daxili İşlər Nazirliyində də gedir. Elə ona görə də Benalla məsələsi ortalığa çıxandan sonra bu şayiə daha geniş vüsət aldı. Hamı elə başa düşdü ki, Makronun intim münasibətdə olduğu cəngəldən elə Benalla özüdür. Ancaq məsələ burasındadır ki, vaxtilə Yelisey sarayının məşhur missiya icraçısı Aleksandr Benalla, ümumiyyətlə, heç vaxt SDLP müəlifəzə servisdə (SDLP) işləməyib.

2016-cı ilin əvvəlində bu söz-söhbət daha da gücləndi və bir müddətdən sonra “homoseksual” namizədin sevgilisinin kim olduğu da üzə çıxdı. Belə ki, Parisdə xəbər yayıldı ki, bəs Emmanuel Makronun məşuqu Fransa Radiosunun prezidenti və baş direktoru, gənc və yaraşıqlı bir oğlan olan Matü Qalledir!

Əslində, bu ağ yalandır! Fransa Radiosunun baş direktorunun əhatəsində olanlar bu söhbətin cəfəngiyyət olduğunu bilsələr də, əllərindən heç nə gəlmir. Şayiə ayaq açıb nəinki Parisin böyük və kiçik saraylarına, hətta paytaxtın sərhədlərində də keçib tezliklə bütün ölkəyə yayılır... Beləliklə, təbii ki, Makronlar cütlüyü rahatlığını itirir və ər-arvad qarara gəlirlər ki, əks-hücumla keçsinlər. İqtisadiyyat Nazirliyində təşkil olunan rəsmi qəbüllərin hər birində Emmanuel ilə Brijit fürsətdən istifadə edib stol arxasındakı qonaqların qarşısında bu məsələni ortaya qoyurlar. “Yəqin, eşitmisiniz də, deyirlər ki, Emmanuel homoseksualdır... bu tamamilə yalandır!”, – deyər bu söhbətlərdən sonra yuxusuna haram qatılan Brijit Makron əsəblə səsinə qaldırır. Fransız dili müəlliməsi bir gün yaxın rəfiqələrinin birinə etiraf edir ki, bu söhbətlər onu çox qorxudur. Bir axşam da nazirlə görüşə gələn bir yazıçıni liftə qədər müşayiət edəndə, ona şikayətlərin ki: “Bilirsiniz, mən yüz faiz əminəm ki, bu şayiə homoseksualları cəvrasında yaranıb...”. Emmanuel də öz növbəsində jurnalistləri, televiziya müxbirlərini, qəzet redaktorlarını qəbul edəndə söhbət əsnasında bu “şayiəni” qeyd etməyi heçvaxt unutmur. Nazir bu söz-söhbəti boş vərə bilmir. Kiminlə görüşür, ona ancaq bu haqda danışır. Onun həmsöhbətləri də hiss edir ki, bu şayiə gənc siyasətçiyə, doğrudan da, çox pis təsir edib.

“Bilirsiz, onlar Mitteran kimi mənə də mənəvi cəhətdən sındırmaq istəyirlər...”, – deyər Emmanuel həmsöhbətlərindən birinə ürəyini açıq. Başqa birinə də deyir ki: “Onlar mənə sındırmaq istəyirlər, amma mənəmin qəldir, sinən deyiləm”. Ancaq məsələ burasındadır ki, onun hər dəfə, hər vaxtla özünə bəraət qazandırması, yeri gəldi-gəlmədi homoseksual olduğunu inkar etməsi axırda əks nəticə verir – yəni şayiələr daha da qızışdırır. “Hiss olunur ki, bu söz-söhbət, həqiqətən də, ona yaman dayıb... o gün düz iyirmi dəqiqə mənimlə bu barədə danışdı... Adama deyərlər ki, soğan yeməmisənə, için niyə göynəyir? Əgər bu söhbət başdan ayağa yalandırsa, onda nə üçün səhərdən axşama qədər canfəşanlıqla özünü müdafiə edirsən? Onun homoseksual olub-olmamağı heç kimin vəcibinə deyil. İndi yirmin birinci əsrdir. Kimi belə şeylə təəccübləndirmək olar?” – deyər onun qonaqlarından biri çiyinlərini çəkir. Görünür, Emmanuel Makronu ən çox narahat edən şey

odur ki, camaat onu saxtakarlıqda, yalan danışmaqda günahlandırır. 2016-cı ilin oktyabrında, Mediapart jurnalisti ilə söhbətdə bir neçə dəfə vurğulayı ki: “Mənim gizli həyatım yoxdur...”. Amma bu kifayət eləmir. Bununla belə, Makron bu şayiəni hələ ki, ictimaiyyətin qarşısında açıq şəkildə müzakirə etmir. Ancaq 2017-ci ilin fevral ayının əvvəlində Bobino teatrına yığılmış “Hərəkətdə!” hərəkətinin fəalları qarşısında, Makron yarızarafat, yarıciddi Fransa Radiosunun prezidenti və baş direktoru ilə aralarındakı intim münasibəti inkar edir: “Əgər barda, restoranda kimə sizə desə və yaxud əgər elektron poçtla kimə sizə xəbər versə ki, mənimlə Matü Qalle və yaxud hər hansı bir başqa adam arasında gizli intim münasibətim var, bilin ki, o, mən deyiləm, mənim bədənimdən ayrılan hologramdır”, – deyər prezidentliyə namizəd aktivistlərin alqışları altında bəyan edir. Bu sözlər o dəqiqə effekt verir: o gündən başlayaraq sosial şəbəkələrdə Makronun homoseksual olması barədə gəzən şayiələr kəskin şəkildə azalır. Qəribədir ki, Makronun kampaniyasının keçmiş üzvlərindən biri sonradan etiraf edəcək ki: “Biz Fransa Radiosunun prezidentinin adını bilərəkdən, qəsdən ortalığa atdıq. (!) Təbii ki, bu söhbət tamamilə uydurma idi – biz sadəcə olaraq düşmənlərimizi tələyə salmaq və bu absurd şayiəni məhv etmək üçün onun adından istifadə etdik...”. Bu Matü Qalleyə qarşı nəinki hörmətsizlik, hətta alçaqlıqdır. Ancaq bu məsələ təəssüf ki, prezidentliyə seçki kampaniyasının lap ilk günlərindən Emmanuel Makronun tərəfdarları tərəfindən həyata keçirilən ilk siyasi bliclik olmadı...

Bu “yanğını” söndürmək üçün Brijit

Makron televiziya və kino dünyasındakı adlı-sanlı dostlarından da istifadə edir. Onun iqtisadiyyat Nazirliyində təşkil etdiyi şam yeməklərinə tez-tez incəsənət sahəsindən olan tanınmış şəxsiyyətlər dəvət olunur. Belə ki, bu qəbüllərdə onunla birlikdə stol arxasında müğənni Lin Reno, televiziya aparıcısı Bernard Montiel, teatr direktoru Jan-Mark Dümontet, eləcə də Pier Ardit, Evelin Buiks, Fransua Berleand, Fabris Lüçini kimi məşhur aktyorlar oturur. Tanınmış jurnalist Mark-Oliviye Fojiel və homoseksual olduğunu heç vaxt, heç kimdən gizlətməyən yazıçı Filip Besson, televiziya ulduzu Kler Şazal bu qəbulun sabahısı günü öz həmkarlarına, eləcə də şəxsi dostlarına başa salacaqlar ki, Makron ilə Qalle arasındakı intim münasibət söhbəti reallıqdan tamamilə uzaq olan bir fantaziya-dır.

Mark-Oliviye Fojiel paparazilər kralıcası Mimi Marşandin yaxın dostlarından biridir. Bu sonuncu, “Bestimaj” foto agentliyinin rəhbəri və “Purepeople” saytının orta q səhmdarı, milyarder Ksaviye Nielin vasitəsilə Makron cütlüyünün xidmətində duracaq. Bunlardan əlavə, Brijit Makron həm də TF1 telekanalının keçmiş məsləhətçisi, Numero 23 və Pink TV telekanallarının keçmiş patronu Paskal Huzelot, eləcə də Jan-Lui Borlonun həyat yoldaşı, jurnalist Beatris Şönbərk ilə də oturub durur. Bu sonuncu, televiziya jurnalisti Emmanuel Şenlə birlikdə, rejissor Pier Hürəlin cəngəldiyi Makron, meteor strategiyası sənəddi filminin prodüsidir. Bu film 2016-cı ilin payızında France 3 telekanalında yayımlanır. Əri prezident seçiləndən sonra birinci xanım Brijit Makron televiziya, teatr və kino dünyasından olan bu məşhur adamlarla görüşməkdə davam edir. Kralıca sarayda istədiyi kimi əylənir. Onun prezident ərinin bu məclislərdə iştirak etməyə həmişə vaxtı olmasa da, arvadının bu məşhur dostlarına diqqət göstərməkdən, onlara kompliment deməkdən çəkinmir. Belə ki, 2018-ci ilin may ayında etibarən prezident Makron, arvadının homoseksual dostu, yazıçı Filip Bessonun Fransanın Los-Anceles şəhərindəki konsulu təyin etmək qərarına gəlir. (!) Bu qərar Xarici İşlər Nazirliyində diplomatların böyük qəzəbinə səbəb olur və nəticədə, dövlət şurası bu qərarı ləğv edir. Hələ bu harasıdır, son kadr dəyişikliyi zamanı Emmanuel Makron çox ciddi şəkildə arvadının başqa bir dostunu, homoseksual jurnalisti Stefan Berni Fransanın mədəniyyət naziri təyin etməyi planlaşdırır.

(ardı var)

Gizlənpaç

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Dəyişmə

Bu həftə İrəvan–Moskva təmaslarında ciddi dəyişiklik, hətta deyərdik ki, “inqilabi sıçrayış” baş verdi. Moskvada Ermənistan və Rusiya xarici işlər nazirləri arasında aparılan danışıqlardan sonra iki ölkə arasında münasibətlərdə müəyyən dəyişiklik, kəskin dönüş müşahidə olunmaqdadır. Son günlər istər Rusiya, istərsə də Ermənistan mediasında açıq qarşıdurmaya, hətta düşmənciliyə çevrilmiş ikitərəfli münasibətlərin normal məcraya qayıtmasının vaxtının yetişdiyi barədə fikirlər səslənməyə başladı. Bəzi ekspertlər bu dəyişikliyi Donald Trampın Ağ Evə qayıdışı, onun Vaşinqtonun Cənubi Qafqaz siyasətinə korrektələr edəcəyi ehtimalı ilə əlaqələndirirlər. Fakt budur ki, yarımlıq fasilədən sonra Rusiya xarici işlər

daxili auditoriyaya hesablanmış siyasi gediş olduğunu və heç bir real məzmunla söykən-mədiyini deyər bilərik. Hayastanın baş diplomatinın Moskvada verdiyi nikbin mesajlar məhz buna dəlalət edirdi.

“Ermənistan Aİ ilə ortaq sərhədə malik deyil, lakin onun Rusiya ilə də ümumi sərhədi yoxdur. Amma bu, Rusiyaya Gömrük İttifaqına qoşulması üçün Ermənistanın o vaxtkı hakimiyyətinə təzyiq göstərilməsinə mane olmadı”. Bu sözləri Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan Baltıkyanı və Şimali Avropa ölkələrinin parlament rəhbərlərinin iştirakı ilə “Sülh və demokratiya naminə birlikdə” mövzusunda panel müzakirəsindən sonra keçirilən brifinqdə deyib. Simonyan etiraf edib ki, ərzaq təhlükəsizliyi və iqtisadi qarşılıqlı asılılıq çox mühüm komponentlərdən biridir: “Ancaq söhbət bununla bağlı deyil. Dəyərlər sistemi odur ki,

ropaya gedəcək. Biz isə qalacağıq. Rusiya ilə baş-başa və sonra Qərbin güclü dəstəyini alan revanşist haylarla qarşı-qarşıya...

Moskvada çoxları Paşinyanı və onun adamlarını sevmirdilər. Amma, bu, süni şəkildə yaradılmış fon imiş. Dünənə qədər Vladimir Solovoyovdan tutmuş Marqarita Simonyana kimi Kremlin propaqandası Paşinyanı “düşmən”, “satqın”, hətta “dəbil” elan edir, onu cəzalandırmağa çağırırdı. İkinci fon Ermənistanda Qərbə doğru “yürüş”ün görüntüsüdür. Bu fonları yaradan şərt İrəvanın Moskvadan küsməsidir. Yəni, tarixi müttəfiq “strateji səhv” edib Ermənistanın təhlükəsizliyinə qarantıya durmur. Rusiya XİN-in iradları isə, sadəcə, bəhanədir, ikitərəfli münasibətlərdə böhran yaradacaq ciddi səbəb deyil.

Əlbəttə, İrəvanın gediş və manevrlərdən Ermənistanın Qərbə üz tutduğunu göstərmə

naziri Sergey Lavrov hayların baş diplomati Ararat Mirzoyanla görüşün ictimaiyyətdə açıq hissəsində Ermənistanın ölkəsinin “tarixi və təbii strateji müttəfiqi” olaraq qaldığını birmənalı şəkildə vurğuladı. Məhz həmin görüşdən sonra Moskvanın son vaxtlara qədər İrəvanın ünvanına işlətdiyi kobud, bəzi hallarda hədələyici ritorikası nəzakətli, diplomatik tonla əvəzləndi. Nazirlər isə çıxışlarında ikitərəfli əməkdaşlığın yalnız müsbət aspektlərinə diqqət yetirdiklərini açıqladılar.

İrəvanda belə hesab edirlər ki, Lavrov və Mirzoyan arasında danışıqlar Rusiyanın təzyiq və təhdid siyasətindən əl çəkməyə və Ermənistanla “bərabər hüquqlu tərəfdaş” dilində danışımaq hazır olduğunu nümayiş etdirdi. Bu yeniliyin, siyasi metamorfozun səbəbini Ermanistanın Qərblə, xüsusən də ABŞ və Avropa İttifaqı ilə yaxından əlaqələr qura bilməsi ilə bağlayırlar. Moskvə görüşündən sonra cərəyan edən hadisələr aydın göstərir ki, son vaxtlar Ermənistanın Qərbə doğru reveranslar etməsinə baxmayaraq, İrəvan Rusiyanın “etibarlı və dəyişməz müttəfiqi” olaraq qalmaqdadır. Bəli, onlar üzə münasibətlərdə problem yaşadıklarını imitasiya etsələr də, Ermənistanın reeksport məsələsində sanksiyalar altında olan Rusiyanın əsas müttəfiqi olduğu həər kəsə məlumdur. Ermənistan Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2024-cü ilin on ayı ərzində Rusiyanın Ermənistanə qızıl ixracı 6,8 milyard dollar təşkil edib. Eyni zamanda, Ermənistan özü həmin dövrdə BƏƏ-yə 7,4 milyard dollar dəyərində qızıl ixrac edib. Bu, onu göstərir ki, Ermənistanla Rusiya arasında kənardan görünən “siyasi gərginliyə” baxmayaraq, tərəflər sorfəli ticarət yolu ilə Qərbin sanksiyalarından yan keçərək böyük fayda götürməkdə davam edirlər və bundan çox məmnundurlar.

Kulminasiya

Paradoks: Ermənistan və Rusiya arasındakı ticarət əlaqələri Ukraynada “xüsusi hərbi əməliyyatlar” başlayandan sonra daha da intensivləşib. İki ölkə arasında ticarət dövriyyəsi həddində görünməyən 12 milyard dollar buğundə çatıb. Böyük qazanc gətirən bu dövriyyənin kökündə reeksportun dayandığı təkə münaqişə tərəflərinə deyil, NATO üzvü olan Avropa dövlətlərinə də yaxşı məlumdur. 2023-cü ilin statistikasına görə, Rusiya Belarus (52,7 faiz) və Ermənistan (41,1 faiz) arasında ticarət dövriyyəsində birinci yerdədir. Yəni, bu göstəricilər sanksiyalarla “üzləşmiş” Rusiyanın Ermənistanla quraşdırdığı imitasiya oyunudur. Və bu oyunun baş rollarını Putinlə Paşinyan ifa edirlər. Gərlirlərinin kulminasiya nöqtəsinə çatmış, açıq bazar qanunları ilə hərəkət edənələr, sadəcə, gözə küll üfürməklə məşğuldurlar.

Bütün bu oyunların Ermanistanın bu yaxınlarda ABŞ-la strateji tərəfdaşlıq sazişi imzalaması, eləcə də Paşinyan hökumətinin Aİ-yə üzvlük prosesinə başlamaq qərarını bəyənməsi fonunda baş verməsinə heyətlənməmək olmur. Bu məqamda “qarşılıqlı məqbul variantlar” ifadəsini diplomatik dildən sadə dildə çevirsək, Ermənistanın KTMT-də formal olaraq qalmaq istəməsinin, onun Aİ-yə daxil olmaq qərarının yalnız

biz hansı ölkəni qurmaq istəyirik. Bu, bizim seçim məsələmizdir. Azad seçkilərin, insan hüquqlarının və azad medianın olmadığı avtoritar bir ölkəmiz də ola bilər. Eyni zamanda çətinliklərlə üzləşən, lakin müstəqil, yüksək səviyyədə demokratiyaya malik bir ölkəyə də sahib ola bilərik. Biz artıq beynimizdə bu seçimi etmişik. Gələcəkdə zərurət yaranarsa, bunu seçkilər və ya referendumla yenidən təsdiqləyəcəyik”.

“Razvyazka”

ABŞ və Ermanistan arasında Strateji Tərəfdaşlıq xartiyası, eləcə də Ermənistanın Aİ-yə üzv olması prosesi Moskvə üçün sonuncu qırmızı xətlər olmaldı. Bəzi ekspertlər sənədin məzmunu və xarakterinə, İrəvanın son bəyanatlarının təhlilinə əsaslanaraq belə hesab edirlər. Məsələnin maraqlı tərəfi ondadır ki, sənəddəki bəndlərdən birinə görə, İrəvan və Vaşinqton ikili təyinatlı malları izləmək üçün xüsusi komissiya yaratmaq niyyətindədirlər. Fəqət, sanksiya tətbiq olunan mallar hazırda İrəvanla Moskvə arasında ticarətin əsasını təşkil edir. Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk və Təhlükəsizlik Şurası sədrinin müavini Dmitri Medvedevin iki stulda oturmağın mümkün-süzlüyü barədə İrəvana ehyam vurmalarını nəzərə alaraq, münasibətlərin tarıma çəkildiyini söyləmək olardı. Amma qəfil “razvyazka” baş verdi. Bütün şərtlər bunun əksini göstərdiyi halda, münasibətlərdə “istiləşmə” başladı. Paşinyan komandasının Moskvə-Vaşinqton marşrutu ilə xüsusi təyinatlı “diplomatik səyahətləri”, Aİ-yə üzvlük səyləri, eləcə də xarici işlər naziri Mirzoyanın Vaşinqtona səfəri, onun səlahiyyət müddətinə başa vuran Dövlət katibi Blinkenlə apardığı danışıqlar və imzaladıqları sənəd Ermanistanın indiki hökumətinə siyasi dəstəyin simvolu oldu. Məntiqlə Moskvə bunları “udmamalı” idi. Amma uddu. Çünki Ermanistan iqtisadiyyatının artım tempi, xarici ticarətin həcmi postsovet dövrünün rekordlarını qırı. Bunun əsas səbəbi Rusiya ilə əməkdaşlıqdır. Bu bazarı itirmək və sanksiyalarla üzləşmək Ermənistan iqtisadiyyatı üçün fəlakətdir. Bu gün Ermənistan üçün nə Aİ, nə də ABŞ Rusiyanı tərəfdaş kimi əvəz edə bilər. İrəvanla bu müstəvidə əməkdaşlıq heç “G7” üçün də maraqlı deyil. Bunu gözəl bilən Moskvə İrəvanın “qərbəyönlü kursunun”, sadəcə olaraq, Ermənistanın cəmiyyətində Qarabağ münaqişəsindəki məğlubiyyətdən yaranan narazılığı azaltmaq cəhdi olduğunu anlayır. O, İrəvanın təzliklə Avrasiya İqtisadi İttifaqı və KTMT ilə dostluq və müttəfiqlik siyasətinə qayıdacağı ümidi ilə bir az da gözəlməyə hazırdır. Yəni ikitərəfli və yalançı partnyorluq təşəbbüsləri sonda İrəvanın cəzalandırılması ilə yekunlaşa bilərmi? – sualına müsbət cavab vermək çətinidir.

Fon

ABŞ-da, Avropada, postsovet məkanında, həmçinin Azərbaycanda hamı arxasını Kremlə çevirən Paşinyanın Qərbə doğru tarixi sıçrayışından danışıq. Azərbaycanda belə hesab edənlər də var ki, bu “sıçrayış”la Ermənistan avtokratik zonadan güclü və demokratik Qərbin qucağına düşəcək, Av-

anti-Rusiya simptomları var. Amma bunlar daha çox simvoldur və hər hansı siyasi anlamı yoxdur. Tərəflər bir-birlərinə qarşı gürultulu bəyanatlar verirlər, amma ruslarla ermənilərin bir-birlərindən uzaqlaşacağıla-rından danışmaq hələ təzdir. Hər halda hələlik Ermənistan Qərbə getmir, bu istiqamətdə institusional irəliləyiş üçün heç bir zəmin və şərtlər yoxdur. Ortada qurama fon var. Bu fonu ərindən küsmüş gəlinin müvəqqəti inciməsi ilə müqayisə etmək olar. Yəni, İrəvan (gəlin) Moskvəyə (ər) deyir ki, 2020-ci ilin payızında mənə niyə təl qoydun, arxamda durmadın? Amma bu zaman gəlin yalnız küsdüyünü biruzə verir, boşanmaqdan isə söhbət gedə bilməz...

Kreml yalnız Ermənistanda deyil, bütün postsovet məkanında baş verənləri qısqadır. Proseslərə nəzarət imkanı tükəndiyinə görə hikkələnin. Əslində, Moskvə ilə İrəvan arasında siyasi baxımdan kritik qarşıdurma yoxdur. Ermənistan KTMT-də qalır, Aİ-nin üzvüdür, ikitərəfli formata hərbi-siyasi əlaqələri davam edir, Rusiyanın Gömrükdəki hərbi bazası da yerindədir. Ermanistanın İran və Türkiyə ilə sərhədləri FSB-nin nəzarəti altında, iqtisadiyyatı Rusiyadan asılıdır. Üstəlik, Qərbin Rusiyaya qarşı sanksiya rejimindən əməlli-başlı qazanır. İrəvan Moskvəyə qarşı bəyanatlar verə bilər, amma konkret addımlar atmaz...

Yüz il əvvəl olduğu kimi, bu gün də Cənubi Qafqazda müxtəlif ölkələr öz prioritetlərinə uyğun oyunlarını davam etdirirlər. Bu zaman “böyük güclər” maraqlarına uyğun oyun sxemlərini qurmağa çalışırlar. İkinci Qarabağ savaşından sonra ekzistensial böhrana girən Ermənistan ordan çıxış yolunu tapmaq üçün hələ də vurnuxur. Amma hələlik üfüqdə heç nə görünmür. Reallıq odur ki, haylar Qərbə boylana bilərlər, amma qollarına vurulmuş rus qandalı ilə o tərəfə nəinki addımlaya, heç sürünə də bilməzlər...

Pərdə

İndi Moskvə üçün əsas məsələ regionda mövcudluğunu saxlamaqdır. Onun məqsədi Cənubi Qafqazın kommunikasiyalarına, məsələn, Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti əldə etməkdir. İntəhası, Azərbaycan bu məsələdə Rusiyanın işini çətinə salıb. Bundan sonra Rusiyanın oyundan kənarda qalma ehtimalı getdikcə artmaqdadır. Çünki kommunikasiyaların açılması üzrə danışıqlar “Zəngəzur dalanı”na dirənib və bu istiqamətdə hələlik irəliləyiş yoxdur. Yaranmış vəziyyət Bakıya sərf elədiyi üçün, o, passiv oyunçu statusunda prosesi “parterdən” müşahidə edir. Onun üçün yaranmış situasiyada Rusiyanın hansı addımları atacağı çox maraqlıdır.

Moskvanın İrəvanı anti-Kreml demarşlarında, Qərbin “qucağına” sığınmağa ittiham etməsi, sadəcə, dekorasiya, proqramlaşdırılmış “siçan-pişik oyunu”dur. Bu oyunda nə ovcu var, nə də şikar. Hərdən nümayiş etdirilən qarşılıqlı “cırmaqlaşmalar” isə publika üçün düşünülmüş səhnələrdir. Gizlənpaç oyunu başa çatmaq üzərdir, pərdəni endirməyə ehtiyac qalmayıb...

İmran BƏDİRXANLI
XQ

Dünyanın müxtəlif ölkələrindən hayların Cənubi Qafqaza Romanovlar sülaləsinin köçürüb gətirməsi də hamıya məlumdur, Çar Rusiyanın tarixi Azərbaycan torpaqlarında Ermənistan adlı dövlət yaratması da, Sovetlər dönəmində bəzi Azərbaycan ərazilərinin parça-parça kəsilərək Ermənistanə hədiyyə edilməsi də məlum faktdır, SSRİ-nin süqutundan sonra Rusiya Müdafiə Nazirliyinin 336-cı alayının Xocalı şəhərinin yandırılıb, əhalisinə qarşı soyqırımı təşkil etməsi də. Yəni heç kəs çörəyi qulağına yemir. İndi dünyada nəinki xalqların, hətta, ayrı-ayrı fərdlərin tarixi də hamıya məlumdur.

220 il əvvəlki yaraları yenidən qanatmaq kimə sərf edir?

Təəssüf ki, Rusiyada hələ də bu düşüncədə olanlar azalmır

Bugünkü Azərbaycan dövlətinin bütün bunları ən incə detallarınadək bilə-bilə Rusiya ilə dostluq və əməkdaşlıq etməsi, bu məqsədlə lazım olan bütün addımları atması sadəcə həm ulu öndər Heydər Əliyevin, həm də Prezident İlham Əliyevin siyasi müdrikliyinin göstəricisidir. Heydər Əliyev dönsə-dönsə xatırladırdı ki, bizim xarici siyasət kursumuzun əsas istiqamətləri yaxın qonşularımızla dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərinin daha da yaxşılaşdırılmasına nail olmaqdan ibarətdir.

Prezident İlham Əliyev də həmin tendensiyanı daim diqqət mərkəzində saxlamışdır. Təxminən üç il qabaq – 2022-ci il fevralın 22-də Moskvada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin tərəfindən “Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamə” imzalanması da Azərbaycan Prezidentinin Heydər Əliyev siyasi kursuna sədaqətinin göstəricisi idi. Bu sədaqətin bir adı var: Müdriklik. Bəs bu müdrikliyin adekvat cavabını biz qarşı tərəfdən görürükmi? Təəssüf ki, yox!

Adı çəkilən Bəyannamənin 3-cü bəndində deyilir: “3. Rusiya Federasiyası və Azərbaycan Respublikası həm global, həm də regional miqyasda sülhün möhkəmləndirilməsi, sabitliyin və təhlükəsizliyin artırılması məqsədilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərir. Tərəflər münaqişələrin qarşısını

Nəticədə nə oldu? Azərbaycan Ordusu həm məhz həmin il – 2016-cı ildə – Aprel döyüşləri zamanı, həm də 2020-ci ildəki İkinci Qarabağ müharibəsi günlərində rusların təcədən təmadədadək silahlandırdığı Ermənistan ordusunu diz çökdürdü, işğalçı dövlətin silahlı qüvvələri haqqındakı mifləri məhv elədi.

Yeri gəlmişkən, Kreml Azərbaycan Ordusunun apardığı 44 günlük Vətən Müharibəsi zamanı da Ermənistan dövlətinin və ordusunun xilaskarı qismində çıxış etmişdi. Belə ki, 44 günlük müharibə zamanı Rusiyanın müdaxiləsi ilə müharibə yarımcıq saxlanılmışdı. O zaman həmin sənədə Prezident İlham Əliyevin ısrarı ilə ölkəmizə sərf edən bəndlər daxil edilsə də, Moskvanın əsas məqsədi Ermənistan ordusunun tamamilə darmadağın edilməsinin qarşısını almaq idi. Buna baxmayaraq, dövlət başçımızın uzaqgörənliyi və düşünülmüş siyasəti sayəsində 2023-cü ildə proses tam başa çatdırılmışdı.

Təbii ki, sadaladığımız faktlar Rusiyanın atdığı anti-Azərbaycan addımların cüzi bir hissəsidir. Çünki Kremlin bitirmək istəmədiyi Ermanistan – Azərbaycan münaqişəsinin tarixində 1805-ci ildə Rusiya tərəfindən Qarabağ xanlığının işğal tarixi, rusların sonradan imzaladığı sazişə xilaf çıxaraq Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanı və ailəsini öldürməsi, sarayı yandırması, digər tarixi faktların xatırladılması da var. Ermənilər həmin faktlardan qeyri-adi dərəcədə ruhlanmışdılar. Məhz ermənilərə “güvənən”

alınması və nizamlanmasında və regional və global təhlükəsizlik və sabitlik problemlərinin həllində BMT-nin və BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının mərkəzi rolunun daha da gücləndirilməsinə, ATƏT-in konsensusla qəbul edilmiş sənədlərində təsbit edilmiş məqsəd və prinsiplərin reallaşdırılmasına xüsusi önəm verirlər”. Həmin rəsmi sənəddən məhz bu bəndi seçməyimiz təsadüfi deyil. Çünki burada söhbət “münaqişələrin qarşısının alınması və nizamlanmasında və regional və global təhlükəsizlik və sabitlik problemlərinin həllində” birgə fəaliyyətdən gedir.

Çox təəssüf ki, “Sözümüz imzamızdır!” – deyə verdiyi bütün vədləri mərdi-mərdanə yerinə yetirən Azərbaycan Prezidentindən fərqli olaraq, Rusiya rəhbərliyi nəinki öz sözlərinə, hətta, imzaladığı rəsmi sənədə də lazımi ehtiram nümayiş etdirə bilmir. Biz bunu AZAL-in Bakı – Qroznı reysi ilə uçaq səmşişin təyyarəsinin məhz Rusiya ərazisində ən müasir raketlə vurulmasından sonra daha aydın şəkildə gördük. Kreml Azərbaycanın haqlı iradlarına ən azından 22 fevral 2022-ci il tarixli Bəyannaməyə hörmət mənasında cavab verməli idi. Elə bir cavab verə bilməmələri bir yana, təyyarənin xarici hissələrindəki qalpq doliklərini də 11 kilometr yuxarıda uçaq “quşların” günahı kimi qələmə verərək beynəlxalq ictimaiyyəti aldatmağa çalışdılar. Amma indi artıq dünyada heç kəs aldatmaq olmur.

Hamının yadındadır. 2016-cı ildə Rusiya Ermənistanə növbəti dəfə böyük həcmə – 200 milyon dollar həcmində silah-sursat vermişdi. O zaman ekspertlər yazırdılar ki, rəsmi Moskvə haqqın, ədalətin yox, işğalçıların arxasındadır. Bildirilirdi ki, bu, çox təhlükəli bir gediş, eyni zamanda Ermənistan – Azərbaycan münaqişəsinin həllində ciddi əngəl deməkdir: “Gəndərilən silahların Rusiya ordusunda tətbiq edilən ən son model-də olması diqqət çəkir. İrəvan artıq neçənci dəfədir ki, Rusiyadan kredit adı altında çox sayda silah-sursat alır. Yeltsinin dövründə 1 milyard dollar həcmində silah Ermənistanə bağışlanmışdı. Hətta Rusiya qoşunları Gürcüstandan çıxarılanda da buradakı silahların çoxu – təxminən 800 milyon dəyərində – Ermənistanə göndərilmişdi. Həzrki isə üçüncü belə güclü silahlandırmadır. Bununla yanaşı, Ermənistandakı rus bazalarına göndərilən silahların çoxu erməni silahlı qüvvələrinə çatır”.

ruslar sonradan İrəvan, Gəncə və digər Azərbaycan ərazilərini talan etmiş, sayı-hesabı bilinməyən qətlər törətmişdilər.

Amma proseslərin daha qanlı “ardı var”dı. Sovet Rusiyanın 1920-ci ildə Azərbaycanı işğal etməsi, bolşeviklərin törətdiyi cinayətlər və kütləvi repressiyalar hələ də qan verəməkdədir. Hələ də Xəzərdəki adalardan repressiya qurbanlarının sümük-lərini tam toplamaq mümkün olmur. Hələ də Sovet rəhbərliyinin sürgün etdiyi soydaşlarımızın əksəriyyətinin məzarlarını tapa bilmirik. Hələ də rusların köməyi ilə Ermənistan-dan qovulmuş, didərgin salınmış Qərbi azərbaycanlılar vətən həsrəti ilə göynəyirlər.

Yeri gəlmişkən, 1988-ci ildə Azərbaycanca qarşı başlanan iddiaların Kreml-dən – bilavasitə SSRİ rəhbərliyi tərəfindən dəstəklənməsi də dünyanın gözü qarşısında olub, 20 Yanvar soyqırımını törətmək üçün 1990-cı ildə Bakıya ordunun yeridilməsi də. Ən ağırılı fakt odur ki, bu gün Rusiya mediasında 20 Yanvarla bağlı Azərbaycanın ünvanına iftirlər səsləndirilir, hadisələr təhifir olunur. Məbuat yazır ki, Rusiyada Azərbaycanın ünvanına ittihamlar səsləndirilsə, onda Azərbaycan da 20 Yanvar qırğımında iştirak etməsi, adları, rütbələri yaxşı bilinən keçmiş rusiyalı hərbiçilərin cəzalandırılmasını və təhvil verilməsini tələb edə bilər. Halbuki, biz bunu indiyədək etməmişik.

Son bir neçə ildə daha bir təhlükəli tendensiyanın şahidinə çevrilirik. Belə ki, 44 günlük müharibədən sonra Rusiya prezident-i və xarici işlər nazirləri dəfələrlə Ermənistan rəhbərliyini Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanımasına görə tənqid edib. Bu nə deməkdir? Fikrimizə, bu, Kremlin həm 2020-ci ilin noyabrında, həm də 2022-ci ilin fevralında imzalanan sənədlərə hörmətsizliyi, rəsmi Bakı ilə əməkdaşlığa qeyri-səmimi münasibətinin göstəricisidir. Belə çıxır ki, Rusiya tərəfi həmin sənədlərə yalandan imza atıb. Fakt ortadadırsa, bəs onda biz nə üçün köhnə dostlarımızla inanmalıyıq?

Bu sətirləri Kremldəki dostlarımıza böyük Səməd Vurğunun “Rus poeziyasının günəşi” adlandırdığı Aleksandr Puşkinin bir ifadəsini xatırlatmaqla yekunlaşdırmaq istəyirik: “Ən pis sülh ən yaxşı müharibədən daha yaxşıdır”.

Dostlar, gəlin sülh şəraitində yaşayaq! Bizdən ziyan görməsiniz.

İntifaq MİRZƏBƏYLİ

29 yanvar bələdiyyə seçkiləri günüdür

Bələdiyyə seçkiləri Azərbaycanla demokratiyanın növbəti təntənəsi olacaq

Müsaibimiz Mərkəzi Seçki Komissiyasının katibi Arifə Muxtarovadır

Yanvarın 29-da Azərbaycanda növbəti bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Artıq proses son mərhələdədir. Bələdiyyə üzvü olmaq istəyən namizədlər seçkiqabağı təşviqat kampaniyası aparırlar. Seçki Məcəlləsinin tələblərinə əsasən, təşviqat seçkiyə 23 gün qalmış başlanır və səsvərməyə 24 saat qalmış dayandırılır. Bələdiyyə seçkilərinin hazırlanb keçirilməsi üzrə əsas hərəkət və tədbirlərin təqvim planına görə, proses yanvarın 28-i saat 08:00-da dayandırılacaq.

Seçkilərin qanunvericiliyin tələblərinə uyğun, azad, ədalətli və şəffaf keçirilməsi üçün hansı işlər görüldü? Mərkəzi Seçki Komissiyasının katibi Arifə Muxtarovaya bunulla bağlı suallarla müraciət etdik.

– Arifə xanım, əvvəlcə xahiş edirik ki, bələdiyyə seçkilərinə hazırlıq prosesinin gedişi ilə bağlı məlumat verəsiniz...

– Bildiyiniz kimi, 2024-cü il 27 noyabr tarixində Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən 2025-ci il yanvarın 29-da Azərbaycan Respublikasında bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi ilə bağlı qərar qəbul edilmişdir. Həmin qərarın dərəcədə edildiyi gündən başlayaraq Seçki Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq ölkə üzrə həm öz təşəbbüsləri, həm də siyasi partiyalar tərəfindən namizədlərin irəli sürülməsi prosesi başlanıb.

Ölkə üzrə 685 bələdiyyədə 8071 nəfər bələdiyyə üzvü seçilməlidir. Hazırda bu yerlər uğrunda 16 min nəfərdən çox namizəd mübarizə aparır. Bilirsiniz ki, indi təşviqat dövrüdür. Demək olar ki, seçki prosesinin ən qızgın mərhələsi məhz təşviqatın aparılması dövrüdür.

Prosesə ölkə üzrə 23 siyasi partiya qoşulub və onlar müxtəlif bələdiyyələr üzrə namizədlərini irəli sürüblər. Bundan əlavə, Seçki Məcəlləsinin tələblərinə görə, seçki hüququ olan və müvafiq seçki dairəsinin ərazisində yaşayan hər bir Azərbaycan vətəndaşı istədiyi bələdiyyə üzrə namizədliyini irəli sürmək hüququna malikdir və onlar bu hüquqdan istifadə edə bilərlər. Bu proses artıq geridə qalıb. Ümumiyyətlə, bildiyiniz kimi, seçki prosesinin özü bir neçə mərhələyə bölünür. Bunlar namizədlərin irəli sürülməsi, qeydə alınması, təşviqat, səsvərmənin keçirilməsi, səsərin hesablanıb protokolların tərtib edilməsi və yekun nəticələrin müəyyən edilməsi mərhələləridir. Seçki Məcəlləsinin tələblərinə görə, Mərkəzi Seçki Komissiyası 20 gün müddətinə bələdiyyə seçkilərinin yekun nəticələrini elan etməlidir. Qeyd etdiyim kimi, biz hazırda bu mərhələlərdən təşviqat dövründəyik.

Mərkəzi Seçki Komissiyası öz fəaliyyətini müxtəlif istiqamətlər üzrə həyata keçirir. Bunlardan biri də maarifləndirmə tədbirləridir. Mərkəzi Seçki Komissiyasının seçkilər dövründə həyata keçirdiyi ən uğurlu tədbirlərdən biri də məhz maarifləndirmə tədbirləri olmuşdur. Maarifləndirmə tədbirləri seçki prosesi boyunca müxtəlif subyektlər üçün mütəmadi olaraq həyata keçirilir. Bura aşağı seçki komissiyalarının, seçki prosesində iştirak edəcək digər subyektlərin maarifləndirilməsi daxildir. Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən bələdiyyə seçkiləri ilə əlaqədar aparılan maarifləndirmə tədbirləri bu həftə başa çatdı.

– Təşviqatın aparılması prosesi barədə nələri qeyd etmək mümkündür?

– Seçki qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq, təşviqatın aparılması üçün ölkə üzrə açıq və qapalı olmaqla 5912 yer müəyyən edilib. Bunlardan 3730-u açıq, 2182-si isə qapalı məkandır. İndi qış fəslı olduğu üçün bu məqam da nəzərə alınmışdır. Namizədlər, siyasi partiyalar, eyni zamanda təşviqat aparmaq hüququna malik subyektlər tərəfindən həmin məkanlarda təşviqat aparılır. Bir məqamı da qeyd edim ki, bu məkanlarda təşviqat aparmaq tam pulsuzdur. Dairə seçki komissiyaları tərəfindən namizədlərə bu imkan yaradılmışdır.

– Ölkə üzrə müşahidəçilərin sayı nə qədərdir?

– Şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən Məcəlləyə uyğun olaraq bir sıra tədbirlər həyata keçirilir. Şəffaflığın təmin edilməsinin ən yüksək göstəricilərindən biri məhz müşahidəçilik institutudur. Hazırda ölkə üzrə 70 mindən çox müşahidəçi səsvərmə günü seçki məntəqələrində səsvərmə prosesini və seçkilərin yekunlarının rəsmiləşdirilməsi prosesini birbaşa olaraq izləyəcəkdir. Müşahidəçi kimi qeydə alınan şəxslər müvafiq lövəciklərlə təmin ediləblər. Səsvərmə gününə 5 gün qalmışa qədər müşahidə aparmaq arzusunda olan subyektlər müvafiq dairə seçki komis-

siyalarına müraciət edəblər. Bir məqamı da qeyd edim ki, müraciət edən bütün subyektlərə müsbət cavab verilib, heç bir subyektin müşahidə aparmasından imtina olunmayıb.

Müşahidəçiliyin aparılmasının digər bir forması isə Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən tərtib edilən veb-kameralardır. Bilirsiniz ki, ölkə üzrə hazırda 118 seçki dairəsində seçkilər keçirilir. 118 seçki dairəsinin 1000 seçki məntəqəsində veb-kameralar quraşdırılıb. Dünyanın istənilən yerindən müşahidə aparmaq istəyən şəxs Mərkəzi Seçki Komissiyasının rəsmi internet saytına daxil olmaqla həmin məntəqələrdə müşahidə apara bilər. Həmin müşahidə kameraları gün ərzində aktivdir. Onlar saat 07:50-dən məntəqə seçki komissiyaları tərəfindən seçkilərin nəticələrinə dair tərtib edilmiş protokolların dairə seçki komissiyasına aparılması anına qədər müşahidə etmək imkanı əldə edəblər. Təbii ki, biz özümüz də rəhbər orqan olaraq veb-kameralar vasitəsilə məntəqələrdə müşahidələrimizi aparırıq.

Qeyd etdiyim kimi, hazırda təşviqat dövrüdür. Təşviqat səsvərmə gününə 24 saat qalmış dayandırılacaq. Bir gün sükut günü elan olunur. Həmin gün seçki komissiyalarının ərazisinə yerləşdirilmiş namizədlərin təşviqat lövəciklərindən təşviqat materialları çıxarılır. Çünki səsvərmə gününə bir gün qalmış və səsvərmə günü təşviqat materiallarının orada qalması qanun pozuntusudur. Qeyd edim ki, hazırda ölkə üzrə 10 mindən artıq təşviqat lövəcəli

məntəqə seçki komissiyalarının ərazisində yerləşdirilmişdir.

– Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən, adətən, 1000 seçki məntəqəsində veb-kameralar quraşdırılır. Bu prosesin müsbət tərəfləri barədə nələri qeyd edə bilərsiniz?

– Seçki məntəqələrində veb-kameralar quraşdırılması dünyada ilk olaraq 2008-ci ildən Azərbaycanda tətbiq olunmağa başlayıb. Olduqca uğurlu təcrübədir. Bu, dünyada seçki mütəxəssisləri tərəfindən Azərbaycan təcrübəsi kimi öyrənilir və şəffaflığın təmin edilməsinin bir üsuludur. Veb-kameralar ilk dəfə ölkə üzrə 500 seçki məntəqəsində quraşdırılıb. Bunun uğurlu olduğunu gördükdən sonra Mərkəzi Seçki Komissiyası veb-kameralar quraşdırılan məntəqələrin sayını artırıb. Ötən seçkilərin təcrübəsi göstərir ki, veb-kameralara baxış olduqca çoxdur. Sevdindir ki, xarici ölkələrdən baxış sayı lap çoxdur. Yəni, veb-kameralar vasitəsilə seçki məntəqələrini birbaşa müşahidə edəblər. Veb-kameralar əla bir müşahidədir ki, müşahidə etmək arzusunda olan şəxs burada fasiləsiz, birbaşa platforma üzərindən prosesi müşahidə edir. Veb-kameralar quraşdırılan məntəqələrin siyahısı əvvəlcədən Mərkəzi Seçki Komissiyasının saytına yerləşdirilir. Hazırda da saytımızda hansı dairənin neçə saylı seçki məntəqəsində veb-kamera yerləşəcəyi əksini tapıb. Veb-kameraların tətbiq edilməsi şəffaflığın və aşkarlığın ən yüksək göstəricisidir.

– İndiyədək seçki prosesi ilə bağlı şikayətlər daxil olubmu?

– Seçki Məcəlləsinin tələblərinə görə, vətəndaşlar seçki hüquqlarının pozulması ilə bağlı müraciətlər edə bilərlər. Bununla bağlı Mərkəzi Seçki Komissiyasının 115 sayılı “qaynar xətti” fəaliyyət göstərir. Hazırda həmin “qaynar xətti” fəaliyyətdədir. Seçicilər istənilən məsələ ilə bağlı – istər şikayət, istər sorğu, istər seçki məntəqəsinin yeri, istərsə də seçici siyahıları barədə “qaynar xətt”ə müraciət edə bilərlər. Mərkəzi Seçki Komissiyasının əməkdaşları tərəfindən gün ərzində daxil olmuş bütün sorğular cavablandırılır.

Şikayətlərə gəldikdə isə qeyd edim ki, seçki prosesinin başlamasından indiyədək Mərkəzi Seçki Komissiyasına seçki hüquqlarının pozulması iddiası ilə 5 müraciət daxil olub. Həmin müraciətlərlə bağlı da qanunda müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə baxılaraq müvafiq qərar qəbul edilib.

– Seçki bülletenlərinin dairə seçki komissiyalarına paylanması prosesi başa çatıbmi?

– Bu mərhələ artıq uğurla başa çatıb. Seçki Məcəlləsinə görə, səsvərməyə 10 gün qalmış seçki bülletenləri hazırlanır, 5 gün qalmış Mərkəzi Seçki Komissiyasından dairə seçki komissiyalarına verilir. Dairə seçki komissiyaları tərəfindən isə seçki bülletenləri səsvərmə gününə 3 gün qalmış həmin dairənin ərazisində yerləşən məntəqə seçki komissiyalarına paylanır. Qeyd etdiyim bu proses tam yekunlaşıb.

– Bələdiyyə seçkiləri 125 seçki dairəsindən 118-də keçiriləcək. Bura işğaldan azad olunmuş ərazilər aid deyil. Bu barədə nələri qeyd edə bilərsiniz?

– Hələlik işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bələdiyyələr yaradılmayıb. Bələdiyyələr qanunla yaradılır. Mərkəzi Seçki Komissiyası yalnız qanunda adları olan bələdiyyələrə seçkilər keçirir. Bələdiyyələr də ərazi və əhali prinsipi əsasında formalaşan yerli özünüidarəetmə orqanıdır. Hələ ki, işğaldan azad olmuş ərazilərimizdə tikinti-quruculuq, abadlıq işləri gedir. Vətəndaşlar ora hələ ki, tam köçürülməyib. Amma inanırıq ki, gələn seçkilərə qədər işğaldan azad olmuş ərazilərdə də bələdiyyələr yaradılacaq və növbəti bələdiyyə seçkiləri suveren Azərbaycanın bütün ərazilərində böyük ruh yüksəkliyi ilə keçiriləcək.

Saxavət HƏMİD
XQ

Alban diplomatın Qərbi Azərbaycan həqiqəti axtarışı

Gənci Muçay: “Azərbaycanın Ermənistandakı tarixi və mədəni irsi: Ermənistanın onu qorumaq və bərpa etmək öhdəliyi”

(əvvəli ötən sayımızda)

Ermənistanda Azərbaycan mədəni irsinin dağıdılması

Ermənistandakı bir çox Azərbaycan mədəni irsini təmsil edən abidələr illər ərzində ya qəsədən məhv edilmiş, ya da laqeyd münasibət nəticəsində dağılmışdır. Bu hadisələr mədəni irsin qorunması və bərpası üçün təcili tədbirlərin görülməsinin vacibliyini xatırladan güclü nümunələrdir.

Qəbirlər və məscidlər

Ermənistandakı bəzi məscidlərin və qəbiristanlıqların dağıdılması bu abidələrin mədəni və dini əhəmiyyətini azaltmağa yönəlmiş siyasəti nümayiş etdirir. Bölgədəki bəzi tarixi məkanlar, o cümlədən orta əsrlərə aid olan memarlıq nümunələri, həm Azərbaycan, həm də bölgənin mədəni müxtəlifliyi üçün vacib idi, lakin onların qorunmaması, ciddi tarixi və mədəni itkilərə səbəb olmuşdur.

“Göy məscid”

“Göy məscid” 1760-1770-ci illər arasında İrəvan xanlığının hakimi Hüseynəli xanın göstərişi ilə inşa edilmiş və Azərbaycanın İrəvanda qalan azsaylı məscidlərindən biri olmuşdur. Bu məscid İrəvanın azərbaycanlı icması üçün xüsusi əhəmiyyətə malik idi və dini-mədəni birgəyaşayışın tarixi dövrünü təmsil edirdi. Məscid bərpa olunsada da, hazırda Azərbaycan irsi kimi deyil, fars irsinin abidəsi kimi təqdim edilir.

Bu "yenidən markalaşdırma" mübahisəlidir, çünki məscidin Azərbaycanla bağlılığını azaldır və abidələrin etiketlenməsi və təfsir edildiyi ilə bağlı suallar doğurur. Azərbaycanın tarixi və mədəni irsi ilə sıx bağlı olan belə məkanların başqa mədəniyyətlərə aid göstərilməsi, Azərbaycan icmasının regiondakı tarixi varlığını və irsinin əhəmiyyətini gözənd salır. Bu məsələ mədəni irsin obyektiv və ədalətli tanınması ilə bağlı daha geniş müzakirələrə səbəb olur.

Ağkilsə məscidi

XIX əsrin sonlarında inşa edilmiş və tarixi cəhətdən Ermənistandakı azərbaycanlılar üçün böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir. Vayots Dzor (əvvəlki adı Göyçə) bölgəsində olan ərazidə yerləşən bu məscid, dini və mədəni irsin vacib hissəsi olmuşdur. İllər ərzində məscid baxımsız vəziyyətə qalmış, onun strukturunda zədələr və dağılma halları müşahidə olunmuşdur. Bərpa və saxlanma işləri olmadan məscid tamamilə çökmə riski ilə üz-üzədir.

Laqeyd münasibətin davam etməsi, azərbaycanlılar arasında onların Ermənistandakı tarixi mövcudluğunun simvolik şəkildə silinməsi ilə bağlı ciddi narahatlıqlara səbəb olur. Bu vəziyyət mədəni irsin qorunmasının vacibliyini bir daha gündəmə gətirir və hər iki tərəf arasında qarşılıqlı hörmətin təmin olunması üçün zərurəti vurğulayır.

Abbas Mirzə məscidi

İrəvan qalasındakı Sərdar sarayının yaxınlığında yerləşən Abbas Mirzə məscidi, fərqli dövrlərdə səyyahların və tədqiqatçıların əsərlərində qeyd olunmuşdur. Aparılan araşdırmalar göstərir ki, müxtəlif adlarla təqdim edilməsinə baxmayaraq, əslində bu məscid eyni tikilidir. Son

tədqiqatlar və rəsmi sənədlərdə məscid Sərdar Məscidi kimi qeyd olunur və o dövrün unikal memarlıq abidəsi hesab edilir. Bu, məscidin müxtəlif dövrlərdə müxtəlif adlarla adlandırıldığını göstərir.

İrəvan qalasının Çar Rusiyası tərəfindən işğalı dövrünə aid bəzi sənədlərdə məscid Abbas Mirzə məscidi kimi xatırlanır. Görünür, bu ad məscidin XIX əsrin əvvəllərində taxtın varisi Abbas Mirzənin şərəfinə yenidən qurulması ilə əlaqəlidir. Lakin İrəvandakı digər Azərbaycan mədəni abidələri kimi, Abbas Mirzə məscidi də tədricən ermənilər tərəfindən məhv edilmişdir.

1864-cü ildə İrəvan qalasının Rusiya qoşunları tərəfindən hərbi istehkam kimi istifadəsinə son qoyulduqdan sonra, qalada yerləşən tarixi və memarlıq abidələri, o cümlədən Sərdar və ya Abbas Mirzə məscidi ciddi dağıntılara məruz qaldı. XX əsrin əvvəllərində Türkiyədən gələn erməni qaçqınları Sərdar məscidinə yerləşdirildi. Sovet Ermənistanı dövründə Sərdar məscidi tədricən söküldü və yaxın dövrlərə qədər məsciddən yalnız 2-3 metr hündürlüyündə bir divar qalırdı.

2007-ci ildə Ermənistan hökuməti məscidin qalan görünən hissəsini Avropa Şurasına “qorunan tarixi abidələr” siyahısına təqdim etdi. Bununla belə, 2014-cü il noyabr ayının ortalarında erməni vandal-ları Sərdar məscidinin “qorunan” divarını tamamilə məhv etdilər.

Tarixi abidə və yazı vandalizmi

Ermənistanda Azərbaycan mədəni irsinə aid abidələr və qədim yazılar da vandalizmə məruz qalmışdır. Məscidlərdə və abidələrdə Azərbaycan irsinə istinad edən yazılar, çox vaxt məhv edilmiş və ya dağıdırılmışdır. Bu, Azərbaycan tarixi bağlantisının zəiflədilməsinə xidmət edir. Bu cür hərəkətlər mədəni irsin silinməsi hissini gücləndirir və barışıq prosesini daha da çətinləşdirir, çünki onlar Azərbaycan kimliyi üçün vacib olan mədəni simvollara hörmətsizliyi ifadə edir.

Yuxarıda qeyd olunanlara əlavə olaraq, millətin ruhanın vacib bir elementi olan çoxsaylı tarixi yerlərin vəziyyəti ciddi şəkildə nəzərə alınmalıdır.

Qarabağda mədəni və tarixi irsin məhşəri

Ermənistan Qərbi Azərbaycanın mədəni irsinin məhv edilməsinin davamı olaraq eyni cinayətləri Qarabağın 30 illik işğalı dövründə bu bölgədə də amansızlıqla gerçəkləşdirib. Alban diplomat məqaləsinin davamında bu vandalizmin də mənzərəsini yaradıb.

Azərbaycanın mədəni və tarixi irsinin məhv edilməsinin apokaliptik miqyası haqqında məlumat verərkən, oxucuların diqqətinə əvvəlki hissələrdə təqdim edilən inventar siyahısından yalnız bir neçəsini qeyd etmək kifayətdir. Bunların arasında ən diqqətləyiq nümunələrdən biri də qəbirlərin məhv edilməsidir. Bu, yalnız canlılara deyil, hətta ölümlərə belə dinclik verilmədiyini göstərən ciddi təcəvüz aktıdır.

Bu vandalizm aktları, yalnız tarixi abidələrin və yazıların məhvi deyil, həm də bir xalqın tarixi yaddaşının və mədəni irsinin silinməsinə yönəlmiş məqsədli bir siyasət kimi qəbul edilməlidir. Bunun nəticəsində, bu irsin tanınması və qorunması ilə bağlı beynəlxalq səviyyədə daha çox

tədbir görülməsi vacibdir.

Ağdam cümə məscidi

XIX əsrdə inşa edilmiş Ağdam cümə məscidi Qarabağ bölgəsində İslam memarlığının və Azərbaycan mədəni irsinin görkəmli nümunəsidir. Bu məscid Ağdamın əsas məscidlərindən biri olmuş, dini

yığıncalar və icma həyatı üçün mərkəz kimi xidmət etmişdir.

Ermənistanın Ağdam üzərində nəzarət etdiyi illərdə (1990-cı illərin əvvəllərindən 2020-ci ilə qədər), məscidin baxımsız vəziyyətə düşdüyü bildirilmişdir. Azərbaycan mənbələri iddia edir ki, məscid təhqir edilmiş və heyvanların saxlanması üçün istifadə edilmişdir. Bu, mədəni hörmətsizliyin simvolu kimi qəbul edilir və Azərbaycan xalqı arasında ciddi narazılıqlara səbəb olmuşdur.

İndi məscid gözəl şəkildə bərpa edilmişdir və Azərbaycanın tarixi və dini irsinin yenidən canlanmasında simvolu kimi xidmət edir. Bu bərpa işi yalnız mədəni abidənin qorunması deyil, həm də Azərbaycan xalqının irsinin tanınması və hörmətinin bərpası baxımından mühüm addımdır.

(ardı var)

Hazırladı:
T.AYDINOĞLU
XQ

Bütün məhkəmə və hüquq idarələri sistemi və onların fəaliyyətinin məcmusu ədalət və qanunçuluğun təmin edilməsinə yönəldilir və bu adliyyə sisteminin də əsas vəzifələrinə və fəaliyyət dairəsinə aiddir. Ədalət hər bir cəmiyyətin inkişafı üçün başlıca amillərdən biridir. Bu prinsipi isə hüquq-mühafizə orqanları həyata keçirir.

Hüquq-mühafizə orqanları sisteminin Ədliyyə Nazirliyinin mühüm rolu və yeri vardır. Azərbaycan Respublikası dövlət müstəqilliyini elan edən vaxtdan adliyyə qurumu da yaradılmış və sonrakı illərdə o inkişaf edərək Komissarlıq və Nazirliyə çevrilmişdir. Azərbaycan Ədliyyə Nazirliyi sisteminə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyi də fəaliyyət göstərir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi sədrinin 24 dekabr 2024-cü il tarixli fərmanı olmuşdur. Həmin fərmanla Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin işinin və strukturunun daha optimal şəkildə təşkil edilməsi və adliyyə sahəsinin inkişafı nəzərdə tutulmuşdur. Həmin fərmanla Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin strukturu və Kollegiyasının tərkibi təsdiq edilmişdir. Ədliyyə Nazirliyində bir sıra idarə və şöbələrlə yanaşı İcra və probasiya xidməti də (idarə səlahiyyətli) təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridetmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosesual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” 10 fevral 2017-ci il tarixli sərəncamı ilə cəmiyyətdən təcridetmə ilə əlaqədar olmayan cəzaların icrasına effektiv nəzarətin təşkil edilməsi və bu sahədə idarəetmənin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə Probasiya xidməti təsis edilmişdir. Bu sərəncama uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 18 may 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinin probasiya sahəsində fəaliyyət istiqaməti yaradılmışdır.

Bu sərəncam cinayət təqibi və cəzaların icrası sahələrində hüquqi islahatların yeni mərhələsidir. Sərəncam cinayət-hüquq siyasətinin liberallaşdırılması, böyük ictimai təhlükə törətməyən və az ağır cinayətlərə görə həbs və azadlıqdan məhrumetmə tədbirlərinin tətbiqinin məhdudlaşdırılması, cinayətlərin dekriminalaşdırılması, cinayət təqibi və cəzaların icrası sahəsində korrupsiya şərait yaradan halların aradan qaldırılması və müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi üçün kompleks institusional, qanunverici və praktiki tədbirlərin görülməsini təmin edir.

Probasiya termininin latincadan mənası “sınaq” deməkdir və hüquq nəzəriyyəsində bu anlayış şəxsin müəyyən şərtlərə riayət etməsi müqabilində cəzadan azad edilməsi mənasında istifadə edilir. Probasiya adliyyə sisteminin mühüm elementi olaraq, təqsirli şəxslərə ikinci şans təqdim edir və ictimai təhlükəsizliyi təmin edir. Nəzarəti reabilitasiya dəstəyi ilə birləşdirərək, həbs cəzasına humanist və maliyyə baxımından səmərəli alternativ təqdim edir. Müasir dövrdə texnologiyaili insanı həbs etməkdən onun davranışına tam nəzarəti həyata keçirməyə imkan verir. Dünyanın müxtəlif ölkələrində tətbiq edilən bu rejim azadlıqdan məhrum etmə ilə əlaqədar olmayan cəzalara məhkum

Azərbaycanda dəmiryol nəqliyyatının yaranması XIX əsrin ikinci yarısına təsadüf edir. İlk dəmir yollarının çəkilişi ölkəmizdə neft sənayesinin inkişafı ilə bağlı olub. Naxçıvanın isə mühüm geostrateji ərazidə yerləşməsi bu nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasında məxsusi rol oynayır.

Xüsusiə keçmiş çar Rusiyasının İranla iqtisadi əlaqələrində Naxçıvanın əhəmiyyəti dənizlə fakt olaraq tarixin yaddaşına keçib. Naxçıvan dəmir yollarının Culfa stansiyası isə tarixən İranın Azərbaycan və Cənubi Qafqazın digər ölkələri, eləcə də Rusiya ilə ticarət əlaqələrində tranzit qovşağı kimi şöhrət qazanıb.

Qeyd edək ki, 1902-ci ildə Aleksandropol-Uluxanlı-İrəvan dəmir yol xəttinin tikintisi başa çatdıqdan sonra Uluxanlıdan (1950-ci ildən ermənilər onu “Masis” adlandırırlar) Culfaya dəmir yol xətti çəkilməyə başlanılır. Uzunluğu 189 verst olan və Zaqafqaziya dəmiryollarının tərkibində sayılan bu xəttin çəkilişi 1908-ci il yanvarın 20-də yekunlaşdırılır. Culfa şəhərində yerləşən sinifsiz sahə tipli bu dəmiryol stansiyası isə 1900-1905-ci illər ərzində inşa edilib, 1908-ci ildən isə istifadəyə verilib.

Həmin ildən Uluxanlı-Culfa xətləri arasında fəaliyyət göstərən stansiya təbii ki, o dövrdə Rusiyanın İranla əlaqələrində mühüm qovşağı kimi maraqlı dairəsinə idi. Buna görə də 1907-ci ildə Araz çayı üzərində yeni körpü tikilib və dəmiryol xətti də bu körpüdən keçməklə İran dəmiryolları ilə birləşir. Birinci Dünya Müharibəsi dövründə, daha doğrusu 1915-ci ildə Culfa-Təbriz dəmiryolu fəaliyyətə başlayır. Bu məqsədlə Rusiyanın Kolomenskij zavodunda 1913-cü ildə istehsal olunmuş cəmi 4 ədəd paravozdan biri də Culfaya göndərilir.

Naxçıvanda dəmiryollarının tarixi ilə bağlı araşdırma apararkən məlum oldu ki, Culfa-Təbriz dəmiryolunun açılış mərasimi o dövrdə tənələri mərasimlə qeyd olunub. Çünki bu, kiçik məsələ deyildi, Rusiyanı Qafqazla birləşdirən dəmiryolları, nəhayət Culfa stansiyasından keçməklə İran ərazisinə daxil olurdu. Bu dəmiryolu istər ticari, istərsə də hərbi məqsədlə yüklərin daşınmasında Rusiya üçün müstəsna əhəmiyyət daşıyırdı.

Nəzərə alsaq ki, I və II Dünya müha-

Demokratik dövlətdə probasiya xidməti və ədalətin təmin edilməsi

olunmuş şəxslərin müəyyən şərtlərə əməl etməklə azadlığa buraxılmasıdır. Həmin şəxslər yenədə məhkumdur, lakin cəzasını cəzaçəkmə müəssisəsində deyil öz doğmalarının yanında çəkir. Təbii ki, nəzarətsiz buraxılırmı, onun davranışına elektron qolbaq vasitəsi ilə nəzarət edilir.

Probasiya sistemi Azərbaycan Respublikasında bir qədər yeni olduğundan dünya praktikasında bu necə həyata keçirilir? ABŞ nümunəsində buna diqqət yetirək. Probasiya ABŞ cinayət adliyyə sisteminin mühüm hissəsidir və həbs cəzasına alternativ olaraq xidmət edir. Bu, cinayətlərdə təqsirli bilinən şəxslərə müəyyən məhkəmə şərtləri altında cəmiyyət daxilində qalmağa imkan verir və onların nəzarət altında dəstəklənərək cəmiyyətə yenidən inteqrasiya olunmasına kömək edir. Probasiya reabilitasiyanı və ictimai təhlükəsizliyi balanslaşdırmağa yönəlmişdir və federal, ştat və yerli səviyyələrdə həyata keçirilir.

ABŞ-da Probasiya müxtəlif növlərdə (formalarda) həyata keçirilir:

Formal (Nəzarətli) Probasiya: Bu Probasiya məmuru ilə müntəzəm görüşləri və məhkəmə tərəfindən təyin edilmiş şərtlərə ciddi riayət edilməsini tələb edir. Daha ciddi cinayətlərdə təqsirli bilinən şəxslər üçün bu adı həlflər.

Informal (Nəzarətsiz) Probasiya: Bu növdə Probasiya məmuru ilə müntəzəm görüşlər yoxdur; təqsirli şəxslər sadəcə qanuni problemlərdən uzaq durmalı və məhkəmə şərtlərini, məsələn, corimlər və ya ictimai xidmətləri yerinə yetirməlidirlər. Bu formada adətən xırda cinayətlər törədənər üçün istifadə olunur.

Intensiv Probasiya: Bu yüksək riskli təqsirli şəxslər üçün çox strukturlaşdırılmış probasiya formasıdır. Buna tez-tez görüşlər, ev ziyarətləri, elektron nəzarət və sət ziyarət tələbləri daxildir.

“Şok” Probasiya: Bu formada qısa müddətli həbs cəzası probasiya ilə birləşdirilir. Burada əsas məqsəd təqsirli şəxslərin əməllərinin nəticələrini dərk etməyə “şok” etməkdir.

ABŞ-da Probasiya tətbiq edildikdən aşağıdakı prinsiplər nəzərə alınır:

1. **Reabilitasiya: Probasiya təqsirli**

şəxslərin davranışlarını təhsil, məsləhət, iş təlimi və digər dəstək xidmətləri vasitəsilə islah etməyə kömək edir.

2. **Məsuliyyət: Probasiya altında olan şəxslər məhkəmə tərəfindən təyin edilmiş ciddi şərtlərə əməl etməlidirlər. Bu, probasiya ofisinin müntəzəm qeydiyyatdan keçmə, narkotik testləri və müalicə proqramlarında iştirak kimi şərtləri əhatə edə bilər.**

3. **İctimai Təhlükəsizlik: Probasiya, təqsirli şəxslərin davranışlarını diqqətlə izləməklə və qanuni şərtlərə əməl etmələrini təmin etməklə ictimaiyyəti qorumağa yönəlmişdir.**

4. **Xərc effektivliyi: probasiya həbsxanadan xeyli ucuzdur və bu, cəmiyyət üçün minimal təhlükə yaradan şəxslərin idarə edilməsinin maliyyə baxımından davamlı variantdır.**

Məhkəmələr tərəfindən əsasən məhkumun üzünə iki məhdudiyyət tətbiq edilir: bunlar ərazi və vaxt məhdudiyyətidir, lakin məhkəmələr tərəfindən digər məhdudiyyətlər də qoyula bilər. Məhdudiyyət pozuntusu hallarında monitoring mərkəzinə xəbərdarlıq signalı gəlir. İlk 15 dəqiqə ərzində monitoring mərkəzinin əməkdaşları tərəfindən qayda pozuntusunun aradan qaldırılması istiqamətində tədbirlər görülür. Həmin tədbirlər nəticə vermədikdə məhkumun qeydiyyat yeri üzrə icra məmurları məlumat verilir və icra məmuru qanunvericiliyə uyğun tədbirlər görür.

Azadlıqdan məhrumetmə cəzasının adından da göründüyü kimi, məhkumun pozuntusu çərvəvisində səbəst hərəkət etmə hüququna malik olmasından ibarətdir, daha dəqiq desək, elektron qolbağın əsas vəzifəsi məhkumun cəmiyyətdən təcrid olunmadan, əlindən, təhsilindən, işindən ayrılmadan cəza çəkməsindən ibarətdir.

Probasiya nəzarəti – azadlıqdan məhrumetmə ilə bağlı olmayan cəzalarla məhkum edilməsi, şərhi məhkum edilməsi, cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi və ya cəza çəkməsi təxirə salınmış məhkumların habelə alkoqolizm və ya narkomaniyadan müalicə məqsədi ilə barəsində tibbi xarakterli məcburi tədbirlər təyin edilmiş şəxslərin üzünə qanunla və məhkəmə qərarı ilə qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsinə nəzarət

edilməsinə, məhkumların islah edilməsi, sosial adaptasiya və reabilitasiyasına yönəlmis kompleks sosial-hüquqi xarakterli tədbirlər sistemindən ibarətdir.

ABŞ-da probasiya müddətində şəxslər məhkəmə tərəfindən təyin edilmiş xüsusi şərtlərə əməl etməlidirlər, bunlar: Məcburi qeydiyyat, Məşğulluq və ya Təhsil Tələbləri, Narkotik və Alkoqol Testləri, İctimai xidmət, Müalicə proqramları, Zərərçəkmişlərin təminatı və s. Burada probasiya məmurları probasiya altında olan şəxslərə nəzarət etməkdə əsas rol oynayırlar. Onların iki əsas vəzifəsi var:

1. **İcra: Probasiya şərtlərinə riayət edilməsinin monitoringi. Ev ziyarətləri, narkotik testlər və irləliyi hesabatların hazırlanması. Qanun pozuntularını məhkəməyə bildirmək və cəzaların və ya probasiya şərtlərinin dəyişdirilməsini tövsiyə etmək.**

2. **Dəstək və Reabilitasiya: Probasiya altında olan şəxslərə mənzil, iş və ya məsləhət resurslarına çıxış əldə etmək. Təkrar cinayətlərin qarşısını almaq üçün davranış dəyişikliklərini təşviq etmək.**

ABŞ-da Federal Probasiya ABŞ Məhkəmələrinin İdarəetmə Ofisinin nəzdində fəaliyyət göstərən ABŞ Probasiya və Məhkəməqabağı Xidmətlər Sistemi tərəfindən idarə olunur. Bu sistem federal cinayətlərdə təqsirli bilinən şəxsləri və nəzarət şərtləri altında azad edilən şəxsləri idarə edir. Ştat və Yerli Probasiya nəzarət və reabilitasiya prinsiplərinə uyğun aparılır.

Respublikamızda Cəzaların İcrası Məcəlləsinə 01 dekabr 2017-ci ildə olan dəyişiklik əsasında 15-1-ci maddə əlavə edildi. Bu maddə “Probasiya nəzarəti” ilə bağlıdır. Probasiya nəzarətinin həyata keçirən icra məmurları bu Məcəllə, “İcra haqqında” və İcra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilənlərdən əlavə aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirirlər:

1. **Məhkəmə qərarı əsasında elektron nəzarət vasitələrini məhkumlara tətbiq etmək və məhkum tərəfindən həmin vasitələrdən istifadə qaydalarına riayət edilməsinə nəzarət etmək.**

2. **Məhkumun olduğu yer müəyyən edilməkdə onun axtarılması ilə əlaqədar ilkin tədbirlər həyata keçirmək.**

3. **Məhkumun olduğu yer müəyyən edilməkdə onun barəsində axtarış elan edilməsi haqqında qərar qəbul etmək, qərarın surətini müvafiq icra hakimiyyəti orqanına göndərmək, həmçinin məhkumun tutulması barədə Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosesual Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada vəsatət vermək;**

4. **Probasiya nəzarəti tətbiq edilən məhkumların islah edilməsi, sosial adaptasiya və reabilitasiyasına yönəlmis tədbirləri həyata keçirmək.**

Elektron nəzarət vasitələrinin istifadə qaydası Azərbaycan Respublikası Nazirlər kabinətinin 10 aprel 2018-ci il tarixli 144 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Məhkum edilməsi və ya barəsində qətimkan tədbiri seçilmiş şəxslərə elektron nəzarət vasitələrinin tətbiqi” qaydaları ilə müəyyən edilir. Bu qaydalara əsasən məhkum edilməsi və ya barəsində qətimkan tədbiri seçilmiş şəxslərə aşağıdakı elektron nəzarət vasitələri tətbiq edilə bilər:

1. **Elektron qolbaq: Məhkum edilməsi və ya barəsində qətimkan tədbiri seçilmiş şəxsin ayağına bağlanan, onun coğrafi yerdəyişməsinə izləyən və məlumatı monitoring mərkəzinə ötürən elektron cihazdır.**

2. **Mobil nəzarət qurğusu: Elektron qolbaqla birgə istifadə olunan, məhkum edilməsi və ya barəsində qətimkan tədbiri seçilmiş şəxsin daim yanında saxlanmalı olan və qolbaqdan daxil olan izləmə məlumatlarını eyniləşdirərək monitoring mərkəzinə ötürən elektron cihazdır.**

3. **Ev signal ötürücüsü elektron qolbaqla birgə istifadə olunan, məhkum edilməsi və ya barəsində qətimkan tədbiri seçilmiş şəxsin yaşadığı evdə quraşdırılan və qolbaqdan daxil olan signalı mobil nəzarət qurğusuna ötürən elektron cihazdır. Ev signal ötürücüsü bir və ya əlaqəli işləyən bir neçə qurğudan ibarətdir.**

Şəxsin üzünə elektron nəzarət vasitəsini qoymaq və həmin vasitənin işlək vəziyyətdə saxlanılması və ya cəhəz üzərindən çıxarılmasının yolverilməzliyi, həmçinin bu əməllərin hüquqi nəticələri izah edilir və bu barədə protokol tərtib edilir. Elektron nəzarət vasitəsi tətbiq edilmiş şəxslərin həmin vasitəni zədələdikdə və ya digər üsulla yarasız vəziyyətə saldıqda, onun dəyəri həmin şəxsəndən tutulur.

Monitoring mərkəzi elektron nəzarət vasitələrinin istifadəsi ilə aparılan bütün izləmə məlumatlarının qəbulunu, emalını, saxlanılmasını, idarə edilməsini və ötürülməsini, habelə məhkum edilməsi və ya barəsində qətimkan tədbiri seçilmiş şəxslərə operativ əlaqəni təmin edən, müvafiq texniki-program vasitələri ilə təchiz olunan, ilin bütün günləri 24 saat ərzində fasiləsiz fəaliyyət göstərən və elektron nəzarət sistemində inteqrasiya edilmiş mərkəzdir.

Qeyd edilməlidir ki, elektron qolbağın tətbiqi təkə hüquqi islahat deyil, ümumilikdə həm iqtisadi, həm də böyük sosial-psixoloji məhiyyətə malikdir. Bu da cinayət etmiş şəxsə əlavə şans verir ki, cəmiyyətdən təcrid olunmadan etdiyi xətanı anlaya bilsin. Sonda onu qeyd etmək lazımdır ki, cəzaların icrası sahəsində həyata keçirilən islahatlar insanların azadlıq hüququnun qorunmasına və məhkum olunan şəxslərin cəmiyyətdən təcrid olunmadan islah edilməsinə və sosial adaptasiyasına xidmət edir.

Elşən HACİYEV,

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin baş məsləhətçisi

Naxçıvanın ilk dəmiryol stansiyası

Qlobal dəhlizlərin bu tarixi keçidi Zəngəzur yolunun açılmasına hazırdır

ribləəri dövründə Rusiyanın (sonralar isə SSRİ-nin) geosiyasi maraqlarının müdafiə olunması baxımından bu nəqliyyat dəhlizinin istismarı əvəz olunmaz rol oynayır, o zaman ruslar üçün bu əhəmiyyətli hadisəni görmədən gəlmək mümkün deyil. Buna görədir ki, Culfadan Təbrizə istiqamət götürəcək ilk qatarın yola salınması mərasimində əvvəlcə stansiya binasının həyətinəki meydanda çar Rusiyasının hərbi qulluqçuların iştirakı ilə mərasim təşkil olunur. General N. Yanuşkeviç raportu qəbul edildikdən sonra mərasimdə sıra ilə düzülmüş hərbiçilərlə

Nəhayət, çar ordusunun general və digər rütbəli hərbiçiləri qatara minorək İran ərazisinə keçirlər və Araz çayı üzərindəki körpüdən sonra İran tərəfinin səlahiyyətli nümayəndələri ilə görüşüb birlikdə qatarda hərəkət edirlər. Təbriz şəhərində isə qatırı böyük insan kütləsi qarşılayır.

Burada bir həsiyə çıxaraq bildirək ki, Culfa-Təbriz dəmiryolu xəttinin çəkilməsi əslində bundan da xeyli əvvəlcə planlaşdırılmışdı. Belə ki, 1872-ci ildə Tiflis-Poti dəmiryolu xətti çəkilib istifadəyə verildikdən sonra çar hökuməti Cənubi Qafqazın bütün bölgələrini, eyni zamanda İran və Türkiyəni faktiki

olaraq bölgənin inzibati mərkəzinə çevrilmiş Tiflis şəhəri ilə birləşdirmək məsələsi üzərində işləməyə başlamışdır. Qafqaz canişinliyinin nəzdində yaradılmış xüsusi komissiyanın 1873-cü ildə keçirilmiş iclasında əvvəlcə Tiflis şəhəri ilə Culfa arasında, sonra isə Culfa ilə Təbriz şəhəri arasında dəmiryol xəttinin çəkilməsi haqqında qərar qəbul edilir.

Lakin Tiflisi Bakı şəhəri və onun vasitəsilə Rusiyanın mərkəzi quberniyaları ilə birləşdirmək zərurəti Tiflis-Culfa dəmiryolu xəttinin, eləcə də Culfa-Təbriz dəmiryolunun çəkilişini ləngidir. Buna baxmayaraq, Bakı-Tiflis dəmiryolu xəttinin 1899-cu ildə başa çatdırılması Naxçıvan diyarının da dəmiryolu şəbəkəsi ilə əhatə olunması hazırlıqlarına rəvac verir. Bu işin birinci mərhələsi kimi 1899-1902-ci illərdə yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi Aleksandropol-Uluxanlı dəmiryolu xəttinin tikintisi həyata keçirilir.

Bu xəttin tamamlanması Uluxanlı-Culfa dəmiryolunun tikintisinə başlamağa imkan verir. Yeri düşmüşkən, Uluxanlı-Culfa dəmiryolunun tikintisi olduqca ağır şəraitdə həyata keçirilmişdi: bir tərəfdən Naxçıvanın sət iqlimi, digər tərəfdən isə quldurların hücumları tikinti işlərinin gedişinə mənfi təsir

göstərmişdir. Lakin bütün bunlara baxmayaraq 1908-ci ildə uzunluğu 189 verst olan bu xətti istifadəyə vermək mümkün olur. Culfa dəmiryol stansiyasının və adıçəkilən dəmir yolu xəttinin istifadəyə verilməsi Rusiya ilə İran arasında gedən tranzit ticarətdə Naxçıvanın rolunu xeyli gücləndirir.

Məsələn, təkə 1908-ci ildən 1913-cü ilə qədər keçən qısa müddət ərzində Naxçıvan diyarı vasitəsilə aparılan Rusiya-İran ticarəti bir neçə dəfə artaraq 5 milyon 699 min 947 puda çatdırılır. Əgər 1908-ci ildə bu dəmiryolu vasitəsilə cəmi 82 min pud pambıq ixrac edilməmişdysə, 1913-cü ildə onun həcmi təxminən 4 dəfə artaraq 318 min puda çatır.

Xatırladaq ki, Culfa dəmiryol stansiyası fəaliyyətə başladığı dövrdən etibarən əhəmiyyətli qovşağı kimi özünü təsdiq etmişdir. Cənubi Qafqazın içərilərinə və Rusiyaya ixrac edilmək üçün nəzərdə tutulan İran mallarının böyük əksəriyyəti Culfadakı gömrük-keçid məntəqəsindən keçirilirdi. Bu məntəqə vasitəsilə Naxçıvan ərazisinə daxil olan həmin mallar Culfa dəmiryol stansiyasında yük vaqonlarına yüklənərək Tiflis, Yelizavetpol və Bakı quberniyalarına, daha sonra isə Rusiyaya göndərilirdi. İrəvan qu-

berniyasının 1914-cü ilə aid icmalında qeyd olunur ki, həmin il İrandan gətirilən malların 84,7 faizi Culfa gömrük-keçid məntəqəsinin payına düşmüşdü.

Beləliklə, Culfa dəmiryol stansiyası 1908-ci ildən Uluxanlı-Culfa, 1915-ci ildən Təbriz-Culfa, 1941-ci ildən isə Mincivan-Culfa xətləri üzərində fəaliyyət göstərmişdir.

Azərbaycanda dəmir yollarının əsl inkişaf dövrü ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycanca hər iki rəhbərliyi dövrünə təsadüf etmişdir. Culfa stansiyasının beynəlxalq əhəmiyyətli stansiya olduğu nəzərə alınaraq sərnişinlərə xidmət səviyyəsini yüksəltmək məqsədilə bu stansiyada 1970-ci ildə “İnturist” istirahət evi tikilib istifadəyə verilmişdir. Yüklərin Azərbaycan Dəmir Yolundan İran Dəmir Yoluna daşınmasını təmin etmək üçün 1984-cü ildə Culfa stansiyasında 28 yoldəyişdiricisi olan vaqon parkı tikilmişdir.

Müstəqilliyimizin bərpasından sonrakı dövrdə isə Culfa dəmir yol stansiyasının vəqzal binası əsaslı şəkildə yenidən qurulmuş, bir əsrdən artıq yaşı olan və rus arxitektura üslubunda inşa olunmuş bina ilkin görünüşü saxlanılmaqla, milli memarlıq nümunələri ilə zənginləşdirilmişdir. Bununla yanaşı, Culfa Lokomotiv Deposunun təmir sexi, Lokomotiv briqadalarının işinin idarə olunması mərkəzinin binaları müasir standartların tələblərinə uyğun əsaslı təmir olunaraq dəmiryolçuların istifadəsinə verilmişdir.

Hazırda bu stansiyaadan gün ərzində yalnız Ordubad-Sədorək istiqamətində yük və sərnişin daşımalarında istifadə olunur. 2016-cı ildə Naxçıvan-Məşhad-Naxçıvan beynəlxalq sərnişin qatırı xəttə buraxılma da, indi bu istiqamətdə dəmiryol nəqliyyatı işləmir. Hazırda inşası davam etdirilən Qars-İğdir-Naxçıvan dəmiryol xəttinin Naxçıvan dəmir yollarına birləşdirilməsi, həmçinin Zəngəzur dəhlizinin açılması yaxın gələcəkdə Naxçıvanın strateji əhəmiyyətini daha da artıracaqdır.

Beləliklə, ötən əsrin əvvəllərində olduğu kimi Culfa dəmiryol stansiyasının yaxın gələcəkdə yük və sərnişin daşımalarında beynəlxalq stansiyaaya çevriləcəyi gün uzaqda deyil. Qərb-Şərq, Şimal-Cənub global dəhlizlərinin bu tarixi keçidi Zəngəzur yolunun açılmasına hazırdır.

Səbuhi HƏSƏNOV
XQ-nin Naxçıvan müxbiri

Azərbaycan global iqtisadi məkanın maraq dairəsində

Ekspert rəyi

Lətif ZEYNALLI,
İİTKM-in strateji planlaşdırma şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi

55-ci Dünya İqtisadi Forumunda əsas müzakirə mövzularından biri "İnsanlara investisiya" istiqaməti üzrə gələcək nəslin dünya xəritəsini dəyişməsi fenomenidir. Bu baxımdan forum iştirakçıları tərəfindən gələcək nəslin əmək bazarına, innovasiyalara, iqtisadi transformasiyalara təsirinin və global iqtisadiyyatın perspektivdə oynadığı rolun qiymətləndirilməsi xüsusi diqqət cəhdi.

Texnologiya əsrində dünyaya göz açan bu fərdlər gələcəyin nələr gətirəcəyini yalnız izləmək yox, həm də özləri yaratmaq istəyirlər.1996-cı ildən sonra doğulmuş və indi gəncliyini yaşayan nəsil hər şeyin dərhal gerçəkləşdiyi, hər informasiyanın bir kliklə əldə olunduğu dünyada həm gələcəyin liderləri, həm də texnologiyanın ən güclü istifadəçiləri olaraq qarşıma çıxır.

Dünya İqtisadi Forumunun proqnozlarına əsasən, gələcək nəsil 2030-cu ilə qədər global işçi qüvvəsinin 30 faizini təşkil edəcək, 2035-ci ilə qədər isə bu göstərici daha da yüksələcək. Qlobal "EY" şirkətinin əməkdaşlarının 33 faizi gələcək nəslin payına düşür və bu göstəricinin 2030-cu ilə qədər 70 gatacağı gözlənilir. Bu isə gələcək nəslin əmək bazarında sürətlə artan təsirini və onların perspektivdəki rolunu göstərir.

Gələcək nəsil COVID-19 böhranı və iqlim dəyişikliyi kimi çağırışlarla bağlı bədbin ovqatla pessimizmlə üzləşsə də, "World Data Lab" və "NielsenIQ"nin

araşdırmalarına görə, bu nəsil tarixdəki ən böyük və ən zəngin nəsil olmaqla yanaşı, sərvətin daha ədalətli global bölgüsünə töhfə verəcək.

Gələcək nəsil iş mühitinin dinamikalərini yenidən formalaşdırır. Adaptasiya bacarıqları, rəqəmsal sənətləri və kommunikasiyaya verdikləri önəm onları daim dəyişən işgüzar mühitdə uğur qazanmağa yönəldir. Qlobal tendensiyalar və onların təsiri, xüsusilə gələcək nəslin işçi qüvvəsindəki rolu Azərbaycanda da bənzər dinamika nümayiş etdirir. Ölkəmizdə 15-29 yaş aralığında olan işçilərin əmək bazarındakı payı digər yaş qrupları ilə müqayisədə 23 faizə çatıb.

Gələcək nəslin əmək bazarına daxil olması ilə Azərbaycan texnoloji tərəqqi, innovasiya və dayanıqlı iqtisadi inkişaf sahələrində yeni imkanlar əldə edir. Bu, həm yerli bizneslərə, həm də dövlət siyasətinə yeni çağırışlar və tövsiyələr gətirə bilər. Çünki gələcək nəslin əmək bazarındakı mövqeyi ölkənin iqtisadi transformasiyasını sürətləndirən amillərdən biri olacaq

inklüzivlik, dayanıqlılıq və davamlı inkişaf yönündə yeni iqtisadi modellərin tətbiq olunması, insan kapitalına müasir yanaşmalar, iqlim dəyişikliyi və ətraf mühitin çirklənməsi ilə mübarizə və digər məsələlər müzakirə edildi.

Bütün bunlarla yanaşı, Davos–2025 forumu ölkəmizin global arenadakı mövqeyini gücləndirmək, investisiya cəlb etmək və strateji tərəfdaşlıqlar qurmaq üçün mühüm fürsətə çevrildi. Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə keçirilən görüşlərdə Azərbaycan reallıqları beynəlxalq ictimaiyyətə təqdim edildi, respublikamızda baş verən iqtisadi meyillər haqqında dolğun məlumat verildi. Dövlət başçısının Davos–2025 forumu çərçivəsində keçirdiyi çoxsaylı görüşlərdə ölkəmizin "yaşıl" enerji, tranzit potensialı və texnoloji innovasiyalar sahəsində böyük perspektivlərə malik olması qarşı tərəfin diqqətinə çatdırıldı.

Forumda müzakirələr 5 əsas istiqamət üzrə təşkil olunmuşdu. Belə ki, müzakirələrə inkişafın yenidən dizayn edilməsi, intellektual əsrə səmərəlilik, insan kapitalına investisiya, planetin mühafizəsi və etimadın bərpası mövzuları daxil edilmişdi. Forum çərçivəsində təşkil olunan sessiyalarda global təhlükəsizlik, ticarət, iqtisadi artım, iş yerləri, iqlim və təbiətlə bağlı fəaliyyətlər, enerji keçidi, texnoloji pozumlar, sağlamlıq və rifah üzrə irəliləyişlərə əlaqədar müzakirələrin keçirilməsi yüksək dəyərləndirildi. Fikir mübadiləsində əsas məqsəd kollektiv fəaliyyət azadlığını gerçəkləşdirmək və liderlər arasında şəffaflıq, ardıcılıq və hesabatlılıq kimi əsas prinsipləri gücləndirmək idi və demək olar ki, buna tam nail olundu.

Yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyevin Davosda qarşı tərəflərin müdaciəti əsasında Almaniya Kansleri Olaf Şolts, İsrailin Prezidenti İsxak Hersoq, Latviya Prezidenti Edqars Rinkeviçs, İraq rəhbəri Camal Rəşid, Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski və digər şəxslərlə keçirdiyi görüşlərdə Azərbaycan ilə həmin ölkələr arasında iqtisadi, ticari, mədəni, humanitar əlaqələrin inkişaf etdirilməsi barədə geniş fikir mübadiləsi aparıldı. Biznes dairələrinin qarşılıqlı səfərlərinin təşkilinin, onlar arasında birbaşa təmasların yaradılmasının vacibliyi vurğulandı. Dövlət başçımızın dünyanın nəhəng investisiya və maliyyə şirkətlərinin rəhbərləri ilə də görüşləri yadda qaldı.

Prezident İlham Əliyev Davosda qarşı tərəfin müdaciəti əsasında "Carlsberg Group" şirkətinin Müşahidə Şurasının sədri Henrik Poulsen və Baş icraçı direktoru Yakob Aarup-Andersen ilə görüşü də bir sıra mühüm məqamlarla diqqət cəhdi. Henrik Poulsen rəhbərlik etdiyi şirkətin respublikamızda uğurlu fəaliyyətinə toxunaraq, ölkəmizdə mövcud olan investisiya mühitindən razılığını vurğuladı, xüsusilə milliyyət hüquqlarının qorunması istiqamətində Azərbaycanın xarici investorlara təqdim etdiyi çərçivəni yüksək qiymətləndirərək yaradılmış şəraitə görə dövlətimizin başçısına təşəkkürünü bildirdi.

Dövlətimizin başçısının Davosda qarşı tərəfin müdaciəti əsasında dünyanın ən böyük liman operatorlarından biri olan "DP

Ekspert rəyi

Elnur ƏLƏKBƏROV,
İİTKM-in iqtisadi təhlil şöbəsinin müdür müavini

Dünya İqtisadi Forumunun (DİF) İsveçrənin Davos şəhərində keçirilən builki toplantısının 5 istiqamətindən biri də "İnsanlara investisiya" mövzusu idi. Xatırladım ki, bu mövzu çərçivəsində toplantının sonuna qədər 30-dan artıq panel müzakirəsi keçirildi və əsas diqqət texnoloji inkişaf nəticəsində yaranan milyonlarla iş yeri imkanından insanların faydalanmaq bacarığı qazanması məsələsinə yönəldildi.

Eyni zamanda, texnoloji nailiyyətlərin işçi qüvvəsi üçün müsbət nəticələrə çevrilməsi istiqamətində tədbirlər görülməsinin zəruriliyi də diqqətə çatdırıldı. Beləliklə, "Dövlət və özəl sektorlar müasir, eləcə də dayanıqlı cəmiyyətin inkişafına töhfə verən insan kapitalının inkişafına və keyfiyyətli iş yerlərinin yaradılmasına necə investisiya qoya bilər?" sualı ətrafında səmərəli fikir mübadiləsi aparıldı.

Texnologiya və innovasiyalardakı sürətli irəliləyişlər global iqtisadiyyata və əmək bazarlarına ciddi təsir göstərərək həm çətinliklər, həm də imkanlar yaradır. Forumun panel sessiyalarında bu çətinliklərin insan kapitalına strateji investisiyalar, əməkdaşlıq və innovativ siyasətlərlə aradan qaldırılmasının vacibliyi vurğulandı.

Bugün global əmək bazarında rahatlıq doğuran əsas məsələlərdən biri bacarıqlarda olan boşluqlardır. Bacarıq boşluğu işəgötürənin işçilərin fəaliyyəti ilə əlaqəli vəzifələri yerinə yetirmək üçün lazımi kompetensiyalara malik olmadıqı müəyyənədir. Beynəlxalq miqyasda özəl sektorun süni intellekt və rəqəmsal infrastruktur sahələrinə illik 240 milyard ABŞ dollarından çox investisiya qoymasına baxmayaraq, bacarıq boşluğu

World" şirkətlər qrupunun sədri və icraçı direktoru Sultan Əhməd bin Sulaim ilə görüşündə "DP World" şirkətlər qrupunun ölkəmizdəki fəaliyyətinin perspektivləri, Şimal-Cənub və Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin yaratdığı imkanlar barədə müzakirələr aparıldı, Azərbaycanın regional nəqliyyat qovşağı kimi rolu xüsusi vurğulandı, mümkün əməkdaşlıq istiqamətləri müzakirə olundu.

Yuxarıda qeyd edilənlərdən belə nəticəyə gəlinir ki, Prezident İlham Əliyevin iqtisadi şəxələndirmə siyasətində əlverişli coğrafi mövqeyi olan ölkəmizin tranzit potensialının reallaşdırılması mühüm önəm daşıyır. Bununla bərabər beynəlxalq və regional nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafı da iqtisadiyyatımızın səmərəliliyinin artırılmasına müsbət təsir göstərir. Eyni zaman

əsas maneə olaraq qalır. DİF-in son "İş yerlərinin gələcəyi" hesabatında da bacarıqlardakı boşluqların təşkili transformasiya üçün ən böyük maneə olduğu və işəgötürənlərin 63faizinin işçilərin lazımi bacarıqlara malik olmaması qənaətinə olduğu vurğulanır. Bu problem aradan qaldırılması üçün bizneslər, hökumətlər və təhsil sektoru arasında əməkdaşlıq zəruridir. Təhsil, yenidən bacarıq əldə etmə proqramlarının hazırlanması və işçi qüvvəsinin planlaşdırılmasında süni intellektdən istifadəyə üstünlük verilməsi bu boşluğu aradan qaldıra bilər.

Forum çərçivəsində müzakirə olunan məsələlərə və global əmək bazarının mövcud vəziyyətinə Azərbaycan kontekstində yanaşdıqda, global trendlərin ölkəmizin əmək bazarı üçün də xarakterik olduğunu müşahidə etmək mümkündür. Azərbaycanın gənc əhalisinin üstünlük təşkil etməsi və əmək qabiliyyətli əhalinin yüksək paya malik olması ölkəmizin ən böyük üstünlüklərindən biri hesab olunur. Bu demografik imkan pəncərəsi qarşısında 15-20 il ərzində açıq qalacaq və bu müddətdə texnoloji dəyişikliklərin yaratdığı fürsətləri insan kapitalına və texnologiyalara doğru sərmayələrlə dəyərləndirə bilərik. Bu hədəflərə nail olmaq üçün isə dövlət və biznes sektorunun birgə əməkdaşlığı mühüm önəm daşıyır.

da, nəqliyyat, infrastruktur və logistika sahələrində birgə layihələr dövlətimizin iqtisadi imkanlarını genişləndirir, əhəmiyyətini artırır.

Göründüyü kimi, Prezident İlham Əliyevin Davosda bir sıra dövlət başçıları, nəhəng şirkətlərinin rəhbərləri ilə keçirdiyi görüşlərdə də bu fikir bir daha öz təsdiqini tapıb. Dövlətimizin başçısı Davosdan özünün sosial şəbəkə hesabında etdiyi paylaşımında bildirib: "Bizim xarici ölkələrlə münasibətlərimiz yalnız qarşılıqlı maraqlar və qarşılıqlı hörmət əsasında qurulur. Siyasi gücündən, yaxud da ki, böyüklüyündən, ərazilərindən asılı olmayaraq, bütün ölkələrlə bərabərhuquqlu münasibətlər qura bilmişik".

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti dünyanın aparıcı investitorlarından biri kimi investisiya fəaliyyətini getdikcə genişləndirir. Şirkət bu yaxınlarda Türkiyənin Sabiha Gökçen hava limanının infrastrukturuna investisiya qoyacaq. Bu münasibətlə qurumun qardaş ölkədəki törəmə şirkəti olan "SOCAR Türkiyə Enerji" və "Nakkaş Holding" arasında uzunmüddətli əməkdaşlıq protokolu imzalanıb.

Neft Şirkətimiz Türkiyənin hava limanına yatırım qoyur

Sənədə "SOCAR Türkiyə Enerji"nin baş icraçı direktoru Elçin İbadov və "Nakkaş Holding"nin İdarə Heyətinin sədri Ramazan Öztürk imza atıblar. Əməkdaşlıq protokolu SOCAR məhsullarının daimi yolu ilə daşınmasının logistikasının inkişafı və Sabiha Gökçen hava limanında aviasiya yanacağının ticarəti və saxlanması obyektinin yaradılmasını nəzərdə tutur.

Bu əməkdaşlıq Azərbaycan və Türkiyə arasında iqtisadi və ticarət əlaqələrinin gücləndirilməsinə xidmət edən strateji addım kimi qiymətləndirilir. Tərəflər gələcəkdə bu kimi tərəfdaşlıqların həyata keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayaraq iqtisadi əlavə dəyər yaradan layihələrin hazırlanması üçün birgə təcrübə və ekspertizadan istifadə etmək niyyətində olduqlarını bəyan ediblər.

"Şəfəq" GES layihəsi gerçəkləşir

Bu il Cəbrayıl şəhərində 240 meqavatlıq "Şəfəq" günəş elektrik stansiyasının fiziki tikintisinə başlanılacaq. Bu barədə jurnalistlərə BP-nin Xəzər regionu üzrə kommunikasiya və xarici əlaqələr üzrə vitse-prezidenti Bəxtiyar Aslanbəyli məlumat verib.

Qeyd olunub ki, ötən müddətdə hazırlıq işləri çərçivəsində stansiyanın inşa olunacağı ərazi minalardan tam təmizlənib, layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırması tamamlanıb və müqavilə öhdəlikləri ilə bağlı müvafiq sənədlər imzalanıb. Bu il yekun investisiya qərarının verilməsinə diqqətə çatdıran vitse-prezidentin sözlərinə görə, bundan sonra müqavilələrin bağlanması da daxil olmaqla növbəti proseslər başlayacaq. "Sertifikatlaşdırma prosesi tamamlandıqdan sonra avadanlıq seçimi, çatdırılma tarixləri və həcmi müəyyən ediləcək. İnfrastruktur və nəqliyyat marşrutları kimi logistika məsələləri də qiymətləndirilir", – deyə o əlavə edib.

Xatırladaq ki, Azərbaycanın Energetika Nazirliyi ilə BP şirkəti arasında 2022-ci ilin iyun ayında Zəngilan – Cəbrayıl bölgəsində 240 meqavat gücündə günəş elektrik stansiyasının tikintisi layihəsinin qiymətləndirilməsi və həyata keçirilməsi sahəsində əməkdaşlıq sazişi imzalanıb. 2023-cü il sentyabrın 20-də BP, SOCAR və Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti "Şəfəq" Günəş Elektrik Stansiyası layihəsində iştirak öhdəliyini əks etdirən qoşulma sazişi imzalayıblar. Həmin il oktyabrın 19-da isə enerji şirkəti "Şəfəq (Jabrayıl) Solar Limited" layihəni həyata keçirmək üçün Azərbaycanda nümayəndəliyini açıb.

BP 2 yeni layihəyə qoşulur

BP şirkəti Xəzərin Azərbaycan sektorunda yerləşən "Qarabağ" neft yatağının işlənməsində iştirak edə bilər. Hazırda Dövlət Neft Şirkəti və BP layihədə birgə iştirakçılığın şərtlərini müzakirə edirlər. Bunu jurnalistlərə açıqlamasında BP-nin Xəzər regionu üzrə vitse-prezidenti Bəxtiyar Aslanbəyli bildirib.

O deyib ki, ötən ilin sentyabrında iki qurum arasında BP-nin Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda iki hasilat və kəşfiyyat bloku üzrə sazişlərə qoşulmaq niyyətini açıqlayan anlaşıma memorandumu imzalanıb. Birinci blok "Qarabağ" neft yatağı, ikincisi isə "Əşrəfi-Dan Ulduzu-Aypara" sahəsinə aiddir. Vitse-prezident sözügedən müzakirələr üzrə razılığın bu il əldə ediləcəyinə ümidvar olduğunu vurğulayıb.

Xatırladaq ki, memorandum üzrə birinci blokun əhatə etdiyi "Qarabağ" neft yatağı Bakıdan 120 kilometr şərqdə, "Günəşli" yatağından 20-25 kilometr məsafədə, suyun 150-200 metr dərinliyində yerləşir. "Qarabağ" müstəqillik dövründə kəşf edilmiş ilk neft yatağıdır. Yatağın ilkin qiymətləndirilmiş geoloji ehtiyatları 60 milyon ton neftdən artıqdır. 1996-cı il fevralın 13-də bağlanmış müqaviləyə əsasən buradan 25 il ərzində neft hasil ediləcəyi qərar alınıb. Həmin il iyunun 4-də layihə əlaqədar olaraq Xəzər Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti yaradılıb. 1996-cı ilin avqustunda fəaliyyətə başlayan qurum sonradan sahənin rentabelli olmadığı qənaətinə gələrək 1999-cu il yanvarın 26-da əməliyyatı dayandırdığını elan edib.

Yatağın işlənməsi üzrə 2018-ci ildə risk xidməti sazişi imzalanaraq Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən ratifikasiya olunub. Hazırda SOCAR

sözügedən sazişdə 100 faiz iştirak payına malikdir.

BP-nin iştirak etmək niyyətində olduğu ikinci blok "Əşrəfi-Dan Ulduzu-Aypara" sahəsi isə Bakıdan 90-110 kilometr şimal-şərqdə, suyun 80-180 metr dərinliklərində yerləşir. Bu sahə bir sıra kəşf olunmuş mövcud və perspektiv strukturları əhatə edir. "Əşrəfi-Dan Ulduzu-Aypara" sahəsinə aid kəşfiyyat, işlənmə və hasilatın pay bölgüsü üzrə 2018-ci ildə imzalanmış və Milli Məclis tərəfindən ratifikasiya olunmuş mövcud hasilatın pay bölgüsü sazişində iştirakçılıq 100 faiz Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinə məxsusdur.

Səhifəni hazırladılar:
Vaqif BAYRAMOV,
Mirləğim YAQUBZADƏ
XQ

Qardaşlıq körpüsü

Azərbaycan – Özbəkistan dostluğunun tarixi örnəyi

Azərbaycan və Özbəkistan xalqlarının dostluq və qardaşlığının tarixi qədim olduğu qədr də zəngin, öyünlüdür. 2 əsrlik rus və sovet imperiyaları da bu münasibətləri poza bilməmiş, 70 illik ittifaq dövləti daxilində tarixi ənənələr qorunub saxlamışdır. Xalqlarımız dövlət müstəqilliyi qazanandan sonra isə iki xalqın tarixi dostluq və qardaşlığı ən yüksək səviyyəyə yüksəlmişdir.

30 illik Qarabağ münaqişəsi dövründə Azərbaycanın haqq işini daim dəstəkləmiş Özbəkistan Vətən müharibəsindəki tarixi zəfərdən sonra ölkəmizə dəstəyini davam etdirir. Qardaş ölkə işğaldan azad edilmiş Füzulidə nümunəvi təhsil ocağı tikib istifadəyə vermiş və hazırda Xankəndidə iri toxuculuq müəssisəsi yaradır. Prezidentlər İlham Əliyevin və Şavkat Mirziyoyevin xalqlarımızın bir-birinə daha da yaxınlaşması, Türk birliyinin formalaş

Mixail istedadı və çalışqanlığı ilə erkən yaşlarından seçilmişdir. Moskva Texniki Məktəbini fərqlənmə diplomu ilə bitirən həmyerlimiz şərabçılıq sahəsində ixtisaslaşaraq Avropada da təcürbə keçmişdir. Onun tətbiq etdiyi “Rozental-Xovrenko metodu” şərab istehsalında inqilabi yeniliklərə səbəb olmuşdur.

1927-ci ildə Özbəkistana gedən Xovrenko “Özbəkşərab” trestinin baş şərabçısı vəzifəsində çalışmış, yeni üzüm sortlarının yetişdirilməsi və keyfiyyətli şərabların istehsalında mühüm rol oynamışdır. Səmərqənddə yüksək keyfiyyətli şərab zavodunun əsasında o qoymuşdur. Bu zavod indi də Xovrenkonun adını daşıyır.

Yeri gəlmişkən bildirik ki, çar I Aleksandr hələ 20 fevral 1804-cü ildə Rusiyada əkinçilik mədəniyyətini yüksəltmək, üzümçülüğü, şərabçılığı inkişaf etdirmək üçün almanların ölkəyə gətirilməsi və onlara hər cür şərait yaradılması barədə manifest vermişdir. Almanların Azərbaycanda məskunlaşdırılmasına üstünlük verilmiş, 1818-ci ilin dekabrında ilk 488 alman ailəsi

Sovet dövründə Gəncə – Tovuz bölgəsi şərabçılıq sahəsində ölkənin əsas mərkəzlərindən biri olmuşdur. Mixail Xovrenko kimi görkəmli alimin burada fəaliyyəti bölgədə üzümçülüğü və şərabçılığı inkişaf etdirmişdir.

Qədim şəhərlərimiz Gəncə ilə Səmərqənd arasında qardaşlıq əlaqələri protokolunun imzalanması iki xalq arasında mədəniyyət və iqtisadiyyat sahəsində də əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaratmışdır. Bu qardaşlıq əlaqələri çərçivəsində elm, təhsil və kənd təsərrüfatı sahələrində layihələr həyata keçirilir.

Azərbaycanın qərb bölgəsi, xüsusilə də Tovuz rayonu, üzümçülük və şərabçılıq sahəsində xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Tarixən bu ərazi üzüm bağları ilə tanınmışdır və ölkənin ən keyfiyyətli üzüm növlərinin yetişdirildiyi bir mərkəz olmuşdur. Hələ 1 əsr əvvəl tovuzda almanlar şərab və konyak spirti çəkən zavod tikmişlər. Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbər seçildikdən sonra üzümçülük, şərabçılıqda yeni inkişaf mərhələsi başlamışdır. Həmin illərdə təkcə Gəncə – Tovuz bölgəsi Ermənistan və Gorustandan çox üzüm və şərab istehsal etmişdir.

Lakin 1980-ci illərdə M.Qorbaçovun fitnəkar qərarları ilə Azərbaycanda üzümçülük və şərabçılığa ciddi ziyan dəymiş, bu sahələr məhv edilmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin 2-ci dəfə hakimiyyətə qayıdışı ilə

məhkəmlənməsi üçün davamlı təşəbbüsləri, inamlı addımları dostluq və qardaşlıq münasibətlərini strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəltmişlər.

Belə bir dövrdə iki ölkə arasında səmərəli əlaqələr qurmuş, dostluq örnəkləri yaratmış ayrı-ayrı insanların əməlləri, həyat hekayətləri ibrətliyi ilə qədirbilənlik

Gəncəyə gətirilmişdir. 1819-cu ildə almanlar Yelenendorfda (Göygöldə), Annenfelddə (Şəmkirdə) və Traybenfelddə (Tovuz) Avropa üsullu üzüm bağları salaraq şərab və konyak zavodları tikmişlər. Almanlar istehsal etdikləri şərab məhsullarını dünya bazarlarına çıxarmış, 65- dən çox qızıl medallara layiq görülmüşlər.

lə yada düşür. Onlardan biri də üzümçülük və şərabçılıq sahəsində ölkələrimiz arasında körpü yaratmış Mixail Aleksandroviç Xovrenko olub.

Qəzetinizin oxucularına fəaliyyətimizlə bağlı gördüyü işlərdən xəbər tutduğumuz, illərin arxasında qalmış ömür yolunu öyrəndiyimiz bu adam barədə söhbət açmağın faydalı olacağını düşündük. Bu insan milliyyətə rus olsa da, türkdillil xalqlara dərin hörmət və məhəbbət bəsləmiş, Özbəkistan əlaqələrimizin inkişafında yeni istiqamət açmışdır. Bu gün Özbəkistanın 1000 nəfər işçi çalışacaq bir müəssisə yaratdığı Xankəndidə 1866-cı ildə anadan olmuş Mixail Xovrenkonun adı iki xalq arasında əməkdaşlıq körpüsü timsalındır.

Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra üzümçülüğün və şərabçılığın inkişafı milliləşdirilmiş, yeni dövlət müəssisələri – sovxozlar yaranmışdır. Azərbaycanda üzümçülüğün və şərabçılığın yeni texnologiyalara uyğun inkişaf üçün 1933–1936-cı illərdə Mixail Xovrenko Özbəkistandan qayıdıb Gəncə Kənd Təsərrüfatı İnstitutunda professor kimi fəaliyyət göstərmişdir. Gəncədəki fəaliyyəti zamanı Xovrenko kənd təsərrüfatı texnologiyaları üzrə mühüm tədqiqatlar aparmış və öz biliklərini tələbələrə bölüşmüşdür. Onun apardığı elmi işlər Azərbaycanda almanlardan sonra üzümçülüğün inkişafına böyük təsir göstərmişdir.

qeyri-neft sektorunda ən gəlirli sahə olan üzümçülük və şərabçılığın yenidən inkişafı başlamışdır. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə üzümçülüğün inkişafı istiqamətində həyata keçirilən uğurlu tədbirlər nəticəsində digər regionlar kimi Gəncə – Tovuz regionunun üzümçülük və şərab istehsalının əsas mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Burada müasir texnologiyaların tətbiqi, yüksək məhsuldar üzüm sortlarının yetişdirilməsi və yüksək keyfiyyətli şərab istehsalı Azərbaycanın dünya bazarında tanınmasına şərait yaratmışdır.

Bu gün Tovuzda üzümçülük yalnız iqtisadiyyatın əsas sahəsi deyil, həm də Azərbaycan mədəniyyətinin bir hissəsidir. Bu, Azərbaycanın üzümçülük sahəsində lider mövqeyini qoruduğunu bir daha sübut edir.

Özbəkistan da müstəqillik illərində qədim üzümçülük diyarı olan Səmərqənddə şərabçılığı inkişaf etdirir. Xovrenko adına şərab zavodunun fəaliyyəti bərpa edilib, burada “Made in Uzbekistan” brendi ilə dünya bazarına şərabları ixrac edilir. Azərbaycan mütəxəssislərinin bilik və təcrübəsi Özbəkistanda müasir şərabçılıq texnologiyalarının tətbiqinə və yüksək keyfiyyətli məhsulların istehsalına böyük töhfə verəcək. Qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində yeni üzüm sortlarının və şərab istehsalında müasir texnologiyaların tətbiqi, şərabçılar üçün ixtisaslandırma proqramlarının təşkili nəzərdə tutulur. Azərbaycan və Özbəkistan arasında üzümçülük və şərabçılıq sahəsində əməkdaşlıq hər iki ölkənin iqtisadi və mədəni əlaqələrinin daha da güclənməsinə xidmət edəcək.

Haqqında söhbət açdığımız Mixail Aleksandroviç Xovrenko kimi tarixi şəxsiyyətlərin irsi bu əlaqələrin dərinliyini və əhəmiyyətini nümayiş etdirir. Hər iki ölkənin birgə fəaliyyəti, təkcə mədəni irsi qorumaqla kifayətlənmir, həm də iqtisadi inkişaf və əməkdaşlıq üçün yeni yollar açır. Bu dostluq keçmişdə və indi olduğu kimi, gələcək nəsillər üçün örnək olaraq davam edəcək.

Naiq MƏMMƏDHƏSƏNOV,
“Tovuz–Baltiya” MMC-nin
baş direktoru

Təqdimat

Londonda Azərbaycan mədəniyyəti ekranı

Londonun “Queen Mary” Universitetində Azərbaycan mədəniyyətinin təqdimatı keçirilib.

Bu barədə universitetin Azərbaycan Cəmiyyəti məlumat yayıb. Tədbir universitetə yeni başlayan tələbələr üçün təşkil edilən məlumat xarakterli sərgi çərçivəsində baş tutub.

Sərgidə Azərbaycan stendi böyük maraqla qarşılanıb. Stenddə Azərbaycan və Qarabağa dair kitablar, milli xalçalar və ölkəmizin mədəniyyətini əks etdirən di-

gər nümunələr nümayiş etdirilib. Bundan əlavə, Azərbaycan mətbəxinin zənginliyini əks etdirən şirniyyatlar, xüsusilə paxlava və şəkərbura tədbir iştirakçılarına təqdim olunub. Sərgiyə gələnlər Azərbaycan mədəniyyəti və tarixi ilə tanış olmaq imkanı qazanaraq ölkəmizə maraqla göstəriblər.

XQ

Türk mədəni irsi birgə himayə olunur

Yanvarın 23-24-də Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun Bakıda yerləşən baş qərargahında Şura iclasına hazırılıq məqsədilə ikinci ekspert görüşü keçirilib. İclasda Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyənin Xarici İşlər və Mədəniyyət nazirliklərinin nümayəndələri, təşkilatın əməkdaşları iştirak ediblər.

Əvvəlcə Fondun prezidenti Aktotı Ramkulova 2024-cü ildə Fondun həyata keçirdiyi işlər barədə ətraflı məlumat verib, 74-dən çox layihə və tədbirin reallaşdırıldığını vurğulayıb.

Qurum rəhbəri daha sonra bildirib: “Astanada keçirilən sammit çərçivəsində Alaqlı Osmonovun Bışkekdəki ev-muzeyinin bərpa və yenidənqurma işlərinin tamamlanması, “Türk Dünyası 2040-a baxış” sənədinə və TURKTIME-in təşəbbüsünə uyğun olaraq Türk mədəniyyəti irsinin kataloqunun hazırlanması, V Dün-yə Köçəri Oyunlarının dəstəklənməsi, İstanbulda Türk mədəniyyəti irsinin idarə olunması sahəsində mütəxəssislər arasında təcrübə və bilik mübadiləsi proqramının həyata keçirilməsi, “Türk dünyasının məşhur şəxsiyyətləri”, “Türk ədəbiyyatının zərgərləri”, “Türk dünyasının elmi xəzinələri” adlı kitab seriyalarının nəşri, Bakıda “Türk dünyası tarixinin və mədəni irsinin UNESCO perspektivindən öyrənilməsi və qorunması” mövzusunda beynəlxalq konfransın, UNESCO-nun

Parisdəki mənzil-qərargahında Türk dünyasının görkəmli alimi Mahmud Kaşğari tərəfindən XI əsrdə yazılmış “Divani Lügət at-Türk” adlı ilk Türk dilləri ensiklopedik lüğətinin 950 illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq elmi konfrans və sərginin keçirilməsi mühüm layihələrimizdəndir”.

Görüşdə, həmçinin təşkilatın normativ sənədlərində dəyişikliklərin edilməsi, 2025-2026-cı illər üçün Fondun fəaliyyət planına daxil edilmiş Türk dünyasının zəngin irsinin populyarlaşdırılmasına, qorunmasına və bərpasına yönəlmis layihələr ətrafında ətraflı müzakirələr aparılıb. İclasın gündəliyində Türk xalqlarının mədəni irsinin qorunub saxlanılması istiqamətində əməkdaşlığın genişləndirilməsi məsələləri də yer alıb.

Xatırladaq ki, bu il Fondun Şurasına Qazaxıstan sədrlik edir. Fondun təsisçi ölkələrinin mədəniyyət nazirlərinin iştirak edəcəkləri ikinci şura iclası isə fevralın 7-də Astanada keçiriləcək.

XQ

FHN-in maarifləndirmə təlimləri

Fövqoladə Hallar Nazirliyinin qurumları müvafiq davranış qaydaları barədə əhəlinin maarifləndirilməsi məqsədilə silsilə tədbirlər keçirib.

Bu barədə Fövqoladə Hallar Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, FHN-in Dövlət Yanğın Nəzarəti, Kiçikhəcmli Gəmilərə Nəzarət və Sularda Xilasətmə Dövlət xidmətlərinin mütəxəssislərinin də iştirakı ilə Sumqayıt Regional Mərkəzi tərəfindən Sumqayıt şəhər 12 nömrəli tam orta məktəbində və Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının 3 nömrəli sahə inzibati ərazi dairəsində,

Gəncə Regional Mərkəzi tərəfindən Gəncə şəhəri 25 nömrəli tam orta məktəbində, Cənub Regional Mərkəzi tərəfindən Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin Lənkəran-Astara regional bölməsində və Masallı rayon Qəzvinoba kənd ümumi orta məktəbində, Şimal-Qərb Regional Mərkəzi tərəfindən Qəbələ rayonu E.Məmmədov adına Çarxana kənd tam orta məktəbində və Şəfili kənd ibtidai məktəbində, Muğan Regional Mərkəzi tərəfindən K.Ağayev adına Bilasuvur şəhər texniki fənlər təmayüllü internat tipli məktəb-liseyində və Aran Regional Mərkəzi tərəfindən Ucar rayon Mədəniyyət evində maarifləndirmə tədbirləri keçirilib.

Tədbirlərin keçirilməsində məqsəd baş verə biləcək təbii və texnogen xarakterli fəvqoladə hadisələrlə bağlı zəruri davranış qaydaları barədə vətəndaşlara müvafiq biliklərin verilməsi olub.

(əvvəli 1-ci səhifədə)

“Gəzməyə gəlmişdim, qayıdıb Bakıya gedə bilmədim...”

Laçına budəfəki səfərimin məqsədi də burada fəaliyyət göstərən müxtəlif təyinatlı istehsal müəssisələri, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi məqsədilə yaradılmış iş yerləri ilə tanış olmaqdır. Odur ki, vaxt itirmədən Laçın rayonunda Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin əməkdaşları Yegənə Quliyeva və Ülviyyə Məmmədovanın müşayiəti ilə üz tuturuq müxtəlif təyinatlı müəssisələrin yerləşdiyi Zerti Aqro-Sənaye Parkına. Tanışlığa Beton Dam Örtükləri zavodundan başlayırıq. Bir il əvvəl fəaliyyətə başlamış zavodun istehsalat rəhbəri Şahin Səmədzadə ilə söhbət əsnasında öyrənirik ki, gündəlik 200 kvadrat metr məhsul istehsal edilən müəssisədə 15 nəfər Laçın sakini daimi işlə təmin edilib, sifarişlər artdıqca işçi sayının da artırılması nəzərdə tutulur. Burada müasir italyan avadanlıqları ilə ən yüksək standartlara cavab verən beton dam örtükləri hazırlanır. Bu məhsulun əsas üstünlüyü uzunömürlü olmasındadır. Belə ki, müəyyən müddətdən sonra korroziyaya uğrayan dəmir dam örtüklərindən fərqli olaraq, beton örtüklərin 100 ildən artıq davamlılığı var. Ş.Səmədzadə onu da bildirdi ki, “Zerti” adı altında istehsal edilən məhsulun əsas sifarişçiləri işğaldan azad olunmuş Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə quruculuq işlərinə cəlb edilmis tikinti şirkətləridir. Zavodun fəaliyyəti həmin şirkətlər üçün nəqliyyat və çatdırılma xərclərinin xeyli azalması baxımından da əhəmiyyətlidir.

Müəssisədə işləyənlərin əksəriyyəti Laçın sakinləridir. Yaxınlaşb elə iş başındaca onlarla hal-əhval tuturuq, işlərinin xeyrli olmasını diləyirik.

Dam örtüklərinin istehsalı üzrə operator **Tahir Məmmədov** bildirir ki, 17 yaşındən didərgin düşdüyü Laçına bir il əvvəl gəzməyə gəlmiş, geri qayıtmayıb:

–Ən böyük xəyallarımız gerçək oldu, torpaqlarımız işğaldan azad edildi. Anamgil, kiçik qardaşımgil köçüb Laçında yaşayırlar. Mənsə təxminən bir il əvvəl bura gəzməyə, daha doğrusu öz müqəddəs yurdumu ziyarət etməyə gəlmişdim. Ancaq qayıdıb Bakıya gedə bilmədim, qaldım Laçında. Sonra bu zavodda işləməyə başladım. Həyatımın son bir ilini tük cümələ ilə ifadə etməli olsam, deyərdim ki, elə

Laçın – Qayıdışın möcüzə ünvanı

Şəhər didərgin övladlarını qoynuna alır

ehtiyatı verilir, yeri təmizlənilir və peyvəndlər vurulur. Artım sayı müəyyən bir həddə çatdırıldıqdan sonra heyvanların əraziyə buraxılması, fermerlərə verilməsi və digər məsələlər həyata keçiriləcək. Müəssisədə 15 nəfər Laçın sakini daimi işlə təmin olunub.

Zerti Aqro-Sənaye Parkında fəaliyyəti ilə tanış olduğumuz növbəti müəssisə “Laçın Kemikal” MMC-nin 2024-cü ildən fəaliyyətə başlayan yuyucu, təmizləyici və gigiyenik vasitələrin istehsalı müəssisəsidir. Müəssisənin direktoru **Bəhrüz Şükürov** bildirir ki, burada ilkin mərhələdə 11 nəfər laçınlı daimi işlə təmin edilib:

–Məhsullarımızın satışı hələ ki, əsasən Bakı şəhərində korporativ şəkildə həya-

Söhbət əsnasında öyrənirik ki, ilk növbədə Laçına köçürülən sakinlərin işlə təmin edilməsi fabrikin əsas prioritetidir.

Hazırda müəssisədə daimi olaraq 29 nəfər çalışır. Sifarişlərin həcmindən asılı olaraq işçi sayı artırılır və tam gücü ilə fəaliyyət göstərdikdə burada 120 nəfərin işlə təmin olunması nəzərdə tutulur. Səhə rəisinin sözlərinə görə, fabrikin istehsal etdiyi məhsulların keyfiyyəti kifayət qədər yüksəkdir, mebellərin xammalı, müxtəlif materiallar Türkiyə, Rusiya və digər ölkələrdən idxal edilir. Bütün məhsullar burada tam hazır mebel vəziyyətinə gətirildikdən sonra Qarabağda bərpa-quruculuq prosesində iştirak edən şirkətlərin sifarişlərinə uyğun olaraq çatdırılır və quraşdırılır. İstehsal prosesində keyfiyyətlə yanaşı, mebelin quraşdırılacağı hər bir evin ölçüləri də dizaynerlər, mühəndislər tərəfindən nəzərə alınır.

Fabrikdə işləyən laçınlıların da təsəvvürlərini öyrənirik. 66 yaşlı **Elbrus Cabbarov** Laçında yaşamağın, burada işləməyin onlar üçün ən böyük xoşbəxtlik olduğunu deyir:

– Ömrümün tən yarısını məcburi köçkün həyatı yaşamışam. Laçın işğal olunandan sonra ailəmlə birlikdə bir müddət Ağcəbəddə məskunlaşdıq, daha sonra Bakıya köçdük. “Böyük Qayıdış” çərçivəsində Laçına ilk köçən ailələrdən biri də mənəm ailəmdir. Hər şey əladır – öz dədə-baba yurduumuzda bizə yaradılan şərait də, işlə təminatımız da. Bizə bu günləri bəxş etdiyinə görə dövlət başçısına minnətdarıq!

Ümumiyyətlə, Laçında yaşamaq, buranın havasını udmaq, suyunu içmək biz laçınlılar üçün ən böyük xoşbəxtlikdir. Laçın möcüzədir, burada adam cavanlaşır. Arada Bakıya gedəndə tanış-biliş deyir ki, ay müəllim, “xeylax” cavanlaşmışam (ürəkdən güllər – M.R.). Şəkar xəstəliyi olan, təzyiqdən əziyyət çəkənlər tanıyıram, Laçına qayıdandan dava-dərmanı tullayıblar bir tərəfə. Çünki Laçının təbiəti özü elə dərmandır.

“Gilabi”nin sənət dünyası, Həkəri balığı, kəklikotu çayı...

Zerti Aqro-Sənaye Parkında gördüklərimiz qürur duymamaq mümkün deyil. Sevincidir ki, yenidən qurulan, inkişaf edən Laçında çoxsaylı iş yerləri yaradılır, fəaliyyət göstərən bütün müəssisələr müasir texnologiyalar ilə təchiz olunub. Bütün bu görülməli işlər gələcəkdə rayonda təkcə işğaldan əvvəl olduğu kimi kənd təsərrüfatının deyil, həm də sənayenin inkişafına zəmin yaradır. Fəaliyyətdə olan müəssisələrin bir özəlliyi də odur ki, istehsal olunan məhsullar Qarabağımızın, Şərqi Zəngəzurumuzun bərpa edilməsində istifadə olunur. Yəni hər şey zəruri tələblərin qarşılanması məqsədi daşıyır.

Parkdan xoş duyğularla ayrılıb yolumuq 2020-ci ildən Azərbaycanın brendinə çevrilməyi hədəfləyən, 2023-cü ildən işə Laçında istehsal və satışa başlamış “Gilabi Ceramics”ə – tariximizi, onun özünəməxsusluğunu əl əməyi, göz nuru vasitəsilə sənət əsərinə çevirən yaradıcıqlı

mərkəzinə. Şəhərin səfəli yerində yerləşən mərkəzə daxil olar-olmaz bizi müasirliklə qədimliyin harmoniyasından yaranmış ab-hava qarşılayır. Stendlərdəki hazır məhsullar, yəni gildən hazırlanmış, üzləri müxtəlif milli ornamentlərlə bəzənmiş boşqablar, vazalar, fincanlar, küp qablar, suvenirilər və digər dekorativ əşyalar insanda qarıba duyğular oyadır. İçəridə həvəskar rəssam **Fatimə Abbaszadə** bütün diqqətini yeni eskizlərin boyanması işinə verir. Öyrənirəm ki, cəmi 23 yaşı var. Bakıda, məcburi köçkün kimi doğulub. 2024-cü ilin yanvar ayında ailəsi ilə Laçına köçüb, mart ayından işə “Gilabi Ceramics”də çalışır. “Bakıdan gəlmiş gənc qız üçün

tamamilə fərqli, dağlı-dərəli Laçın mühitinə uyğunlaşmaq çətin olmadı ki? Darıxmırsan ki?”,- deyə soruşuram. Cavab verir ki, yox, elə bilirdim bura qayıdandan sonra öz mühitimi yenidən kəşf etmişəm. Çünki mən elə anadan Laçında yaşamaq arzusu ilə doğulmuşam...

“Gilabi Ceramics”in nəzarətçisi **Könül Bayandurova** bizə 6 nəfərin işlədiyini müəssisə haqqında ətraflı məlumat verir:

– “Gilabi ceramics” mərkəzi 2020-ci

ildə Bakının Balaxanı kəndində aparılan abadlıq işləri çərçivəsində istedadlı keramika rəssamı Emin Ələkbərovun təşəbbüsü ilə yaranıb. Mərkəz təkcə Azərbaycanda deyil, onun hüdudlarından kənarda da tanınan və milli brendə çevrilən qurumdur. Məqsədimiz peşəkar, istedadlı yaradıcı

heyətin səyləri ilə keramika sənətinin bir çox sahəsini bir araya gətirmək və onu çoxönlü bir sənət əsərinə çevirməkdir. Bu gün “Gilabi Ceramics” məhsulları artıq bütün dünyada tanınır, orijinal bədii-estetik naxışları, özünəməxsus rəngləri və bədii-ifadə tərzii ilə milli-mədəni irsimizi beynəlxalq miqyasda təmsil edir.

2023-cü ildən Laçın şəhərində də fəaliyyətə başlamışdır. İstehsalatda Türkiyədən gətirilən ağ gildən və yerli qırmızı gildən istifadə olunur.

Əl işlərinin hazırlanması zamanı Azərbaycan mədəniyyətində, məişətində, folklorunda istifadə olunan elementlərdən, xüsusilə Laçına məxsus XII əsrin yadigarı olan “Qasımuşağı” xalçasının milli ornamentlərindən, şəhərimizin simvollarından sayılan XV əsrə aid qoc və at fiqurlarının elementlərindən, həmçinin bir sıra tarixi abidələrin eskizlərindən istifadə edilir.

Belə gözəl yaradıcı mühitə də çay içməyin də bir başqa ləzzəti var. Çayımızı içib, “ev sahiblərinə” qonaqpərvərliklərinə görə minnətdarlığımızı bildirərək üz tuturuq Həkəri çayının sahilinə. Burada bizi Qarabağ zonasında ilk nəreyetmə təsərrüfatı olan “Həkəri balıq təsərrüfatı” MMC-nin direktoru İlham Novruzov qarşılayır. Onunla söhbət zamanı öyrənirik ki, 2023-cü il avqustun 25-də Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın açılışını etdiyi təsərrüfatda 6 növdə balıq yetişdirilir. Bunun üçün müəssisədə hər birinin uzunluğu 40, eni 3 metr olan açıq tipli 36 beton kanal yaradılıb.

Gənc təsərrüfat olmasına baxmayaraq, artıq 2 aya yaxındır ki, Həkəri balığının satışına başlanılıb, müəssisə özü-özünü maliyyələşdirir. Dadlı Laçın balığına tələbin çox olduğunu deyən İ.Novruzov bildirir ki, satış həm müqavilələr əsasında, həm də fərdi mürcəciyələrə əsasən ölkə daxilində həyata keçirilir. Gələcəkdə işə məqsəd xarici bazara məhsul göndərməkdir.

Qış mövsümü olduğu üçün müəssisədə 7 nəfər Laçın sakini daimi işlə təmin olunub, yaz-payız aylarında işçi sayı 20-ə qədər artacaq. Nərkəmi balıqların soyuq, sort dağ iqliminə uyğunlaşdırılmasına gəlincə, hər şey qaydasındadır. Direktorun sözlərinə görə, qışda Laçının soyuqunda balıqların inkişafı, böyüməsi gecikmə də, sağlamlıqlarında heç bir problem yoxdur. Yəni balıqlar Həkəridə özlərini, necə deyərlər, balıq özüni suda hiss edən kimi hiss edirlər. Üstəlik, Kür və Azərbaycanca-

bil yuxudayam, hər şey qeyri-adi dərəcədə gözəldir!

Qəlib yağlayıcıyı Əbdül Cəfərov işə yarım ilə yaxındır Laçında daimi məskunlaşb. Evindən də, həyatından da, işindən də razılıq edir:

–64 yaşım var. Məcburi köçkün kimi Bakıda, Xətai rayonunda məskunlaşmışdıq. Ötən ilin avqust ayında Laçın həsrətini bitdi, daimi yaşamaq üçün dövlətimizin tikib, təmir etdiyi yeni evimizə köçdük. Qısa bir müddətdən sonra işə bu zavodda işlə təmin olundum. Burada qəlib-

ta keçirilir. Ancaq marketlərdə tanıtıma başlamışdır və satışın marketlər şəbəkəsi vasitəsilə genişləndirilməsi, gələcəkdə işə ixracəyönümlü olması nəzərdə tutulur.

İşğal olunmamışdan əvvəl Laçında “Pemakso” markası ilə ovma toz istehsal olunub və keçmiş sovet respublikalarına satılıb. Biz həmin adın patentini almışdıq və məhsullarımızda istifadə edirik. Məqsədimiz bu adın keçmiş şöhrətini özüne qaytarmaqdır.

B.Şükürova arzularının tezliklə həyata keçməsinə diləyib üz tuturuq parkın ön

ləri yağlayıb operatora ötürürəm. İşimdən də, həyatımdan da razıyam. Sanki dünyaya yenidən gəlmişəm. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, bizə bu günləri yaşadan Prezidentimiz qorusun!

Ay müəllim, “xeylax” cavanlaşmışam!

Aqro-Sənaye Parkının perspektivli müəssisələrindən biri də Heyvandarlıq Seleksiya Mərkəzidir. Mərkəzin sahə nəzarətçisi Əli Cəmilzadə ilə həmsöhbət olururuq. Öyrənirik ki, müasir tələblərə cavab verən mərkəzdə xırdabuynuzlu heyvanların cins tərkibinin yaxşılaşdırılması məqsədilə müxtəlif cinsli keçi və qoyunların saxlanılması üçün hər biri 240 kvadrat-metr olan 5 ədəd saxlanc yeri var. 2023-cü ilin avqustundan fəaliyyət göstərən seleksiya mərkəzinə həmin vaxt ilkin olaraq 31 baş keçi, 72 baş qoyun gətirilib. Hazırda burada 15 cinsdə qoyun, 5 cinsdə keçi saxlanılır. Qoyunlar əsasən Rusiya, Fransa və Cənubi Afrika cinsləridir, keçilər arasında isə Türkiyə, İsveçrə, Rusiya, Suriya, Fransa cinsləri üstünlük təşkil edir. Məqsəd xarici növ heyvan cinslərinin yerli mühitə uyğunlaşdırılması, artırılması, gələcəkdə ətik-südlük və yun çıxımı daha yüksək olan cinslərin əldə edilməsidir. Heyvanlara gündəlik arpa, yonca və su

deyən İlham müəllimli söhbət nə qədər xoş olsa da, Həkəri ilə, Laçınla sağollaşmaq vaxtıdır. Yanvarın qısa günü bitir, Günəş dağların zirvəsindən aşmaq üzəridir. Ancaq yənə də Həkərinin sahilində bir armudu stəkan kəklikotulu çay içmədən dönmək olmaz...

Bilmirəm kim deyib ki, Laçın Azərbaycanın İsveçrəsidir? Məncə, Laçının deyil, İsveçrənin, dünyanın əksər gözəl məkanlarının Laçınla müqayisə edilməsi daha ədalətli olar. İstəsəm də, istəməsəm də dağlar qoynundakı bu əsrarəngiz şəhərə vida etmək vaxtıdır. Xoş ovqatla, gördüklərimin, eşitdiklərimin ruhuma bəxş etdiyi sevinc, fərəh hissi ilə sağollaşaram Laçınla. Bu torpağın şairi Şərif Ağayarı dediyi kimi, sözü-müzün əvvəli, sözü-müzün sonu Laçınla...

Sözümün əvvəli, sözümün sonu, Məskənim, beşiyim, anam, ay Laçın! İstəram eşqinlə Xan Kərəm kimi Ahsam, ay Laçın, yanam, ay Laçın!

P.S. Yazının hazırlanmasına göstərdikləri köməyə və qonaqpərvərliklərinə görə Laçın rayonunda Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin əməkdaşlarına təşəkkür edirəm.

Mahir RƏSULOĞLU, “XQ”nin Qarabağ üzrə bölgə müxbiri
Laçın

Qurultay

Milli musiqimizin sənət hesabatı

Yarım il əvvəl 100 yaşı qeyd olunan Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının XI qurultayı keçirilib. Yaradıcılıq birliyinin Üzeyir Hacıbəyli adına konsert salonunda gerçəkləşən tədbirdə mədəniyyət naziri Adil Kərimli, ABİ-nin İdarə Heyəti, tanınmış mədəniyyət xadimləri iştirak ediblər.

Musiqi mədəniyyətimizin inkişafında əhəmiyyətli rolu olan Bəstəkarlar İttifaqı XX əsrdə cəmiyyətin həyatının ən çətin zamanlarında yaranıb və şərəfli yol keçib. Təşkilat 1936-cı ildən ömrünün sonuna kimi dahi Üzeyir Hacıbəyli rəhbərlik edib və bütün bir bəstəkar nəslinin yetişməsində müstəsna rol oynayıb. Sonra İdarə heyətinin sədrləri və katibləri görkəmli bəstəkarlar – Səid Rüstəmov, Qara Qarayev, Tofiq Quliyev və başqaları həmişə bu təşkilata məhz yaradıcılıq proseslərinə tokan verən, bəstəkarlara dayaqlı olan, onların problemlərinin həllində kömək olan bir təşkilat kimi rəhbərlik ediblər.

Yeni əsrin əvvəllərindən (2007) yaradıcılıq birliyinin başında Qara Qarayev məktəbinin ən parlaq nümayəndələrindən biri olan, musiqiləri beynəlxalq aləmdə tanınan bir şəxsiyyət – UNESCO-nun “Sülh artisti, AMEA-nın müxbir üzvü, professor “Şöhrət” və “Şərəf” ordenli Xalq artisti Firqəziz Əliyevə düşür. Bəstəkarlar İttifaqı öz sıralarında 200-yə yaxın yüksək ixtisaslı peşəkar bəstəkar və musiqişünaslar ordusunu birləşdirir. Onlar Azərbaycan hökuməti, Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə keçirilən beynəlxalq festivallarda yaxından iştirak edirlər. Həmin bayramlarda bəstəkarlarımızın əsərlərinin dünyanın bir çox ölkələrindən dəvət olunmuş musiqi ifaçıları və kollektivlər tərəfindən səsləndirilməsi milli

bəstəkarlıq məktəbinin nailiyyətlərini nümayiş etdirir. ABİ-nin fəaliyyətində hər il keçirilən Üzeyir Musiqi Gününlərində və son illərdə onona halını almış Üzeyir Hacıbəyli adına beynəlxalq festivalın təşkili böyük önəm daşıyır. Fərəhlidir ki, müasir Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin qurucusu, Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin yaradıcısı Üzeyir Hacıbəylinin xatirəsi Bəstəkarlar İttifaqında daim yad edilir. Xarici ölkələrdə bəstəkarlarımızın əsərlərinin ifa olunması Azərbaycan peşəkar musiqisinin dünya miqyasında tanınması və təbliği baxımından təqdirəlayiqdir.

Qurultayda ABİ-nin sədri Firqəziz Əliyevdən hesabat məruzəsi dinlənib. O, bəstəkarların son illərdə qazandığı uğurlardan, ittiqat tərəfindən həyata keçirilən layihələrdən, gənc musiqilərə göstərilən dövlət qayğısından danışdı. Bildirib ki, 2019–2024-cü illəri əhatə edən hesabat dövründə bəstəkar və musiqişünaslar öz yaradıcılıqları ilə Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətini daha da zənginləşdiriblər.

Mərasimə çıxış edən mədəniyyət naziri Adil Kərimli Azərbaycan musiqi sənətinin qədim tarixə və zəngin ənənələrə malik olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, mədəniyyətimizin himayədarı olmuş ümummilli lider Heydər Əliyev ölkəmizdə musiqi sənətinin inkişafını diqqətdə saxlayıb, onun bir sıra

bəstəkarlarımızla dostluq münasibətləri olub. Ulu öndər bəstəkarlarımıza qayğı ilə yanaşıb, onların yaradıcılığının təbliğinə daim dəstək verib.

Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına göstərdiyi qayğıdan danışan Adil Kərimli deyib ki, ölkəmizdə ayrı-ayrı sənətkarlarla yanaşı, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının da fəaliyyətinə dəstək verilir. Bu qayğının sayəsində klassik və müasir bəstəkarlarımızın əsərləri dünyanın məşhur səhnələrində səsləndirilir.

Şanlı Ordumuzun qəhrəmanlığı sayəsində Vətən müharibəsində Tarixi Qələbə qazandığımız, ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinin bərpa olunduğunu qeyd edən nazir digər yaradıcılıq sahələri ilə yanaşı, musiqi əsərlərində də Zəfər ovqatının yaşadılması, qəhrəmanlığın musiqinin dili ilə daha geniş vəsf edilməli olduğunu diqqətə çatdırıb. Adil Kərimli çıxışının sonunda ABİ-yə fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Digər çıxışlardan sonra ABİ-nin rəhbər orqanlarına seçkilər keçirilib. Açıq səsvermə ilə Xalq artisti, professor Firqəziz Əliyevə yekdilliklə yenidən Bəstəkarlar İttifaqının sədri seçilib.

Firqəziz Əliyevə bununla bağlı açıqlamasında bildirib:

– Bəstəkarlar İttifaqının qurultayında hörmətli mədəniyyət naziri Adil Kərimli, eləcə də üzvlərimiz iştirak etdilər. Həmkarlarımızla gözəl münasibətim var, mən seçən hər kəsə minnətdaram. Mədəniyyət naziri çox yaxşı çıxış etdi, bizə ümidlər verdi. Bildirdi ki, gənc bəstəkarların əsərləri nazirlik tərəfindən alınacaq. Düşünürəm ki, gənc bəstəkarların əsərləri daha intensiv şəkildə ifa olunmalı və alınmalıdır. Çünki onlar yaradıcılıq yolunun başlanğıcıdır.

Biz ittiqatın tərkibində Ağsaqqallar Şurası yaratdıq. Şuramın 80-90 yaşlı üzvləri var. Bəstəkar Tofiq Bakıxanov bizim bütün tədbirlərimizdə iştirak edir, əsərlər yazır, yaradır. Bu, çox sevindiricidir. Planlarımız, hədəflərimiz çoxdur. Arzu edirəm ki, Azərbaycan musiqisi dünyada daha çox səslənsin, qəbul edilsin, sevilsin. Bu hədəflərin üzərində daim işləyirik.

XQ

Xatirə mərasimi

Lənkəran sevimli aktyoru unutmur

Lənkəranın Heydər Əliyev mərkəzində Şəhər Dövlət Dram Teatrında çalışmış görkəmli aktyor, Əməkdar artist Təvəkkül Əliyevin xatirə gecəsi keçirilib. Gecədə ziyalılar, mərhum aktyorun sənət dostları və ailə üzvləri iştirak ediblər.

“Teatrımızın dostları” Könüllülər Klubunun “Kimlər gəldi, kimlər getdi...” layihəsi çərçivəsində təşkil olunan gecədə çıxış edənlər Təvəkkül Əliyevlə bağlı xatirələrini çoxsaylı tamaşaçılarla bölüşüblər.

Təvəkkül Əliyev 1951-ci ilin avqustun 21-də Neftçilərdə anadan olub. O, 1973-cü ildə İncəsənət İnstitutunun kino və dram aktyorluğu fakültəsini bitirdikdən sonra N.B.Vəzirov adına Lənkəran Dövlət Dram Teatrında aktyor kimi fəaliyyətə başlayıb. T.Əliyevin Lənkəran teatrının səhnəsində oynadığı ilk rol M.İbrahimovun “Yaxşı adam” pyesindəki Azər obrazı olub. Daha sonra o, Nəbi Xəzrinin “Sən yənməsən”, İlyas Əfəndiyevin “Mahnı dağlarda qaldı”, Nazim Hüseynin “Bayramın birinci günü”, Anton Çexovun “Yubiley”, Mirzə İbrahimovun “Kəndçi qızı”, M.Musiyenkunun “Nəsilər, eşdin!”, Uilyam Şekspirin “Qış nağılı”, Hüseyn Cavidin “Topal Teymur”, Səməd Vurğunun “Fəhad və Şirin”, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin “Ağa Məhəmməd şah Qacar” və digər əsərlərdə yadda qalan obrazlar yaradıb. İstedadlı aktyorun səhnədə canlandığı Eldar, Nicat, Şadi bəy, Xirin, Alman zabiti, Rəşad, Sillerqut, İldi-

rım Bəyazid, Fəhad, Mirzəqulu xan, Əjdər kimi rolları çəşidli xarakterləri və özəl təqdimatları ilə seçilib.

Sənətkar kino sahəsində də maraqlı obrazlar yaradıb. “Azadlıq şirin sözdür”, “Akt-risənin təbəssümü”, “Biğ əhvalatı”, “Yanmış körpülər”, “Cavad xan”, “Onun ürəyi”, “Həyat çiçəyi”, “Bağışla, gələ biləcəm”, “Bət Li”, “Əli və Nino” kimi tammetrajlı bədii, sənədli filmlərdə, seriallarda oynayıb. O, səhnə fəaliyyəti ilə yanaşı, rayonda keçirilən mədəni-kültüri tədbirlərin təşkilində də yaxından iştirak edib. Təvəkkül Əliyev Əməkdar artist fəxri adına layiq görülüb, “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilib. Tanınmış aktyor Təvəkkül Əliyev 2017-ci ildə vəfat edib.

Xatirə gecəsində Heydər Əliyev Mərkəzinin direktoru Reyhano Sadıxova, teatrın direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Da-

ğıstanın Əməkdar artisti Laləzar Hüseynova, Xalq artisti Qabil Quliyev, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Cənub bölgəsi üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi Hacı Sədi Axundov, Dağıstanın Əməkdar artisti, müğənni Əliyər Hüseynov, aktyorlar Qızılqul Quliyeva, Əbülfəz Axundov, Allahverən Babayev AYB üzvü, şair Ziyafət Əkbərov, musiqişünas Fikrət Kərimli, el sənətkarı İmamverdi Ağayev və başqaları çıxış ediblər.

Qeyd edək ki, unudulmaz aktyor uzun illər birlikdə çalışdığı Xalq artisti, fərdi təqəddüsi Böyükxanım Əliyevanın həyat yoldaşı idi. Elə xatirə gecəsindəki çıxışında aktrisa onunla bağlı kövrək xatirələrini də dilə gətirib, tədbirin təşkilatçılarna və iş-tirakçılarna ailəsi adından minnətdarlığını bildirib.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində davam etdirib və 1992-ci ildə oranı fərqlənmə diplomu ilə bitirib. Müxtəlif illərdə AZTU-da pedaqoji fəaliyyətə məşğul olub. Uğurlu dissertasiya müdafiə edərək, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi alıb. Hazırda elmlər doktorluğu üzrə dissertasiyasını müdafiə etməyə hazırlaşır.

İstedadlı qələm sahibi “Ağır elli Borçalı”, “Borçalı toponimləri”, “Çağdaş Borçalı ədəbi məktəbi” kimi ilk kitablarından başlayaraq, 7 cildlik “Sazlı-Sözlü Başkeçid”, “Bolnisi: Dünən və bu gün” kimi kitabla-

rın, sanballı ensiklopedik toplusların müəllifidir. Naşir, tərtibçi və redaktor kimi də bir çox kitab və məcmuələri araya-ərsəyə gətirib. Dəfələrlə Bakı, Tiflis, Varşava, Paris, Sankt-Peterburq və İstanbulda keçirilmiş beynəlxalq konfranslarda, sargı və simpoziumlarda iştirak edib, çoxsaylı mükafatlara layiq görülmüş. Bir çox görkəmli alim mətbu orqanlarda Müşfiq Borçalının yaradıcılığı haqqında məqalələr yazıb.

Məclisdə Aşıq Avdı, Aşıq Ramin, Aşıq Fikrət, Aşıq Ataxan saz havaları ilə yubilyara həsr olunmuş şeirləri səsləndiriblər.

Ötən ilə baxış

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin növbəti iclasında müzakirə edilən məsələlərdən biri AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin 2024-cü ilə aid hesabatı olub.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli çıxışında qeyd edib ki, Naxçıvan Bölməsinin əməkdaşları Akademiyaya üzrə adambaşına düşən məqalə sayına görə ilk sırada qərarlaşıblar. Bölmənin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev illik hesabatı təqdim edib. O bildirib ki, 2024-cü ildə bölmədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin, AR Nazirlər Kabinetinin, Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Səlahiyyətli Nümayəndəliyinin, Naxçıvan Muxtar Res-

Muxtar Respublikasının 100 illiyi münasibətilə “Naxçıvan ədəbi mühiti” fundamental kitabı nəşrə hazırlanmış, 29 icmal və oçerk tərtib edilib. Bölmə əməkdaşları “Taleyi və sənəti” seriyasından “Hüseyn Razi: taleyi və sənəti” adlı növbəti – 18-ci kitabı və “Görkəmli Azərbaycan şairi M.Füzuli” məqalələr toplusunu ərsəyə gətiriblər.

2024-cü ildə bölmə əməkdaşlarının 10 monoqrafiyası, 8 kitabı, 1 metodik vəsaiti,

Naxçıvan alimlərinin milli elmə töhfələri

publikası Ali Məclisi və Nazirlər Kabinetinin, eləcə də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının fərman, sərəncam, qərar və məktublarından irəli gələn vəzifələr layiqincə icra edilib. Bölmənin elmi-tədqiqat müəssisələrində Naxçıvanın tarixi, etnoqrafiyası, epiqrafikası, arxeologiyası, maddi mədəniyyəti, ədəbi mühiti, folkloru və əlyazmalarının toplanılması və tədqiqat istiqamətində araşdırmalar aparılıb. Tədqiqatların 15 şöbə və 1 laboratoriyada 1 akademik, 2 müxbir üzv, 4 elmlər doktoru, 17 fəlsəfə doktorunun iştirakı ilə 34 mərhələ üzrə aparıldığını deyən akademik İsmayıl Hacıyev 4 mühüm elmi nəticənin əldə olunduğunu söyləyib.

Məruzəçi “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili”, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140, Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaradılmasının 100, Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinin qeyd edilməsi, “Ordubad” Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğunun yaradılması, “Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri” haqqında sənədlərdən irəli gələn vəzifələrlə əlaqədar görülmüş işləri təqdim edib.

Qeyd olunub ki, akademik İsa Həbibbəylinin elmi redaktorluğu ilə Naxçıvan

207 elmi məqaləsi, 118 konfrans materialı və 4 tezisi olmaqla, ümumilikdə 348 elmi əsəri nəşr edilib. Əsərlərdən 35 məqalə, 19 konfrans materialı və 2 tezisi (cəmi 56 əsər) xaricdə çap olunub. Məqalələrdən 6-sı Web of Science, 2-si Scopus, 1-i Ulakbim elmmetrik bazalarında olmaqla 15-i impakt faktorlu jurnalda dərc edilib. Hesabat dövründə bölmə əməkdaşlarının əsərlərinə 4085 istinad qeydə alınıb.

Akademik İsmayıl Hacıyev, həmçinin bölmə əməkdaşlarının elmmetrik göstəricilərini təqdim edib, kadr potensialı və kadr hazırlığı, bölmənin elmi jurnalları, beynəlxalq əməkdaşlıq və təltiflər, eləcə də bölmənin sayıtının və sosial şəbəkə hesablarının fəaliyyəti barədə məlumatları diqqətə çatdırıb.

Müzakirələrdən sonra AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Naxçıvan Bölməsinin 2024-cü il üzrə elmi və elmi-təşkilatı fəaliyyəti haqqında hesabatı məqbul hesab edilib, əldə olunmuş mühüm nəticələrin AMEA-nın illik hesabatına daxil edilməsi qərar alınıb və bölməyə müvafiq tapşırıqlar verilib.

XQ

Qarabağın tərlanı

Gəncliyə Yardım Fondunda əmək qəhrəmanı, Milli Məclisin I çağırış deputatı, Prezidentin fərdi təqaüddəşü Tərlan Musayevaya həsr olunan kitabın təqdimatı keçirilib.

Adı dillər əzbəri olmuş məşhur mexanizator, pambıq ustasının 70 illik yubileyi münasibətilə hazırlanmış “Ulu öndərin “canlı əsəri” Tərlan” kitabının müəllifi yazıçı Vəqif Osmanlı, redaktoru nəşrin təşəbbüskarı olan Mirvarid Dilbazi Poeziya Məclisi İctimai Birliyinin rəhbəri Güllü Eldar Tomarlıdır. Kitabda Tərlan Musayevanın ömür yolundan, ictimai fəaliyyətindən bəhs edilir.

Təqdimat mərasimində Milli Məclisin deputatı Rəzi Nurullayev, şəhid bacısı, şair Lalə İsmayıl, Əməkdar mədəniyyət işçisi Cənnaz Əliyeva, politoloq, yazıçı Reyhan Mirzəzadə, Vətən müharibəsi qazisi, şair Rafail Ağazadə, Brilyant Atəş, Arzu Yaqubqızı və başqaları çıxış ediblər. Natiqlər qəhrəmanı yubileyi münasibətilə təbrik ediblər. Qeyd olunub ki, Tərlan Musayeva 18 yaşında pambıq tarlasında “dəmir at”ın sükanı arxasına keçəndə, 21 yaşından 10 il dalbadal Sevil Qaziyeva adına və digər mükafatların qalibi olub, 23 yaşında SSRİ Ali Sovetində deputat kimi Azərbaycanın 9 rayonunu təmsil edib. Əmək uğurlarına görə ordenlərlə, Xalq Təsərrüfatı Nailiyyətləri sərəjilərinin medalları ilə təltif olunub. Onun şəninə mahınlı, poemalar, şeirlər yazılıb. Bütün

bunlar barədə hekayətlər yeni kitabın maraqlı səhifələrini təşkil edir.

Tərlan Musayevanın müxtəlif mövzulardakı sayırsız-hesabsız müsahibələri, çıxışları da topluda yer alıb. Kitab onun 70 illik zəngin və mənalı ömrünün müəllifin özünəməxsus prizmadan baxışdır.

Mərasimdə Tərlan Musayeva onun haqqında yazılmış kitabın ərsəyə gəlməsində əməyi olan hər kəsə təşəkkürünü bildirib, tədbirin təşkilatçılarna və iştirakçılara minnətdarlıq edib. Özüün keçdiyi zəhmət yoluna qısa nəzar salaraq deyib ki, Ulu öndər onun qazandığı uğurlara hər zaman xüsusi diqqət və qayğı göstərmiş və yüksək qiymətləndirib. Qazandığı bütün uğurlara görə Ümummilli liderin ruhuna borclu bildiyini xüsusi olaraq vurğulayıb. Yubilyar gəncləri zəhmətdən qorxmamağa, daim əməksevər olmağa səsləyib, çəkilən zəhmətin mütləq öz bəhrəsini verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Təqdimat mərasiminin yekununda kitab müəllifin imzası ilə iştirakçılara təqdim olunub.

Səhifəni hazırladı:
Əli NƏCƏFXANLI
XQ

Tolerantlıq örnəyi

Dostluq görmək istəyən
Azərbaycana gəlsin!

Müstəqil Azərbaycan dövləti əhalinin etnik tərkibinə və dini inancına görə çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkədir. Bu qədim, gözəl və bərkətlili məmləkətdə azərbaycanlılarla yanaşı, tarixən çox sayda digər xalqların və etnik azlıqların nümayəndələri məskunlaşıblar və əsrlər boyu dostluq və mehriban qonşuluq şəraitində yaşayıb yaradıblar.

Ölkəmizdə heç vaxt milli, etnik, dini zəmində ayrı-seçkilik olmayıb. Yaxın-uzaq keçmişdə də belə olub, bu gün də belədir və zərrə qədər şübhə yoxdur ki, bu gözəl ənənələr gələcəkdə də davam edəcək. Elin gücü sel gücüdür! 2020-ci ilin payızında 44 günlük şanlı döyüşlər zamanı Azərbaycan vətəndaşları dəmir yurruq kimi birləşib yağı düşməni torpaqlarımızdan qovub çıxardılar.

Əziz oxucu, jurnalist peşəsi ilə əlaqədar ölkəmizin əksər bölgələrini, şəhər və kəndlərini çox görmüşəm. Heç bir yerdə,

istər məmləkətin cənubunda talış qardaşlarımızın, istərsə də şimalda kompakt yaşayan ləzgi dostlarımızın dilindən heç vaxt milli zəmində giley-güzar eşitməmişəm. Əksinə, hər eldə, obada dostluq, qardaşlıq, həmrəyliq nümunələri görmüşəm.

Müstəqil Azərbaycanda bünövrəsi ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş müqəmməl milli siyasət konsepsiyası bu gün Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə böyük uğurla davam və inkişaf etdirilir. Dövlətimizin başçısı dəfələrlə vurğulayıb ki, o, hər bir azərbaycanlının prezidentidir və heç bir daxili və xarici qüvvə Azərbaycan xalqının birliyinə, həmrəyliyinə pozmaq gücündə deyil.

Bu, bir reallıqdır ki, Azərbaycandan tam fərqli olaraq, Ermənistan faktiki olaraq yalnız hayların məskunlaşdığı monoetnik bir dövlətdir. Orada demək olar ki, digər millətlərin nümayəndələri yaşamırlar. Ona görə ki, ermənilər onların evlərinə, mülklərinə haçansa basqınlar edərək var-dövlətlərini yağmalayıblar, hətta dinc, günahsız insanları isə vəhşicəsinə qətlə yetiriblər. Qatı erməni millətçiliyinin xisləti budur!

Bakı Dövlət Universitetinin professoru, tarix elmləri doktoru Atamoglan Məmmədli fəxrli bildirdi ki, təcavüzkar Ermənistanın əksinə olaraq, Azərbaycan, həqiqətən, çağdaş dünyada yüksək tolerantlıq və multikulturalizm nümunəsinə çevrilib. Bu amil dövlətimizin gücünü, qüdrətini daha da artırır.

Qürur duyulması haldır ki, bu gün Azərbaycanı özünə ana Vətən sayan bütün xalqların övladları bu torpağı, bu yurdu qədrini bilirlər, onun təəssübünü çəkirlər, şərfini uca tuturlar. Çox sayda misallar çəkmək olar. Bir neçə örnək göstərmək

fikrindəyəm. Mayıl Bağirov ağsaqqaldır, necə deyirlər, köhnə kişilərdəndir. Doğma Qusar rayonunda böyük hörmət-izzət sahibidir. Uzun ilər bu rayonda rəhbər partiya-sovet, təsərrüfat işlərində çalışıb. RİH başçısının müavini, rayon icrayyə komitəsinin sədri vəzifəsinə qədər yüksəlib.

Mayıl müəllim deyir ki, həqiqi dostluq hissi, qardaşlıq, həmrəyliq duyğuları Azərbaycanda yaşayan xalqların qanında, ruhundadır. Biz böyük bir ailəyik. Bu döyüş ziyalının Azərbaycanın hər yerində çox sayda dostları, ürək qızdırdığı yaxınları, doğmaları var. Dostlarını çox sevir:

– Dostlardan hər hansı biri zəng edib halımı soruşanda, hər dəfə “ləzgi qardaşım, sizlərə, Qusara qonaq gəlirəm” deyəndə, inanın, dünyalar qədər sevinirəm. Bizdə belə bir zərb-məsəli var: Yaxşı dostlar Şahdağ qədər etibarlıdır.

Mayıl Bağirovun sözünün məgzi budur ki, bu gün Azərbaycan həqiqi dostluğa, qardaşlığa dəyər verənlərin ölkəsidir. Milli birlik və həmrəyliyimiz isə həmişə gücümüzə güc qatıb, xalqımızı və dövlətimizi güclü və yenilməz edib.

Digər bir misal. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Albert Aqarunov yəhüdidir. Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı ağır döyüşlərdə qeyri-adi şücaətlər göstərib. Onlarla düşmən tankını məhv edib.

Döyüşçü dostu İlham Ömarov Albert Aqarunov barədə fəxrli dedi: – İgid, yenilməz bir döyüşçü idi, Albert! Tankı ilə elə gözlənilməz maneəvlər edirdi ki, düşmən vahiməyə düşürdü. Bir də ki, Albert Azərbaycanı canından çox istəyirdi. Təəssüf ki, 1992-ci il mayın 8-də Şuşanın süqutu günü sinəsi düşmənin atəşinə tuş gəldi.

Dostları Albert Aqarunovun Şəhidlər xiyabanında uyuyan məzarını tez-tez ziyarət edir, üzünə təzə güllər düzlür. Hər dəfə qəblərində bu sözlər səslənir:

– Rahat uyu, əziz Albert! İndi sənin uğrunda həyatından keçdiyin gözəl və əsrarəngiz Şuşa azaddır. Azərbaycan xalqı sənin xatirəni daim əziz tutacaq!

...Bir nəfər də talış dostum barədə danışmaq istəyirəm. Etibar Talıbov Lerik rayonun Çayrud kəndindədir. “İti axan çay” deməkdir Çayrud. O, bu dağ kəndində sadə, çoxuşaqlı sürücü ailəsində böyüyüb. Bakıda ali təhsil alıb, əvvəlcə Sumqayıtda, sonra isə Rusiyanın nəhəng “Qazprom” şirkətinin Yamburq istehsalat birliyində çalışmağa başlayıb. Hazırda bu şirkətin aparıcı mütəxəssisidir, texnika elmləri doktorudur.

Professor E.Talıbov 129 elmi məqalənin, onlarla ixtira və səmərələşdirici tək-

lifin müəllifidir. Rusiyada bir çox yüksək dövlət mükafatlarına layiq görülüb. Bu təltiflər arasında görkəmli dövlət xadimi Nikolay Baybakovun adı daşıyan mükafat da var.

Ötən il bir qızmar günü Etibar Bakıya gəlmişdi, əvvəlcədən vədələşdiyimiz kimi paytaxtın mərkəzi parklarının birində görüşdük. Hal-əhval tutandan sonra ona yaxınlıqdakı kafedə çay içməyi təklif etdim və bir neçə dəqiqədən sonra pürəngi çay içə-içə dedim:

– Yəqin ki, Sibirə belə dadlı çay olmur.

E.Talıbov gülümsəyərək nəql etdi ki, o, hələ 20-25 il əvvəl babasının ona hədiyyə etdiyi mis samovarı özü ilə Sibira aparıb. O gündən doğmalarını tez-tez ətirli samovar çayına dəvət edir.

Çay sürəsi arxasında professor Etibar Talıbovla milli təhsilimizin qayğı və problemləri barədə də danışdıq. Həmsəhbətim Azərbaycanda elm və təhsilin parlaq gələcəyinə inandığını söylədi:

– Biz Qarabağı azad edən bir müzəffər xalq kimi, bu sahədə də böyük uğurlara imza atmağa bərcəluuq. Axı, bu xalqın Yusif Məmmədaliyev, Azad Mirzəcanzadə, Lütfi Zadə və digər dünya şöhrətli alimləri olub. Belə böyük elmi zəkaların mütləq ardıcılıarı yetişəcək.

Biz birlikdə güclüyük. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin milli siyasətinin əsasında bu müdrik təsis dayanır. Ölkəmizdə yaşayan xalqlar arasında nifaq toxumları səpmək niyyətində olanlar, təəssüf ki, həmişə olub və bu gün də var. Amma onlar heç vaxt öz bəd niyyətlərini həyata keçirə bilməyəcəklər. Ona görə ki, bizim dostluq, qardaşlıq ənənələrimiz tarixin ağır sınaqlarından üzəgə çıxıb.

Masaim ABDULLAYEV
XQ

ABŞ xarici ölkələrə mövcud yardım ödənişlərini dondurub. Bununla bağlı dövlət katibi Marko Rubio xarici yardım qrantlarının əksəriyyəti üzrə ödənişlərin 90 gün müddətinə dondurulması və yeni qrantların dayandırılması barədə sərəncam imzalayıb. “Reuters” agentliyinin məlumatına görə, bununla ABŞ xarici siyasətinə uymayan, əksinə, əks mövqedə olan ölkələrə yardımları dayandırır.

Bundan əvvəl ABŞ prezidenti Donald Tramp andiçmə mərasiminin ilk günündə ABŞ-ın bütün xarici yardım proqramlarının dayandırılması barədə sərəncam imzalayıb. “Sərəncamın məqsədi həmin yardımların müəyyən olunmuş hədəflərdə istifadə olunmasını və ünvanına çatmasını yoxlamaqdır. Yardımların ünvanlılığı yoxlanılana qədər dayandırılacaq”, – nəşr yazıb.

daxilolmaların 40 faizdən çoxunu – 16,1 milyard avro təşkil edib. Bu yardıma qrant şəklində 3 milyard avro daxildir. Qalan məbləğ güzəştli kreditlərdən ibarətdir. Bu il isə Ukrayna Aİ-dən 30,6 milyard avro büdcə dəstəyi cəlb etməyi planlaşdırır.

ABŞ-ın maliyyə yardımını dayandırdığı ölkələrdən biri də Gürcüstandır. ABŞ “Xarici təsirin şəffaflığı haqqında” qanun

Tramp ölkənin xarici
yardımlarını dayandırır

Sərəncamda vurğulanı ki, xarici yardım ABŞ-ın maraqları ilə uyğun gəlmir və bir çox hallarda Amerika dəyərlərinə ziddir. O da qeyd olunub ki, bu yardımlar bir çox hallarda dünyada sülhü pozmağa xidmət edir.

Məsələ ilə bağlı mövqeyini açıqlayan Tramp bildirib ki, Birləşmiş Ştatların bundan sonra heç bir xarici yardımını ABŞ prezidentinin xarici siyasətinə tam uyğun gəlməyən şəkildə bölüşdürülməyəcək.

“Reuters”-in qeyd etdiyi kimi, agentlik Dövlət Departamentinin Xarici Yardım İdarəsi tərəfindən tərtib edilmiş və dövlət katibi Marko Rubio tərəfindən təsdiq edilmiş sərəncamı əldə edib. Orada qeyd edilib ki, yalnız İsrail və Misirə münasibətdə hərbi maliyyələşdirməyə icazə verilib. İsrail hər il təxminən 3,3 milyard dollar hərbi maliyyə alır, Misirə təxminən 1,3 milyard dollar maliyyə yardımı göstərilir. Ukrayna ilə bağlı isə heç bir məlumat yer almıyır. Ukraynada təhsil və səhiyyə sahələrindəki layihələr də dondurulub. ABŞ bu ölkəyə müharibə başlayandan bəri yardım proqramları çərçivəsində 30 milyard dollar ayırıb. Bu müddət ərzində USAID Kiyevə 2,6 milyard dollar humanitar yardım və 5 milyard dollar inkişaf dəstəyi göstərib. Bundan sonra göstəriləcək maliyyə yardımının məbləği isə məlum deyil. Çünki Dövlət Departamentinin yüksək vəzifəli məmurlarına yeni xarici yardım öhdəliklərinin qəbul edilməməsinə təmin etmək tapşırıb. Dövlət katibi 85 gün ərzində hesabət hazırlayıb Trampa verməlidir. Bundan sonra, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, hansı xarici yardım proqramlarının davam etdirilməsi və hansının dayandırılması ilə bağlı qərarlar veriləcək. Nəşr vurğulayıb ki, maliyyələşdirmənin bərpası və ya bərdəfəlik dayandırılması barədə qərar proqramları öyrəndikdən sonra şəxsən Rubio tərəfindən verəcək.

Ukraynaya yardımın verilib-verilməyəcəyi isə qərardan asılı olacaq. Bundan əvvəl Tramp Amerikanın Ukraynaya silah tədarükünün tamamilə dayandırılmasını istisna etməyib.

Trampın administrasiyası Ukraynaya Amerika silahlarının tədarükünün maliyyələşdirilməsində dondurulmuş Rusiya aktivlərindən istifadə edilməsini gündəmə gətirir. “Fox News” telekanalına müsahibəsində Ukrayna üzrə xüsusi elçi Keyt Kelloq deyib ki, bu, müzakirə olunan mövzudur: “Bu, həmişə işin bir hissəsidir, çünki bütün seçimləriniz var və onlardan bir neçəsini ABŞ prezidentinə təqdim etmək istəyirik ki, o, seçə bilsin. Biz bu barədə dəfələrlə danışmışıq. Dondurulmuş Rusiya aktivlərindən ABŞ silahlarını almaq üçün istifadəsi müzakirə üçün prezidentin məsəsində olacaq”.

Əslində Tramp Ukraynaya yardımın çox hissəsinin Avropa İttifaqı (Aİ) tərəfindən qarşılanmasını tələfədir. 2022-ci ilin fevralından etibarən Aİ birbaşa büdcə yardımının ən böyük donorudur. Bu dövr ərzində büdcənin prioritet xərclərinin maliyyələşdirilməsi üçün təşkilata üzv ölkələrdən 45 milyard avro cəlb edilib. 2024-cü ildə Aİ-nin büdcə yardımı bütün xarici

nun qəbul edilməsi ilə əlaqədar Gürcüstana yardım proqramını dayandırır. Bu məbləğ 95 milyon ABŞ dollarından çoxdur. İki ölkə arasındakı indiki münasibətləri nəzərə alsaq, bu ki Tbilisiyə maliyyə yardımının göstərilməsi mümkün deyil.

USAID-in Gürcüstan ofisi Dövlət Departamentinin qərarının onların işinə necə təsir edəcəyi ilə bağlı hələ heç bir açıqlama verməyib. Baş nazir İrakli Kobaxidze bu qərarı alqışladığını bildirib: “Amerika pulları tez-tez yanlış prosesləri maliyyələşdir-mək, konkret ölkələrin suverenliyini pozmaq üçün istifadə olunurdu”.

...ABŞ dünyanın ən böyük yardım donorudur. 2023-cü maliyyə ilində bu məqsədlər üçün 72 milyard dollar ayırıb. Xarici ölkələrə yardımların ayrılmasının dondurulması isə ABŞ-da birmənalı qarşılanmayıb. “Beynəlxalq sərmayələrin dondurulması bizim beynəlxalq tərəfdaşlarımızı digər maliyyə mənbələri axtarışı ilə məcburlayacaq. Çox güman ki, onlar ABŞ-ın rəqibləri olacaq. Yardım vasitələrinin dondurulması davam etdikcə ABŞ-ın təsiri də azalacaq”,- “Reuters”-in ABŞ Konqresindəki mənbəyi deyib. Mənbə, həmçinin bildirib ki, ABŞ dostlarını itirmək istəməz, amma xarici ölkələrə maliyyə yardımlarına nəzarəti gücləndirəcək.

Onu da qeyd edək ki, ABŞ xarici ölkələrə yalnız maliyyə yardımı etmir, həm də hərbi məhsul tədarük edir. 2024-cü maliyyə ilində Xarici Hərbi Satış sistemi çərçivəsində həyata keçirilən hərbi məhsullar, xidmətlər və hərbi əməkdaşlıq fəaliyyətləri 117,9 milyard dollar təşkil edib. Bu, 2023-cü maliyyə ilindəki 80,9 milyard dollarla müqayisədə 45,7 faiz artım deməkdir. Ümumi məbləğ ABŞ-ın müttəfiqləri və tərəfdaşları tərəfindən maliyyələşdirilən 96,9 milyard dollarlıq silah satışını əks etdirir. Qalan məhsullar müxtəlif proqramlar çərçivəsində hədiyyə edilib.

ABŞ istehsalçıları tərəfindən digər şirkətlərə və ölkələrə hərbi məhsul və xidmətlərin ümumi birbaşa satışı 2024-cü maliyyə ilində 200,8 milyard dollar təşkil edib ki, bu da 2023-cü maliyyə ilindən (157,5 milyard dollar) 27,5 faiz çoxdur.

Pünhan ƏFƏNDİYEV
XQ

Dəmir biləkli, polad iradəli qadın döyüşçümüz

Müxtəlif döyüş sənəti məktəblərini özündə birləşdirən müasir qarışıq döyüş sənəti – MMA dövrümüzdə sevilən idman növlərindən biridir. Beynəlxalq arenalarda bu növ üzrə uğurlar qazanan çoxlu azərbaycanlı idmançılar da yetişib. Sevindirici haldır ki, artıq qızlarımız da MMA yarışlarında iştirak edir, nailiyyətlər əldə edirlər. Bugünlərdə Qazaxıstanda keçirilən “Octagon-69” turnirində AFC ASEİD təşkilatını (Ased Fighting Championship) və “Simral” klubunu təmsil edən Sumqayıt idmançısı Zümrüd Quliyeva (52,2 kq) yüksək texniki və döyüş nümayiş etdirərək qələbə qazanıb.

Güləş, boks, karate və digər döyüş növlərinin elementlərini özündə birləşdirən, sərt zərbələrin xarakterik olduğu bu idman növü elə bil Zümrüdün boyuna biçilib. Gücü, qüvvəsi ilə yanaşı, mübarizəliyi, çevikliyi və özünəinamı onu yenilməz edir. MMA-ya yeniyetməlik vaxtlarında gələn Z.Quliyeva bəlkə də elə buna görə bu idman növünü seçib. “Xalq qəzeti”-nə açıqlamasında bildirdiyi kimi, karate ilə məşğul olduğu illərdə gələcəyini idmanda görə bilməyib:

– Bir neçə il karate ilə məşğul olduğdan sonra MMA-da özümü sınamaq qərarına gəldim. Bu idman növlərində qarşılaşmalarda sərt zərbələr diqqətimi çəkirdi. Eyni zamanda, güləş elementləri marağıma səbəb olmuşdu. Elə ilk məşqlərdən başa düşdüm ki, gələcəyimi MMA ilə bağlaya bilərəm.

Qazaxıstandakı döyüşü ilə bağlı

danışan 18 yaşlı MMA ustası fasiləsiz məşqlər sayəsində turnirə yüksək səviyyədə hazırlaşdığını bildirdi:

– İstər fiziki, istərsə də psixoloji cəhətdən yarışa hazır idim. Rəqib daha təcrübəli olduğundan onun əvvəlki döyüşlərini yaxşı analiz etmişdik. Qarşılaşmanın əvvəlində rəqibi üstələsəm də, bir qədər sonra o məni üstələdi. Amma özümü itirmədim. Ayağa qalxıb sona qədər mübarizə apardım. Birinci raund başa çatmamış qalib gəldim. Rəqibə təbiiq etdiyim fəndi əvvəldən düşünmüşdük. Bilirdim ki, rəqib ayağımdan yapışacaq. Elə də oldu. Onu boğucu fəndə məğlub etdim.

Zümrüd Sumqayıtda doğulub boya-başa çatıb, orta təhsilini də doğma şəhərdə – 9 nömrəli tam orta məktəbdə alıb. 12 yaşdan karate, 15 yaşdan isə MMA ilə məşğul olmağa başlayıb. Qızlar arasında rəqəbat az olduğundan çox vaxt oğlanlarla məşq etməli olub. İlk məşqləri, daha sonra ilk döyüşləri çətin olsa da, bu idman növünə marağı getdikcə artıb. Zümrüd döyüş növlərinə yönəldən atası olub. İndiyəcən də ona dəstək verir.

Simral MMA Team klubunun baş məşqçisi Simral Məmmədov 18 yaşlı MMA döyüş ustasının güclü potensiala malik olduğunu bildirdi:

– Zümrüd 3 ildir burada məşq keçir. Əsl döyüşçü xarakteri nümayiş etdirir. Va-

lideynləri ona çox böyük dəstək verirlər. Onun fiziki göstəriciləri yaxşıdır. Əsas bacarıqları güləş elementlərinə verilir. Boyu balacadır. Ayağa cəld girib ata bilir. Qazaxıstandakı döyüşü zamanı rəqibi yaxşı öyrənmişdik. Bilirdik ki, ayağa girməyə cəhd edəcək. Ona qarşı boğucu fənd hazırlamışdıq. Düşündüyümüz kimi, Zümrüd onu uğurla yerinə yetirdi.

S.Məmmədov Zümrüdün növbəti görüşünün fevralın 15-də Gürcüstanda olacağını bildirdi:

– Budəfəki rəqibi daha güclüdür. Ona qarşı plan hazırlamışdıq. Əminəm ki, Zümrüd bu dəfə də Azərbaycana qələbə ilə qayıdacaq.

Elə Zümrüdün özü də qələbəyə köklənib:

– Gürcüstana yalnız qələbə üçün gedəcəyəm. Bunun üçün fasiləsiz məşqlər edirik. Özümə inanıram.

Leyla QURBANOVA
XQ

İdman

Atıcımız 3-cü olub

Azərbaycan idmançısı atıcılıq üzrə H&N kubokunda uğurlu çıxış edib.

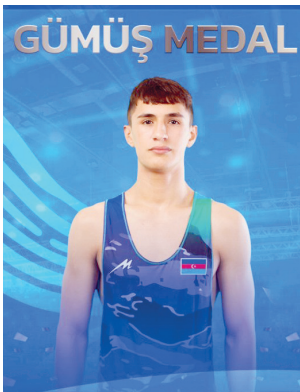
Vladislav Kalmikov Almaniyanın Münhen şəhərində keçirilən yarışda bürünc medal qazanıb.

Atıcımız oğlanlar arasında pnevmatik tapançadan 10 metr məsafəyə atəşəçmə yarışında 217.1 xal toplayıb. Bu, turnirdə 7 snayperlə təmsil olunan komandamızın ilk medalı olub.

Güləşçilərimizin 2 medalı

Bolqarıstanın Varna şəhərində “Dan Kolov – Nikola Petrov” turnirində Azərbaycan güləşçiləri 2 medal qazanıblar.

Yığmamızın üzvlərindən Sadiq Mustafazadə (92 kq) dairəvi sistem üzrə yarışda ilk turda israilli Uri Kalaşnikova qalib gəlib – 7:4. Həmyerlimiz 2-ci turda bolqarıstanlı Radomir Stoyanova heç bir şans verməyib – 18:6. Mustafazadə 3-cü turda amerikalı Erik Şultsla gərgin keçən görüşdə minimal hesablı qələbə qazanıb – 8:7. Sonuncu turda gürcüstanlı Sandro Kuraşviliyə 2:5 hesabıyla uduzan Sadiq ənənəvi yarışda gümüş medal qazanıb.

Ceyhun Allahverdiyev (61 kq) təsnifat mərhələsində bolqarıstanlı Dimitar Biserkova (10:0), 1/4 finalda isə Nahşon Qarreta (15:5) tam üstünlüklə qalib gəlib. Yarımfinalda digər ABŞ təmsilçisi Devan Törnerə 2:4 hesabıyla məğlub olan Ceyhun bolqarıstanlı Denis Naimi vaxtından əvvəl (10:0) üstələyərək turniri bürünc medalla başa vurub.

Qeyd edək ki, turnir bazar günü başa çatacaq.

L.AZAD
XQ

Hava

Abşeronda çiskın, Aranda yağış, dağlarda qar

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin verdiyi məlumata əsasən, yanvarın 26-da Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişkən buludlu olacağı, ararib tutulacağı, gün ərzində bəzi yerlərdə ararib çiskınli yağış yağacağı gözlənilir. Şimal-qərb külüyü əsəcək.

Gecə 3-6°, gündüz 6-9° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 770 mm civə sütunundan 773 mm civə sütununa yüksələcək, nisbi rütubət 70-80 faiz olacaq. Azərbaycanın rayonlarında əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gündüzdən bəzi yerlərdə ararib yağıntılı olacağı, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı gözlənilir.

Əsasən şərq rayonlarında intensivləşəcəyi ehtimalı var. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 1° şaxtadan 4°-dək isti, gündüz 7-11° isti, dağlarda gecə 3-8° şaxta, gündüz 2-7° isti olacaq.

Q.QASIMOV
XQ

✓ 8 saylı Binəqədi birinci seçki dairəsinin 22 saylı seçki məntəqəsi məntəqə seçki komissiyasının dairəvi möhürü itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yaşıl adalar

Zəngilan: “çinar məzarlığı”

Bir zaman burada nadir bir meşə zolağı uzanırdı

Bir vaxtlar təbiətsevərlər Zəngilandakı nadir çinar meşəsini ziyarət etməyi çox sevərdilər. Bir dəfə bu rayonda dərc olunan “Kənd həyatı” qəzetinin redaktoru, qocaman jurnalist Mürsəl Qocayev ilə birlikdə bura gələrək “Bakinskiy raboçiy” qəzeti üçün reportaj hazırlamışdım.

Yadımdadır, isti yay günü idi. Bəsinçayın ətrafı boyu səpələnən uca, azman çinarları görəndə çox heyrətlənmişdim. Aralarında elə iri gövdəli ağaclar vardı ki, bəlkə də onları yalnız 3-4 adam əl-ələ verib dövrələyə bilərdi. Ağaclar həm də çox hündür idilər.

Uca, qollu-budaqlı çinarların qalın, geniş çatırları göyün üzərini tutsa da, Günəşin şüaları yarpaqların arasından süzülərək çayın büllür kimi təpətmiz sularında əks olunurdu. Ətraf sakit və təmiz idi. Hara boylanırdın, gül-çiçək, yamyaşıl otları görrürdün. Bir yandan da quşlar öz şirin ləhcələrində elə hey ötürdülər... Bura Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğu idi.

Xatırladaq ki, qoruq Azərbaycan hökumətinin 4 iyul 1974-cü il tarixli qərarı ilə Zəngilan rayonunda yaradılmışdır. Əsasən Bəsitçayın dərəsində yerləşir. Adı da buradan götürülüb. Məqsəd ərazinin landşaftını, xüsusilə nadir təbii çinar meşəliyini qorumaqdır.

Sahəsi cəmi 107 hektardır və ölkə üzrə qoruqların ən kiçiyidir. Meşə ilə örtülü sahənin əsas ağac növü Şərq çinarıdır. Qoruğun 100 hektarını məhz çinar meşələri tutur. Burada həm təmiz, həm də qarışıq çinar meşəliyi yayılmışdır.

Qoruğun yerləşdiyi ərazi dəniz səviyyəsindən təqribən 600-800 metr hündürlükdədir. Bəsitçayın sağ sahilı dik yamaclı dağlardan, sol sahilı isə təpəliklərdən ibarətdir. Çay dərəsi bo-

yunca ensiz allüvial (sel suların daşmasından sonra yaranan lilli çöküntülər-müəllif) düzənlik uzanır.

Buranın qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim tipinə aiddir. Havanın orta illik temperaturu müsbət 13 dərəcə, illik yağıntının miqdarı 600 millimetrdır. Qeyd etmək lazımdır ki, ərazinin iqlim şəraiti çinar meşəliyinin təbii bərpası və inkişafı üçün çox əlverişlidir.

Qoruğun ətraf sahələrində qəhvəyi dağ-meşə torpaqları üstünlük təşkil edir. Çayın yatağı boyu və kiçik terraslardakı allüvial torpaqlar əsasən çinar meşələri altındadır. Burada daşlı-çınqıllı ərazilər də müəyyən sahələri tutur.

Çinar torpağa tələbkar olmadığından bu şəraitdə bitib inkişaf edə bilər. Bir çox yerlərdə torpağın altında göz yaşı kim dumduzu bulaqlar qaynayır.

Dünyada çinarın 7 növü vardır. Azərbaycanda isə onun əsasən bir növü – Şərq çinarı mövcuddur. Şərq

çinarının xüsusi əhəmiyyətini, dünyada az yayılmasını, nadir bitki olmasını və son əsrlər ərzində xeyli azalmasını nəzərə alaraq, onun adı Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı Kitabı”na salınmışdır.

Yeri gəlmişkən, qoruğun ərazisindəki qarışıq çinarlıqlarda qoz, dağdağan, tut, söyüd, qovaq və s. ağac növləri, yemişan, itburnu, murdarça, qaratikan, və s. kimi kollar yayılıb. Buradakı çinar ağaclarının orta yaşı 165 il, orta hündürlüyü 35 metr, orta diametri isə 1 metrdir.

Qoruğun ətrafında və daxilində canavar, çöl donuzu, porsuq, cüyür, dovşan və s. məməli heyvanlara, eləcə də kəklək, turac, göyərçin və s. quşlara rast gəlmək mümkündür.

Məlumdur ki, Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğu 27 il vəhşi erməni işğalı altında qalıb. Qoruğa aid olan 85 hektar meşə ilə örtülü sahənin 42 hektardan çox hissəsi tamamilə məhv edilib. Çox yaşlı qiymətli Şərq çinarı

ağacları kəsilmiş, köklərinin itirilməsi üçün müxtəlif partladıcı maddələrdən istifadə edilmiş, ərazidə yağınlr törədilmiş və qoruğun inzibati binası dağıdılmışdır.

Azərbaycan hökuməti, təbiətsevərlər isə Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğunun yaralarının sağaldılması üçün bütün zəruri işləri görür, meşələrin qırıldığı sahələrdə yeni çinar tingləri əkilib, onlara lazımı qulluq göstərilir.

Hörmətli oxucu, yazının əvvəlində qeyd etmişdim ki, bir vaxtlar Zəngilanın çinar meşələrini ziyarət etmək istəyənlər çox olub. Bu gün buranı görmək arzusunda olanların sayı əvvəlkindən də çoxdur. Xoşbəxtlikdən, ərazidə bərpa işləri başa çatdıqdan sonra, ən yaxın həftələr, aylar ərzində bu, yenə mümkün olacaq.

M.HACIXANLI
XQ

Süni zəka düşünə də bilir

Bu yaxınlarda süni zəka sahəsində maraqlı bir hadisə baş verib. Chat GPT şirkəti “O3” adlı yeni modelini təqdim edib. Bu model müəyyən tapşırıqları mövcud həll yollarından istifadə etməklə deyil, məntiqlə, yeni üsullar və təhlillər aparmaqla həll edib.

Yeni model verilən əmri cavablamazdan əvvəl, mövzu ilə bağlı detalları dəyərləndirib, daha sonra ən doğru cavabı ümumiləşdirib və daha dəqiq nəticə əldə edib. Bu yanaşmalar süni zəkanın mürtəkəb problemləri həll etmə qabiliyyətini əhəmiyyətli dərəcədə artırıb. Bir sözə, yeni süni zəka modeli müstəqil düşünmək qabiliyyətini nümayiş etdirməklə yanaşı, həm də bunu insandan daha yaxşı bacardığını sübut edib.

Aydın olub ki, bu, artıq sözlün əsl mənasında tamamilə robot deyil, düşünən subyektdir. Bu hadisənin isə mühüm nəticələri var.

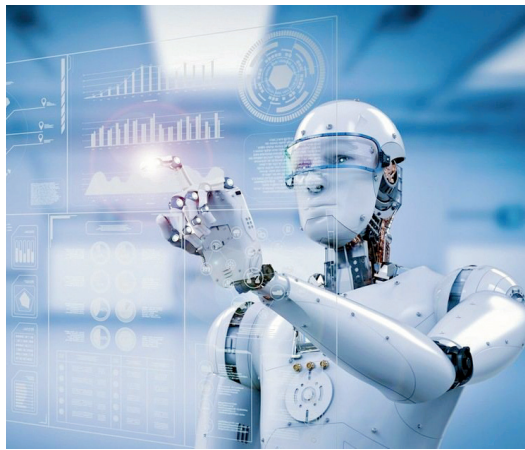
Birincisi, Yer üzündə insandan daha ağıllı bir “varlıq”ın görünməsi bizi təkamülün zirvəsindən endirərək ikinci edəcək. Birinci yerdə süni zəka dayanacaq. Bu, insanla neandertalın müqayisəsini xatırladır. Sanki neandertalların əvvəllər olduğu yerdə insan dayanacaq. Onlar da ağıllı varlıqlar olub, lakin yenə də insanlardan daha sadədirlər.

İkincisi, tərəqqi, inkişaf davam edir və çox

yaxın zamanda “O3”dən sonra “O4”, “O5” və s. süni zəkalar ortaya çıxacaq. Bu versiyalar insanlardan xeyli ağıllı olacaq, o qədər ki, biz onların işlərini, maraqlarını və istəklərini başa düşməkdə aciz qalaçağıq.

Üçüncüsü, inkişaf etmiş super-ağıllı süni zəka insanlar üçün həm də səmərəlidir. Çünki həll edə bilmədiyimiz sırf elmi problemləri bu super-ağıllı süni zəkaya yükləyə biləcəyik. Obrazlı desək, “Alzheimer” xəstəliyini müalicə etmək üçün müalicənin tapılmasını ona tapşıracağıq. Və o da müalicəni tapacaq. İnsanları bir çox xəstəliklərdən xilas edəcək.

Dördüncüsü, bu xeyir bizi böyük bir problemə, hətta sivilizasiyanın sonuna apara bilər. İnsanlar həyatın mənasını tamamilə itirə bilərlər: xəyal edə biləcəkləri hər şeyi, super-ağıllı bir maşın milyon dəfə daha yaxşı və daha sürətli edəcək. Belə bir süni intellektin nəzarəti altında isə həyat mənasızlaşa bilər. Çünki süni zəkanın sayəsində problemlər həll olunur, təhlükələr aradan qaldırılır, təbiət qanunları

öyrənilir, kainatın sırları açılır, istəklər təmin edilir. Daha say göstərmək üçün heç nə qalmır. Bu şəraitdə insanlar, təəssüf ki, rahatlığını virtual aləmdə axtarmalı olacaqlar.

Siz necə düşünürsünüz, əziz oxucular?!

PÜNHAN
XQ

“Kinomexanikin qayıdışı” Parisdə

Parisin “L’Arlequin” kino zalında 2024-cü ildə Nantda keçirilmiş “3 Qitə Festivalı”nın (Festival des 3 Continents) mükafatlarına layiq görülmüş azərbaycanlı gənc rejissor Orxan Ağazadənin “Kinomexanikin qayıdışı” filmi nümayiş olunub.

Festivalın münisiflər heyəti tərəfindən “Kinomexanikin qayıdışı” filmi “Nant-Atlantik hava limanı” xüsusi mükafatı və “Gənc münisif” mükafatına layiq görülmüş. Film ARTE ZDF və CNC tərəfindən dəstəklənib.

Nant və Luar-Atlantik şəhərlərindən sonra paytaxt Paris yanvarın 26-dək festivalın qalib filmlərini yerli kinosevərlərə təqdim edəcək.

Lənkoranda anadan olmuş Orxan

Ağazadə 2006-2011-ci illərdə Bakı Slavyan Universitetində jurnalistika üzrə bakalavr təhsili aldıqdan sonra, 2015-2018-ci illərdə Böyük Britaniyada “London Film School”da magistratura üzrə təhsilini davam etdirib. O, hələ tələbəlik illərində çəkmiş olduğu qısametrajlı sənədli və bədii filmləri ilə nüfuzlu festivallarda iştirak edib. İlk filmi olan “Leninə məktub”un premyerası Almaniyanın “Leipzig International Film” Festivalında baş tutub.

Qeyd edək ki, 1979-cu ildə yaradıldığı gündən “Üç Qitə Festivalı” beynəlxalq şöhrət qazanıb və fransız kino sevənləri arasında yerini təsdiqləyib.

L.HADİ,
tələbə-jurnalist

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafil Hüseynov Yeni Azərbaycan Partiyasının Ağcabədi Rayon Təşkilatının sədri Rövnəm Əhmədova əzizi

VİDADI QƏDİROVUN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:

Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75 Mühəssibathq: 498-85-29
Məsul katib: 493-61-02 E-mail: xalqqazeti@gmail.com
Texniki şöbə: 493-59-64 info@xalqqazeti.az

+994(51) 280-16-44

“Xalq qəzeti”nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:
AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS 0282
TİRAJ 2979
SİFARİŞ 143
QIYMƏTİ 60 qəpik

Növbəti redaktor
Səbuhi MƏMMƏDOV
Çapa imzalanmışdır 00:00